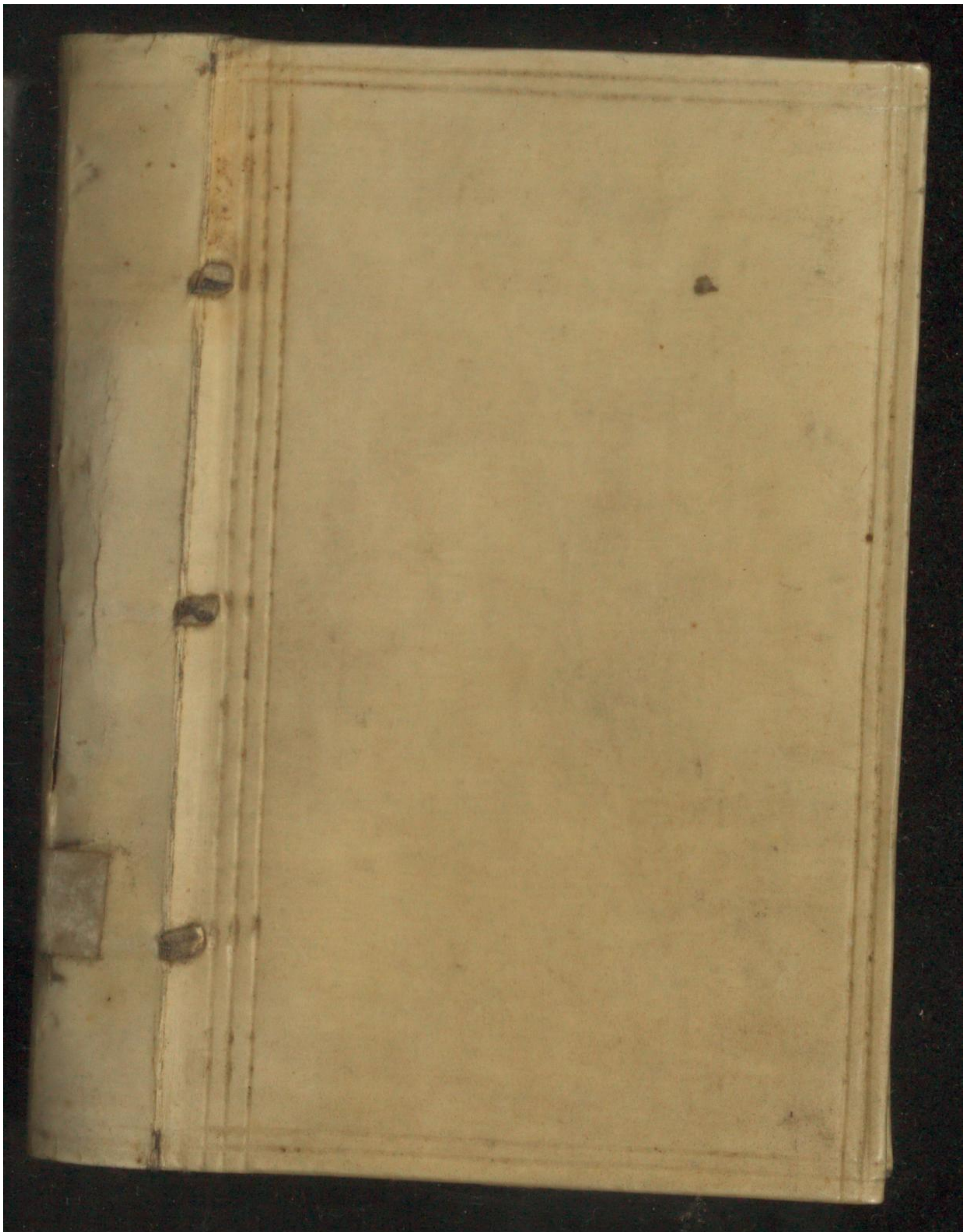
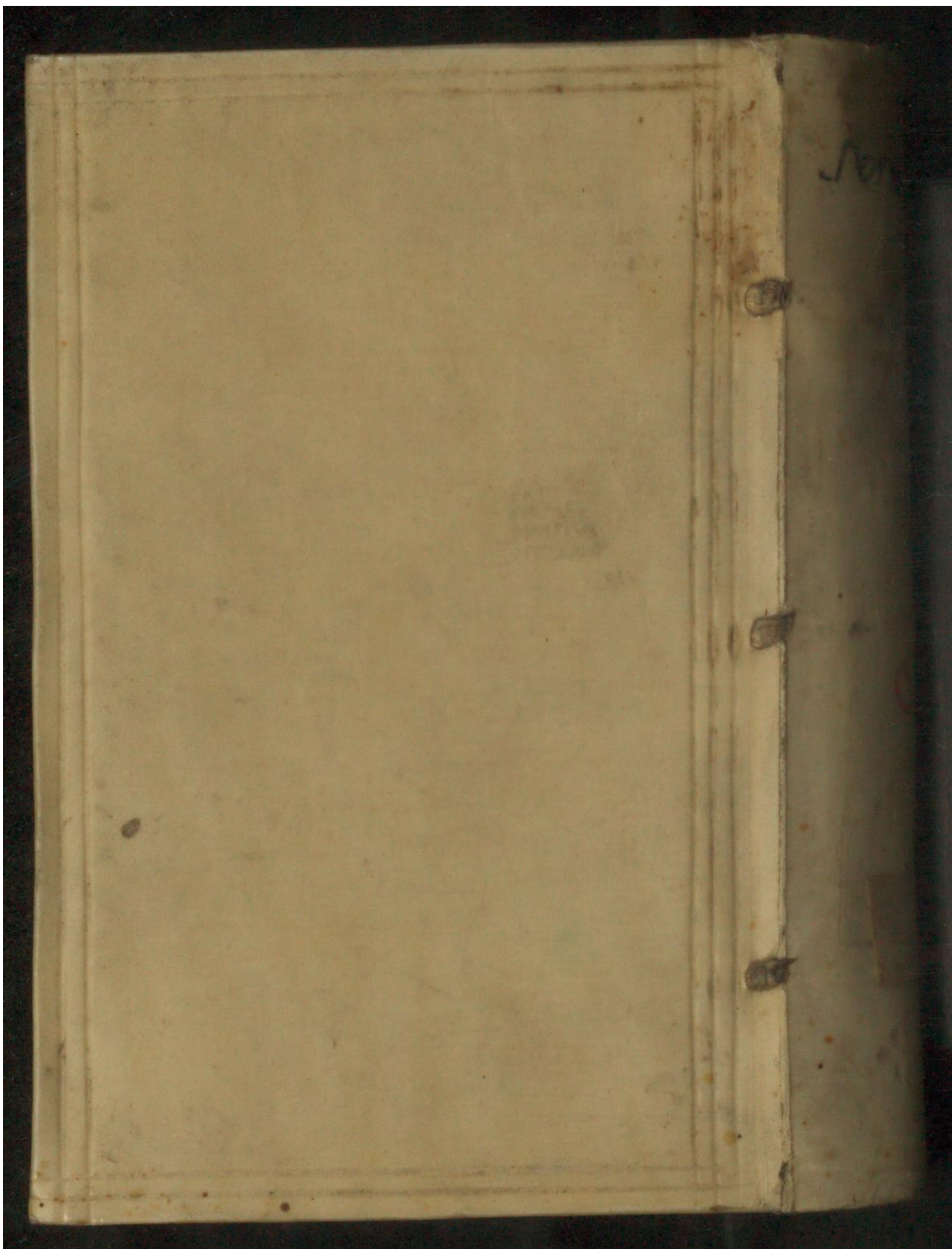

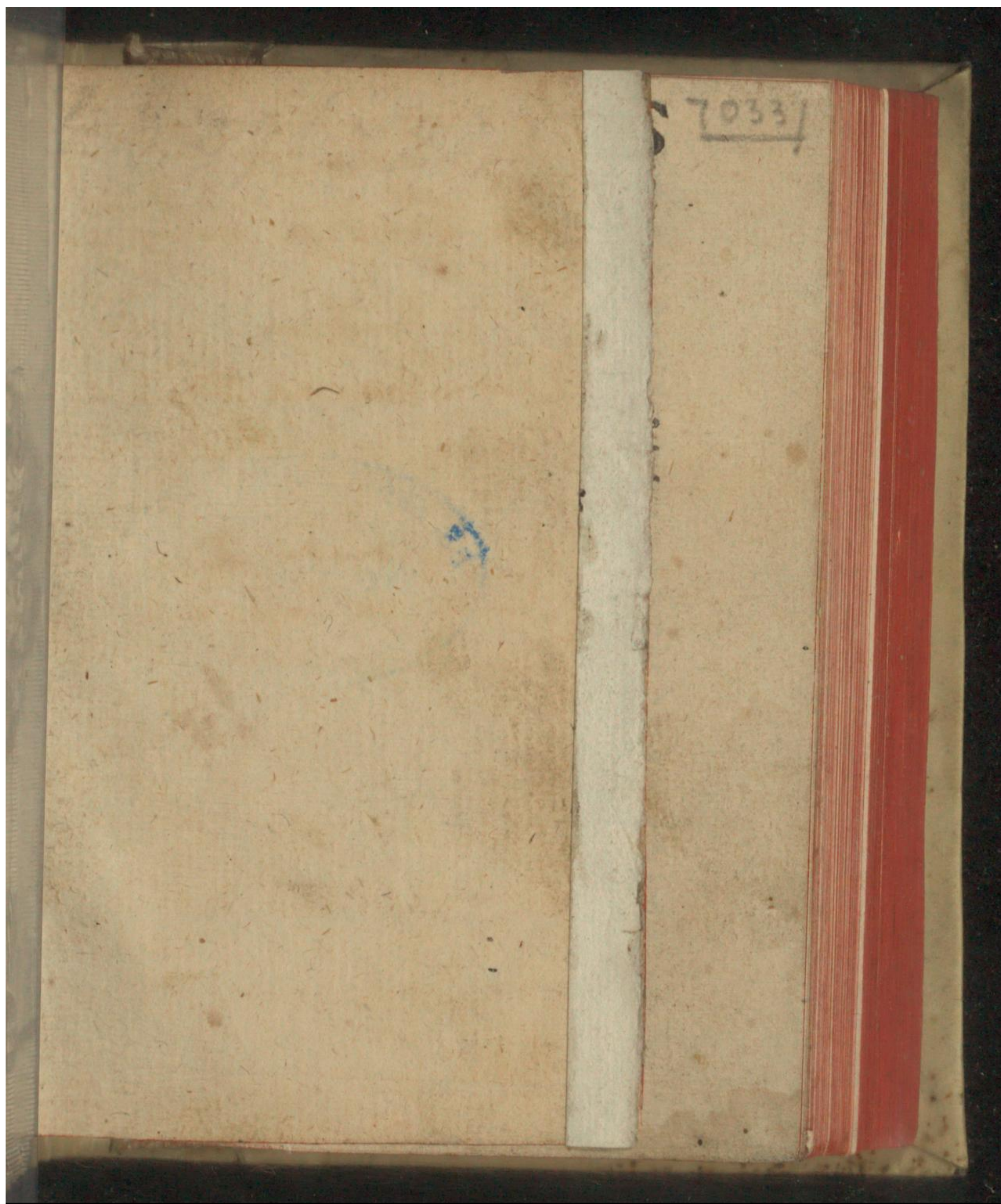

C.W.G.V.N.

7033

DR. ERNST DARMSTAEDTER
No. 432
COLLECTION

CLAVIS TOTIVS Philosophiæ Chymisticæ,

Per quam obscura Philosophorum dicta reserantur.

Compendium tres libros continens, partim physicos, medicos, & pro maiori parte chymicos. Cuius Summarium versa pagella indicabit.

PER GERARDVM DORN.

LVGDVNI,
Apud hæredes Iacobi Iunctæ.

M. D. LXVII.

Summarium totius operis.

Pars prima tres tractatus continet. Quorum primus, tria Physices docet principia, quæ Chymiæ theoriam indicant. Secundus, tria Chymiæ praxis principia. Tertius, manualem praxim, & applicationem ad opus habet.

Secunda pars, septem gradus philosophicos docet, per quos studiosorum animi veritatis, ac virtutum eius apicem, & metam, hac in arte contingere valeant.

Accesserunt, Mundi fabrica,
Peregrinatio vitæ communis.
Erroris via.
Veritatis quoque semitta.

Præterea, quædam recapitulationes singulis capitulis adiunctæ sunt, & Colloquia, quibus Metaphysica quædam, Physicis & Chymicis elucidantur.

GENER

GENEROSO VIRO virtutibus ac doctrina clarissimo, domino Adamo à Bodestein, Medicinæ Philosophiæq; Doctori, hac tempestate nemini secundo.

ERVS ingenuè fatetur discipulus per quem profecerit, quod sub silétio præterit apostaticus. Quapropter ne talis, & ingratus aduersus præceptorem videar, quantum equidem potui mundo facere palam (quamuis inculto sermone) volui, tantillum hoc, quod de Physicis, Methaphysicis, & Chymicis hucusq; sum assequutus, Deo primùm, Doctori demum, & præceptori nostro Theophrasto Paracelso, Medicorum ac Philosophorum facile principi, debere me gratum & acceptum ferre. Quod licet exiguum sit, indignúmque magis, quàm vt Theophrasti per discipulum fœtus dici mereatur, nihilominus eo ditatum, quòd pro pauco tantas agat, quantas pro plu-

rimo multis dare ſuis doctoribus gratias (quod vitium eſt illis) raro contingit. At cum præceptori noſtro mundo functo, æterniſque fruenti, gratitudinis hoc qualecunque ſit officium præſtare non poſſim, id tibi, tum quod ipſum Paracelſum doctrina facilè referas, tum quòd inter omnes quos habuerit auditores, illi gratiſſimus extiteris, dicatum velim. Eſt quod conquerar animum tot querere meum ingrata conuitia, quæ ſeculum iſtud ferreum in veritatis profeſſores ingerit, verùm hoc ſolatur, cuius ab æterno teſtimonium habemus veriſſimum, perſequutionis omnis in veritatem fructus veros perſequutæ veritatis gloriam eſſe, ruinámque perſequentium. Non ceſſant enim vniuerſitatum ſapientes Theophraſtum & ſuos impugnare, quod cũ faciunt, ignorant ignem igni proprium in caput accumulare ſe: nam quo magis veritati contradixerint, eo ſurgent abundantius, qui profitebuntur eam, & quibus reſiſtere nõ poterunt. Dum iſti nil inueniunt quod in Paracelſum rodere valeant argumenti, puerile
ſolùm

solùm hoc adferunt in medium, obscurè scripsit (inquiunt) & vulgariter, vt non intelligatur. Ego nunc inter omnes, qui de scriptis eius aliquid reportarunt minimus, hæc tam humili stilo Theophrastica dare non vereor, nec metuo, quibus tum videant iam apertè sibi non amphibologicè loqui Theophrasticos, tum etiam quæ fundata supra petram sunt, suis non cedere flatibus. Theophrasti pupillarem hunc igitur in tutelam, quem etiam solus defendere potes fœtum, pro tuo arbitrio corrigendum suscipe precor: quod etiam ego de tua benignitate mihi policitus, adepturum me non dubito. Vale. Lugduni Calendis Augusti, 1566.

Tuus vt ipsius Theophrasti
minimus discipulus,

Gerardus Dorn.

PIIS AC ERVDITIS viris Medicis, qui Theophrasti Paracelsi Doctoris Medici libris, aut prælectura fructum fecere, Gerardus Dorn.

S. D. P.

CIO vos non latere fratres, quanam igno minia per orbem affiminia ciant ignari pręceptorem noſtrum Theophraſtum Paracelſum, vel quia vident ipſum facile ſuperaſſe quoſuis noſtri ſeculi Medicos, ac priſcos, tam experientia quàm arte, vel quòd ignaros in genere medicos, phyſicos, & chirurgos non immeritò reprehenderit ab enormibus eorum erroribus. Nec vident iſti quàm turpiter ſibi conſcij fatean-

tur

tur ignorantiam ſuam cũ ignaros non tam carpere, quàm docere conetur, & doctos in arte ſua quoſque, ſummopere laudare ſtudeat & exhortari. Docti viri ſibi non attribuunt eam reprehenſionem, tanquam ipſos non concernentem, ſed admirandam eius experientiam, conati ſunt imitari potius quàm vituperare. Contrà, qui ſibimet ſapiunt, nihil probare ſolent, cuius fuerint ignari: tales ruſtica nimium inuidia moti, dentes acuunt in eos, qui ſuo labore prodeſſe conantur omnibus. Quapropter hortor vos fratres (ne tantum facinus maneat inultũ) arripite calamum in eos, quos non pudet medicam artem deprauare tantum, verumetiam eos perſequi, quorum omne ſtudium aſsi-

duo verſatur, circa ſepultam in hac arte veritatem recuperandam. Quod certè præceptor noſter præſtitit, dum infinitas regiones peregrinatus Medicinam chymiſticam (non ſine maximis expenſis) noſtro ſeculo ſolus reſtituit. En præmium pro meritis, quod ab ingratis hominibus accepit, vtpotè calumnias poſt mortem. Ipſo viuente nullus oblatrare fuit auſus: mortuo iam bellum parant inermes. Euge viri boni reſiſtamus, ne cumulus iſte vilis per exemplum auctus, ſi non iure, ſaltem iniuria, bonas artes vna cum earum profeſſoribus piis, ac veris proſternere præſumãt. Non quòd per ſe quidpiam prẹſtare poſſunt, verùm quia ſe viribus omnino deſtitutos eſſe vident, ipſos ſe dant

in

in prædam gigãtibus: nam ſciunt hominum hæc monſtra nihil operis ardui vel præclari, quod non fecerint ipſi ferre poſſe. Et ne tanto quod ſuſceperunt operi (nempe Iouem ipſum de ſede ſua deiicere) per aliud excellentius aliquãdo ſit in honore diminutum: cùm ex eo ſummos honores ac diuitias hauriant, cateruã ſuam abiectis hominibus augere non verentur: vt quod ab æuo non potuerunt, arte nec ingenio, multitudine iam exequantur & ære. Solent attamen gigantum nonnulli, qui nectaris dulcedinẽ pauliſper deguſtarunt, eius allecti ſuauitate, virosaccercire, potiſsimum e[illegible], quos Theophraſti doctrina reſciuerunt imbutos fore: non quòd eorum delectentur conſor-

tio, ſed vt blandis verbis ac policitationibus venentur, vt ab eis intelligant ſcripta Paracelſi, eorum ingenia ſuperātia. His adhuc non contenti, petunt eorum quæ dicti viri practicarunt vnquam habere duplum: quod poſtquam obtinuerint, mox friuola quadam occaſione quæſita, ſimulabunt iniuriam ab eis recepiſſe maximam, & rixoſis verbis conabuntur eos terrere, ne vix (vt putant) hiſcere ſint auſi: dicentes, hoc opus veſtrum eſt puerile, minus dignum authoritate noſtra: quòd ſi Theologiam tractaret, aut leges, gratum nobis foret opus: abite hinc, opera veſtra non indigemus. Sic ſolent bonos viros laboribus & arte fraudatos & inanes, impudenter dimittere. O pater omnipotens.

tens, qualem Theologiam quærunt hi, qui montem montibus accumulant, vt te de cœlis deiiciant? quales expoſtulant leges, qui iuſtitiam tolerare nō poſſunt? Si talibus imbuti non eſtis artibus, etiam vocati fratres nō adeatis: niſi veſtro periculo velitis experientiam facere huius hiſtoriæ. Expertus hortor, & moneo vos, vt præceptoris noſtri teneatis doctrinam, ſcribentis, Alterius non ſit, qui ſuus eſſe poteſt. Interim in Chriſto primum, tandem in Theophraſto, fratres chariſsimi valete, non immemores quantum debeamus præceptori noſtro, licet mortuo, iterum iterúmque valete.

AD

AD LECTOREM PRAEFATIO.

ABES hic optime lector, Theoriam & Praxim totius artis Chymisticæ quam (nisi velis) ex lectura compendioli huius ignorare non potes. Lege & relege pluries, cum tranquillæ mentis attentione, nil obiter aut inconsideratum pertransiens. Quod si dispersæ nostræ mentis opinionem collegeris, nihil eorum quæ pulchræ sunt in hac arte, latere te poterit vnquam. Inuenies hic sub duro cortice veræ medicinæ laticem, quo te, necnon amicos & pauperes à languoribus corporeis (auxilio Dei) subleuare possis. Laborum te non pœniteat in exercendo practicam,

quam

quam tibi descripsimus: nam fabricando nosipsi fabri facti sumus in hac arte, non lectura sola. Quod si fortè contingat primo, vel secundo votum te non consequi, ne despon deris animum, sed tertio & quarto rem ipsam repetas. Accidit erranti mihi sæpius, compotem illius me fieri, quod appetebat animus. Nihil prohibet hominem ad hanc artem peruenire magis, quàm pusillanimitas, & impatientia. Hoc solo nunc te monitum velim, quòd medicinæ corporis humani limites in principio non excedas: nam si metallorum vulgarium methamorphosim quæsieris, deplorabis errorem tuum. Vale, æqui boniq́ labores nostros consule.

Philosophia chymistica quid.

CAP. I.

HYMISTICA Philoſophia rerum latentes formas ſecundum rei veritatem, & non apparentiam inueſtigare docet. Huius veri diſcipuli duas ingrediuntur vias, Opinionem, & Experimentum. Quibus contingit harum alterę duntaxat inniti, ſeſe, necnon alios ſua doctrina vel opera falli neceſſe eſt. Quicunq; tamen vtrãque rimati iudicarint alteram ex altera, hij ſuo labore non fruſtrabuntur, nec alij quibus opem ferent aut conſilium. Opinio quidem dubia præſupponit, philoſophicis tamen rationibus apparen

tia

tia vera, quæ demum experientia verificari debent. Quapropter & mihi visum est, in hoc opusculo compilando viam vtranque tenere tutissimũ, solis mutatis nominibus in Theoriam & praxim. Priusquam tamen vlterius progrediar, clauē tradere non grauabor, qua nihil iis qui vocati sunt occlusum sit, sed naturę secretorum scrinia sint reserata. Quod gratis ab altissimo datur timētibus eum gratis accipite timentes pariter & diligentes dominum. Studio rerũ comparatur notitia. Cognitionem subsequitur amor. desiderio seu delectatione datur assiduitas, Fręquentia dat experientiam. Quæ virtutem. Ista potētiam, Hac opus mirum perficitur in rerum natura quæ talis est.

Natu

Natura quid. CAP. II.

APud chymiſtas natura dicitur, cœli cum Elementis in generationem omnium quæ ſunt excitatio. Quod artificium dupli ci perficitur inſtrumento, diſpoſitione videlicet, ac influxu. Natura materiam corrumpendo diſponit ad potentiam formæ receptiuam, & cœleſtium influxuum: quæ tandē ſuo determinato tempore prorumpit in actum, & formā ſpecificā. Hoc ſibi vult dictū illud philoſophorum. Secundum diſpoſitionē materiæ agit forma.

Quid ſit forma. CAP. III.

FOrma eſt æthereæ regionis in elementarem actus & potētia. Per elemētorum adinuicem tranſ mutationem, aptat natura materiam,

riam, illi formam tanquam matrici ſemen includens: huius virtute prægnans, veluti mater fœtum producit in actum ſpecificum. Id ſibi volunt philoſophi dicentes, Forma deducitur de potentia materiæ. Potens eſt enim ipſa materia parere, quod à forma generatur in illa. Concludendum eſt igitur, quòd forma ſit agens in materiam patiẽtem eius actionem, inter quas natura ſe mediam præbet tanquam artificem. Hæc quidem ex vniuerſali totius forma ſpecificas indies formas excitare nõ ceſſat, nec magis quã cœlorum motus eſt otioſa.

Quid ſit Materia. C*A*. *IIII*.

MAteria, nobis eſt elementaris regio tota, quæ licet in quatuor partes (quas elementa

vocamus) diuidatur, ignē, aërem, aquam, & terram, duo tamen ſunt principaliā, ſcilicet ignis, & aqua: quia nihil aliud eſſe videtur aër, quàm per calorem in creatione mundi perſiſtens aqua reſoluta, terra verò per calorem & ſiccitatem aqua denſata, vel potius exſiccata. Conatur ignis ex propria natura dum poteſt aquam in ſe conuertere, quod vt facilius ſeperficiat, duo quærit media, ſecundum ambas vtriuſque qualitates: prius, vt calore ſuo frigiditatem, illo ſiccitatéque ſuis, humiditatē aqueas abſumat. Videmus nubes ignis calore ſuſpenſas. inter aquam & ignem tenere medium quia ſi calor ignis, qui circa ſuperficiē remiſsior eſt, quàm in ſuæ ſpheræ meditullio, vincatur

tur

tur aquę frigiditate, medium hoc in alterum extremorum vt pote vincens conuertitur, & ignis (ſic diſponente natura) ſuo conatu fruſtratus, dum vnum abſumere nititur, ex eo generat alterum, quod rurſus in id ex quo generatum eſt redit. Hæc tranſmutationis circulatio, generationis eſt potiſsima cauſa. Non abſimile videmus ignem in corporibus à natura cōpoſitis exercere. Lignum exemplo ſit ad motum igni quod priuſquàm omne humidum aqueum in aerem ſit conuerſum, non flagrat eius ſulphur, hoc tamen abſumpto pariter & ignis in aërē & demum in ſeipſum tranſit, ligni partibus ſolidioribus in cinerem vel terram decidentibus: propterea non eſt dicēdum elemen-

ta ligni talis consumpta fuisse, sed à suo separata composito, quodlibet ad propriam spheram rediisse. Hac de re facta fuit apud philosophos quæstio dubiosa, vtrum plus absumeret ignis quàm generaret? Sanum videtur dicere q sint æquales operationes ignis ætherei elementaris, quia si plus absumeretur igne elemētari, quæ generaretur igne æthereo, posset assignari vacuū in rerum natura: quod omnino foret absurdum. Si verò plus generaret ignis ęthereus q̃ absumeret elementaris, superfluū non posset determinato iam suo loco cōtineri: sic aluū naturæ solui foret necesse. Breuius tamen respōdebitur, nihil ab igne consumi, sed per transmutationis modum, quod ab vno recedit, accedit ad

ad aliud elementum. Sic natura ſagax in dies ex elementis adinuicem hoc modo tranſmutatis, & forma, nouas excitare formas ſollicitè procurat: vt per generationem reformetur, quod per corruptionẽ deformatum eſt: ſítq; circularis operatio naturę, ſicut & cœleſtes motus. Solent etiam plerique nimium curioſi phyſiologi nondum experti rerum, nobis hoc argumentum obruere, quo chymiſtarum quintam eſſentiam oppugnent, verùm non expugnabunt niſi validius adferãt. Corpora (inquam naturalia) quatuor conſtãt elemẽtis, vbi quintũ er[illegible] elementum? Reſpondemus o[illegible] nia naturalia corpora conſt[illegible] quatuor elementis ſimul & [illegible] ma, quæ etiam aliquid eſt, [illegible]

tissima pars cuiusuis cõpositi: nec solũ ex his omnibus, qa nõ põt fieri vera cõiũctio nisi p aliquod vinculũ: alias erit contactus, vel collisio. Nõ possunt enim qualitates primæ ꝓpter earũ inter se repugnãtiã in vnũ cõuenire. Quapropter necessariũ fuit illas in elementa duas qualitates habẽtia cõponi, quo facilius cõiungerẽtur. Hoc natura vinculo cũcta cõponit corpora. Philos. solẽt nobis id ænigmate tradere dicẽtes: Fac pacẽ inter inimicos, & totũ habebis magisteriũ, nẽpe chymisticũ. De elemẽtis itaq; cõcludẽdo dicimus, illa fore triplicia, nẽpe, Simplicia, Cõposita, & Decõposita. Simplicia sunt quæ nec corrũpuntur, nec patiũtur cõpositionẽ: nõ ex his, sed p hęc omnia alia inferiora elementa vires

tiuntur. Cõposita suntque cõponũtur, & corruptioné patiũtur. Decõposita verò quæ iam in cõpositione per corruptioné conueniunt. Quicũq; hæc in illa, impura in pura, composita in simplicia nouerit conuertere, maximus erit chymista, & mirandorũ bonus artifex.

De Corruptione. CAP. V.

CORruptio chymistica nihil aliud est, q̃ totius à natura cõpositi, suas in partes resolutio. Omne quidé cõpositũ si resoluatur, in id solui necesse est, ex quo cõpositũ fuit prius. Idcirco naturalia corpora in eleméta, & in quintã essentiã, ex quibus cõstant, resoluũtur. Nõ est q̃ ppterea putemus id opinioni repugnare Paracelsi dicétis Oé corpus naturale p arté in tria solũ resolui posse. s. in Sal, Sulphur & liquoré, q̃a semper aër liquori

vel Sulphuri mixtus reperitur. Ita quòd non ſit artis aërem purum, & ab aliis elementis omnino ſecretum aliquo vaſe concludere: licet natura nihil vacuum relinquat, ſed aëre compoſito ab initio creationis impleat, tamen aër ille non eſt arte ſecretus ab aliis elementis, ſed permixtus. Chymiſtis indies ob oculos verſatur, nihil à corporibus arte ſeparationis elici poſſe, præter aquam, oleum, & terrã. Et licet oleum in principio ſtillationis clarius ſit quã in fine, nihilominus diuerſum natura dici non poteſt, ſed accidente: hoc eſt in fine magis aduſtum, quàm in ipſo principio. Reſtat vt nunc dicamus quòd noſtra corruptio differt à naturali, per hoc, quòd indiuidua diſtrahit à ſuis ſpecie-

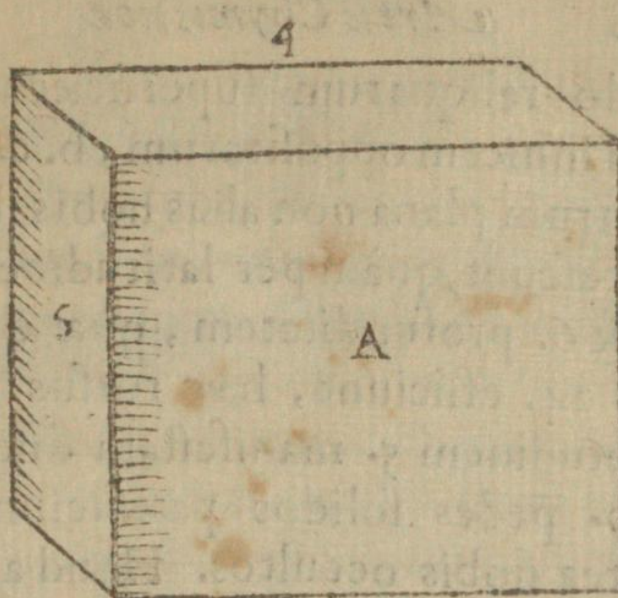
bus

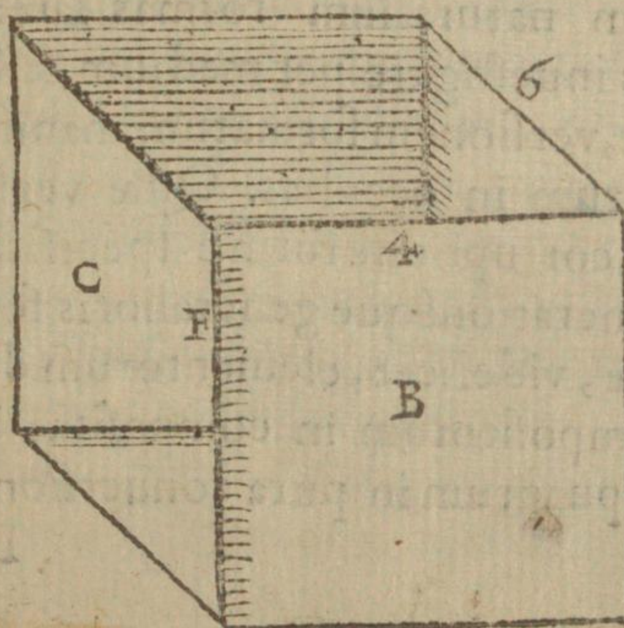
bus ad ſuum genus. Nullus artifex deſtructa rerum ſpecifica forma, rurſus eandem formam in illã poterit materiam introducere. Natura tamen ex elementis, à quibuſuis corporibus, quouis modo ſeparatis, in dies ſimiles prioribus formas, & diuerſas excitare poteſt & ſummo conatu genera nititur in ſpecies, ad indiuiduorũ conſeruationem dilatare. Sed quia corruptio vnius, alterius eſt generatio, meritò de generatione loquemur.

De generatione. CAP. VI.

GEneratio dicitur ex occultatione manifeſti, mox occulti manifeſtatio. Tribus enim dimentionibus omnia corpora concluduntur, videlicet, Altitudine ma-

nifesta, Profunditate occulta, & latitudine has intermedia. Philosophi nobis hoc occultè tradunt his verbis. Non fit transitus de extremo ad extremum nisi per medium: hoc est, ex corporis alicuius manifesta forma, non potest occulta nobis innotescere, nisi per manifesti corruptionem: qua patefit occulti proprietas: quod geometricè demonstrabitur, vt melius physicè queat intelligi. Obuersa nobis vna facie, seu potius superficie corporis alicuius solidi geometrici, quale per A. literã designatur, tali situ quòd reliqua plana non sint omnino perspicua, possumus longitudinem eius superficiei metiri, quæ nobis est manifesta vel obuersa, quam 5. pedum fore ponamus: tanta etiam est altitudo

4
5
A

6
5
C
4
F
B

tudo reliquarum ſuperficierum ſibi inuicem oppoſitarum, b. c. f. quarum plana non alias nobis innoteſcunt, quàm per latitudinem 4. & 6. profunditatem, quæ ducta 24. efficiunt, hæc rurſus in altitudinem 5. manifeſtam ducta 120. pedes ſolidos patefaciunt, antea nobis occultos. Haud abſimili via ſolent chymiſtæ corporum naturalium formas latentes inueſtigare, per medium, ſcilicet, verſionem formarum manifeſtarum in occultas. Quæ verſio fit, corruptione formæ ſpecificæ, generationéque generalioris formæ, videlicet, elementorum decompoſitorum in compoſita, & impurorum in pura conuerſione.

De

De excellentia ternarij.
CAP. VII.

SAcrato ternario totus mūdus ordine, numero, & menſura per vnitatem cōſtructus eſt. Vnitas enim non eſt numerus, ſed concordiæ fœdus. Binarius verò primus numerus, diſcordiæ fons & origo, per aſſumptionem materiæ diſſectus eſt ab vnitate, & rurſus in vnum coniungi non poteſt, niſi vinculo plurimum indiſſolubili: quod ſolùm vnum eſt. Fruſtrà certè laborat qui paria paribus copulare nititur, ſed impare ſolo paria conueniunt in vnum. Numero Deus impare gaudet. vnarius itaq; binarium (hoc eſt vnum & vnum) per vnitatis ſimplicitatē in ternarium vincit animátque, nexu quidem inſolubili: nam

vnum in aliquas partes diuidi nõ poteſt. Non enim vnum atque vnũ duobus coniungi poſſunt, cum duo, quæ nectere deberent, in vnum atque alterum per ſe ſolubilia ſint. Reiiciatur itaque binarius, & ternarius reducibilis erit ad vnitatis ſimplicitatem: vt ait Io. Trithemius in epiſt.ad Germanum Gnaum, & vlterius, Non eſt humanus mi Germane hic aſcenſus, ſed ſolum his familiaris, quorum eſt in mẽte ternarius (id eſt) qui reiecto binario per aſſumptionem ternarij, ſunt ad vnitatis ſimplicitatem aſſumpti.

De mundo elementari.

CA. VIII.

TRibus potiſsimum partibus cernitur elementaris mundus conſtare, Mineralibus, Vegetabilib

tabilibus, & Animalibus. Præter hæc nihil in hoc mundo (quod ſub ſenſum cadat) eſt quod queamus inuenire. Quapropter à mineralibus tanquàm aliarum partium baſi faciens exordium, veniam ad reliqua corpora materialia. Terra quidem baſis eſt & retinaculum omnium tam cœleſtium influxuum, quàm ſolidorum corporum. Circum eius centrum cœleſtes motus fiunt oés. Ad eius centrum grauia queq; quæ feruntur niſi ſoliditatis eius beneficio retinerentur. Et ab eius centro leuia fugiunt omnia. Quod Hermes Triſmegiſtus in archanorum ſecretiſsimo (quod ſmaragdinam tabulam nuncupant) ait. Terra nutrix, & paulo inferius. Aſcendit à terra in cœlũ, & iterum deſcen-

dit

dit in terram: ſic recipit vim ſuperiorum & inferiorum. Ibidē videmus ipſum inferiorum vires, terræ potiſsimum aſcripſiſſe. Mirabilium enim eſt productrix ex cœli ſemine, ſororiſque ſuæ menſtruo. Quod idē Hermes inquit, rei vnius pater eſt Sol. Luna verò mater, portauit ventus hanc rem in ventre ſuo (& rurſus quod prius) nutrix eius terra eſt.

De Mineralibus. CAP. IX.

MIneralia ſunt quæ in viſceribus terræ mixtione huius & aquæ, ſecundum earum diuerſam proportionem, in diuerſas formas ac ſpecies concreta, reperiuntur. Horum tria ſunt genera, lapidū videlicet, metallorum, & mediorum mineralium, & licet

hæc

hæc omnia generētur exmixtione proportionali terræ, & aquæ, nihilominus ex quatuor elementis constant, sicut vegetabilia & animalia: nam suprà dictum est capitulo quinto, quòd omnis liquor & sulphur aërem secum habent occultum. Lapides ex multa terra & aqua pauca secundum magis aut minus à natura conflati sunt ideo nõ fusibiles, sed potius igne friabiles. Quod nonnulli ceteris lucidiores euadant, ac diaphani, fit propter maiorem terræ depurationem, & clarificationem à natura factas: cum videamus, & arte cineres aridissimos in vitrũ transire diaphanum, nec potest ars æmulatione curiosissima, minimum opus quod naturæ fuerit facilimũ imitari. Metalla quidem è contra conflãtur ex aqua multa

in argentum viuum transmutata, & pauca terra in sulphur à natura conuersa: quo fit vt liquabilia sint potius quàm friabilia. Diuturna decoctione densatur aqua, modo non exhalet, è diuerso terra clarescit: nam occulta manifestis, & hæc illis semper, & in omnibus cõtraria sunt. Principia metallica triplici statu differunt, aut sunt remotissima veluti terræ cum aqua mixtura, vel remota, prout vitriolum, aut sunt immediata, sicut argentum viuum & sulphur. Ex his duobus posterioribus secundum puritatem amborum, vel impuritatem alterius, aut vtriusq; nobile vel minus, aut prorsus ignobile, natura calore subterraneo vix annorum milibus generare dicitur metallum. Eo fit, vt quãto diuturniori sub obediẽtia

cœlest

cœlestium influxuum mineralia fuerint, tãto firmiori validioríq; potentia virtutes acquisiisse cœlestes efficacissimas, inter ea quæ corporeas vires habẽt restaurare cõseruaréque, nõ immeritò putentur, & eo nobilius quo metallica forma, sua materia minus fuerit oppressa. Metallorum forma generalis, æqualis est omnibus, at propter materiæ variam dispositionẽ (vt suprà Capitulo secundo dictũ est) in varias prorumpit formas specificas. Quòd si vniuersalis forma iungatur materię coęquata proportionę partium dispositæ, in speciem omnium nobilissimam, & in aurũ prorumpat oportet: nã locus iam ęquatas partes cõtinet, natura quoq; proportionatũ calorẽ adhibere nouit vt instrumentũ. Aurum itaque suo calido non est

frigidius, nec frigido calidius, pariter humido suo non siccius, nec humidus arido, sed vndique temperatum, vnitum, ac tanta perfectione compactum à natura, quòd nulli penitus igni cedere putetur artificiali: Naturali tamen, aiunt philosophi primam in sui materiã resolui posse: in quam nisi resoluatur impossibile fuerit ipsum in humano stomacho posse digeri quod igne vehemẽtissimo reliqua metalla vincente, lapidésque consumente non vri dicitur, sed purius ac perfectius reddi: donec ad summũ suæ perfectionis gradum deuenerit, tunc in igne tanquam Salamandra iubilare tradunt philosophi. Non de monetario, sed per antimoniũ ita depurato, quod nihil alterius in eo mixti metalli relinquatur, ipsos intelligere puto.

Quap

Quapropter frustra laborare videtur omnes qui conãtur aurum potabile facere (quod ait Marsilius Ficinus) nisi prius aurum in primam sui materiam resoluerint (hoc est) in argentum viuum & sulphur: quę materia metallorum omnium est prima, proxima, & immediata. Hæc sit igitur auri cõclusio, ꝙ à sua perfectione, similitudinéque Solis cœlestis, terrestris Solis nomen sortitum sit à philosophis: qui etiam terrestrem Lunam argentum purum (quod cupellatum vocant aurifabri) nominarunt: colore ponderéque solùm ab auri perfectione diminutam. Calore namque deficiẽte defecit in ea pororum compactio, restrictióque, quibus metalla pondus acquirũt, vt argẽtum viuum. Omne decoctũ naturaliter primo

nigrum, ſecundo quidem album, tertio rubeum efficitur: qui poſtremus color eſt exceſsiuus, & à pfectione ſuperabūdans. Vt omne corpus naturale perfectum ſit, requiritur ne in aliquo deficiat, vel perfectionis limites excedat: quæ perfectio medium tenet in omnibus. Medium autem inter nigrum & album eſt pallidum, ſicut inter album & rubeum perfectum maius eſt citrinum. Hinc eſt quod aurum inter album & rubeum tenens medium, citrinum colorem habeat non excedens nec diminutum. Nihil aliud eſt citrinum quàm determinata proportio, mediáque rubei coloris & albi. Hinc fit etiam quòd omnes quotquot putant argentum, & reliqua diminuta metalla vulgaria in aurum auro tranſmutari poſſe, decipi con

tingit,

tingit, necnon illos quibus libenter audiuntur. Nam aurum non plus coloris habet quàm indiget ad colorandum ſuum argentum viuum. Experientia doctos docuit viros, medicinam ex auro fieri poſſe, quæ poſsit argentum purum, vel aliud ritè depuratum aliquod metallum in colorem auri tingere perfectum: verùm non plus auri factum eſt hac arte, quã fuit illud auri pondus ex quo talis medicina tracta eſt. Fatuum ergo videtur conſilium eorum, qui ſuadent in aliquo quærendum eſſe loco, quod in eo non continetur naturaliter: vt ſuperabundantem in auro colorem, & pondus ſuperfluum, quæ tribuat aliis: quæ etiamſi haberet, non eſſet aurum, ſed coloratius auro quid, & non metallum perfectum. Quòd ſi in

auro non ſit hæc tranſmutationis perfectio, rationibus iam allegatis nec in aliquo alio minerali: nam quod in perfecto non fuerit perfectionis, in imperfectiore quęrendum non eſt. Nec in vegetabilibus erit, minus etiam in animalibus, quæ natura magis ab auro diſtant, & in auri generatione minus conueniunt, quàm aurum ipſum: natura quoque ſibi ſimili natura gaudet, ac tranſmutatur in ipſa facilius, quàm in aliena. Sed cum in tranſmutatione corporis imperfecti requiratur ſumma perfectio, ſiue medicina perfecta quę propinquius etiam elici non poteſt quàm à ſummè perfecto, quod ſuæ ſit naturæ: nam potiora propinquioráque ſemper & in omnibus eligéda ſunt, propter faciliorem tranſitum: cùm etiam omnis

omnis perfectio corporum à temperamento ſuarum in compoſitione partium dependeat, temperatius auro nihil erit, aut ad rem iſtam propinquius. Quapropter ab auro vel à nullo petenda venit hæc transmutationis perfectio. Proculdubio Philoſophi veri nullius auri foſsilis, aut vulgaris auidi vel ſitibundi, tranſmutationes deſcribunt non vulgarium foſsiliúmue metallorũ, ſed ſuorum, & philoſophicorum: Hi ſuo ſeculo conſulẽtes, & poſteritati, ſummis laboribus conati ſunt, ex conſideratione temperamẽti foſsilis auri, temperamentum auri factitij reperire: quod non ſolum ex vno corpore, ſed ex diuerſis, tam vegetabilibus, quàm mineralibus, & animalibus extraxerunt. Eſt itaq; philoſophorum aurum, quædam

arte compilata medicina temperata, quæ tanquam forma separata à suo corpore, tantam ad subtilitatem redacta est, vt in quoduis sibi obiectum, instar formæ cœlestis in præparatam à natura sibi materiã operetur. Forma quidem vniuersalis, quę semel specificam induit, cum ab indiuiduo separatur, vim retinet actiuam, quam rursus in alienum corpus imprimere potest vnitatis virtute, cuius vires iam induit, & tunc omnia secum vnum facit: licet etiam hæc medicina tracta sit ab indiuiduo non temperato. Nam arte, quęuis & quorumuis elementa possunt ad temperamentum in vnum reduci temperatum. Nunc de reliquis inferioribus metallis dicendũ est, vtpote Stagno, quod Ioui calido & humido: Cupro vel aëre quod

quod Veneri frigidæ licet parum calidę humidęque: Plumbo, quod Saturno frigido & ſicco: Ferro, quod Marti calido & ſicco, propter dictarum qualitatum ſimilitudinem dedicauerunt philoſophi. Quæ pariter quatuor complexionibus, non humoribus in corpore non phiſico medicorum, ſed elemẽtato non incõcinne quadrare videntur, ob qualitates dictas. Quoties igitur Colericus, Melancholicus, Flegmaticus, vel Sanguineus ad temperiem per medicinam temperatiſsimam reduci potuerunt, exiſtimatum eſt à Philoſophis Cuprum, Ferrum Stagnum aut Plumbum in aurum tranſmutata fuiſſe. Sub metallis itaq; vulgaribus occultarunt ſapientes, medicinas phiſicas & philoſophicas: quas etiam ex metal-

lis

lis vulgaribus præparauerunt in transmutationem suorum, hoc est philosophicorum metallorum: vt sub æquiuocatione tantus medicinæ thesaurus ignarum lateret vulgus. Interim tamen vix docti medici qui philosophiæ professionem faciebant nō exiguam, id potuerunt intelligere: donec Aureolus Theophrastus Paracelsus Doctor vtriusquæ medicinæ, vir Heluetius & nobilis, diuino magis quàm humano ingenio, tum longinquis peregrinationibus, doctorum etiam vbique locorum consortio, rem omnem detexisset: eámque libris innumeris in gratiam doctorum virorum, & vtilitatem cōmunem propallasset: Germanicè potissimum, vt & illis copiam faceret, qui latini sermonis expertes erant. Huius ego libera-

litatem ſequutus præceptoris apertius fortaſsis de hac re tractare volui: cuperem enim alios per me tantum proficere quantum ego per ipſum. Nunc reſtat, vt de mediis mineralibus, ſuis correſpondentibus extremis loquar, veluti ſunt omnes marchaſitæ. Reperitur aurea marchaſita, argentea, Stagnea, plumbeáque (hanc antimonium vel Stibium puto) quas vidi, reliquæ mihi adhuc ignotæ ſunt, vt cuprea, ferreáque. Sunt & magneſia, thucia, auripigmentum, arſenicum, Salia multa, Alumina, Sulphura, & reliqua id genus ſimilia, quæ magis in tranſmutationem phyſicam faciunt, quàm ad vulgarem illam methamorphoſim philoſophis ignotam. Idcirco media dicuntur mineralia, quòd non omnino metallum,

nec

nec lapidem omni ex parte refe-
rant, ſed cum his affinitatis pluri-
rimum habent. De altero extre-
morum, nempe lapide, ſpecialiter
tractare ſuperuacaneum foret, cũ
de hoc apud Plinium, Albertum
magnum, ac reliquos probatiſsi-
mos authores abundè ſatis tracta
tum ſit. Hoc ſolùm decet pro in-
ſtituto me dicere, quid inter me-
tallum, & lapidem ſit differentiæ:
hic ſcilicet nec liqueſcit, nec mal
leo ductilis exiſtit, illud verò ſub
malleo tractabile eſt, & igne liqua
bile. Media tamen liqueſcunt, &
non producuntur, ſed diſsiliunt
in fragméta, quo lapidem referũt,
liqueſcentia verò metallum.

De vegetabilibus. CAP. X.

VEgetabilia dicuntur, quæ
per fixam radicem à terra
nutrimentum ſumunt. Hæc ſunt
triplic

triplicia, nempe herbália, quæ vegetabilia ſunt, vltra annũ vel paulò plus in terra non aſſeruata, ſed arefactis foliis, ac ſtipibus, per ſeminis in terram demiſſi putrefactionẽ, à natura propagantur. Arboralia vegetabilia ſunt maxima, quę per ſolidas radices in truncos ramóſque ſolidos aſſurgunt, & in plurimos annos aſſeruantur. Plãtalia vegetabilia ſunt inter hęc media, herbis maiora, ſed arboribus valde minora, formam tamen vtriuſque referentia: diutius herbis vireſcunt, & aſſeruantur, citius quidem arboribus intereunt. Sed quia hæc philoſophis omnibus quãtumuis mediocribus nota ſunt, obiter pertranſeunda putaui: hoc ſolo notato, quod prout animantibus álimentũ, non ſecus à ſua corrumpente materia per artem repurgata, medicamẽtum

exhibẽt. Nam impeditur potentia formæ, per materiam illius actionem cohibentem. Melius erit hãc extra stomachũ separare, quàm in ægrotantis stomacho, iam satis ad hanc separationem faciendam de bili. Verum si alimento debeant esse, cum corpore sunt exhibẽda: nam partes corporis generaliores, vtpote liquor, sulphur, & balsamũ naturalia, quodlibet suo simili nutriri debet. Excessus enim & defectus intẽperiem causantes oportet suo contrario temperato scilicet ad æqualitatem reduci: quod medico diligentissime cõsiderandum est, tam in præparandis vegetabilibus medicamentis, quàm ex animantium partibus tractis.

De Animalibus. CAP. XI.

ANimantia sunt corpora quæ per se mota naturaliter ore nutrim

nutrimentum ſumunt. Chymici non fruſtrà motum in naturalibus triplicem conſiderant, Corrumpentem, Generantem, & animantem. Philoſophi motum aut per ſe, vel per accidẽs dicũt fieri. Qui per ſe fit eſt naturalis, cauſans, vt primi nobilis, & Zodiaci, vel cauſatus, vt rerum ad generationem & corruptionem. Qui per accidens ſiue localiter fit motus, eſt rectilineus, vel curuilineus. Rectilineus, eſt perpẽdicularis, obliquus, vel tranſuerſus. Perpendicularis, ſurſum, vel deorſum latus. Curuilineus, circularis eſt, vel flexus. Circularis, voluens, vel rotatus. Non eſt inanis motuum in hac arte cognitio, ſed quia hæc ad Philoſophum pertinent, ac Geometram, qualem oportet chymiſtam fore, de his hactenus dictum

sit. Cum vegetabilibus hoc habẽt animalia commune, quòd alimentum in vegetationem vtraque sumant, hæc ore, radice quidem illa. quę sensibus rursus inferiora sunt animantibus. Animantium tria sunt genera, reptilium in terra, volatilium in aëre, & natatilium sub aquis. Brutorum animalium duplex est animæ motus, vegetatiuus, & sensitiuus. Hominis animæ triplex motus habetur, nam ad præcedentes duos accedit motus animæ rationalis, qui perpetuus est.

De Chymistica praxi. Liber II.

CAP. I.

POstquàm theoricè de chymistica tractatum est arte quantum fas est, restat nunc experimento probare, vel sensu, quod imaginatione siue intellectu chy-

mista potest assequi. Praxis chymistarum est eorum quæ Philosophus certis notísque philosophiæ rationibus, & intellectu, circa rerum naturalium latentes formas, fuit assequutus ex occultis manifesta demonstratio sensualiter facta. Solis enim authorum scriptis ita standum esse non existimo, quin si quid potioris experimentum docuerit, anteponẽdum non sit opinionibus eorum, quos sępe numero de rebus penitus non intro spectis asserere iudicaréque contingit ea, quæ sibimet minime constant. Artificium chymisticum circa tria porissimum versatur, vtpote locum, instrumentum, & operationem. Locus duplex est, fornacum scilicet, ac vasorum continentium ipsam materiam. Instrumentum etiam duplum, vt ignis

corrumpens, & ignis generans. Pariter & operatio dupla, Solutio & congelatio.

De Loco chymistico. CAP. II.

FOrnax ipsa, vel vas materiam continens chymistis habetur proprius locus. Fornaces diuersis artificibus variæ sunt, & vasa pro cuiusuis arbitrio diuersimodè formata. Verum secundum tres motus perpendiculares, nempe sursum, deorsum, & lateraliter latum triplicem & vnicam priori loco ponemus fornacem nũquam ante hac visam: qua tres operationes diuersę fieri possunt vnico tãtum igne corrũpẽte. s. deinceps alterã (quã accidię vocarunt) ponemus: hac etiã operationes quatuor absoluũtur igne pariter vno generãte.

De Fornacis triplicis structura. CAP. III.

Opere

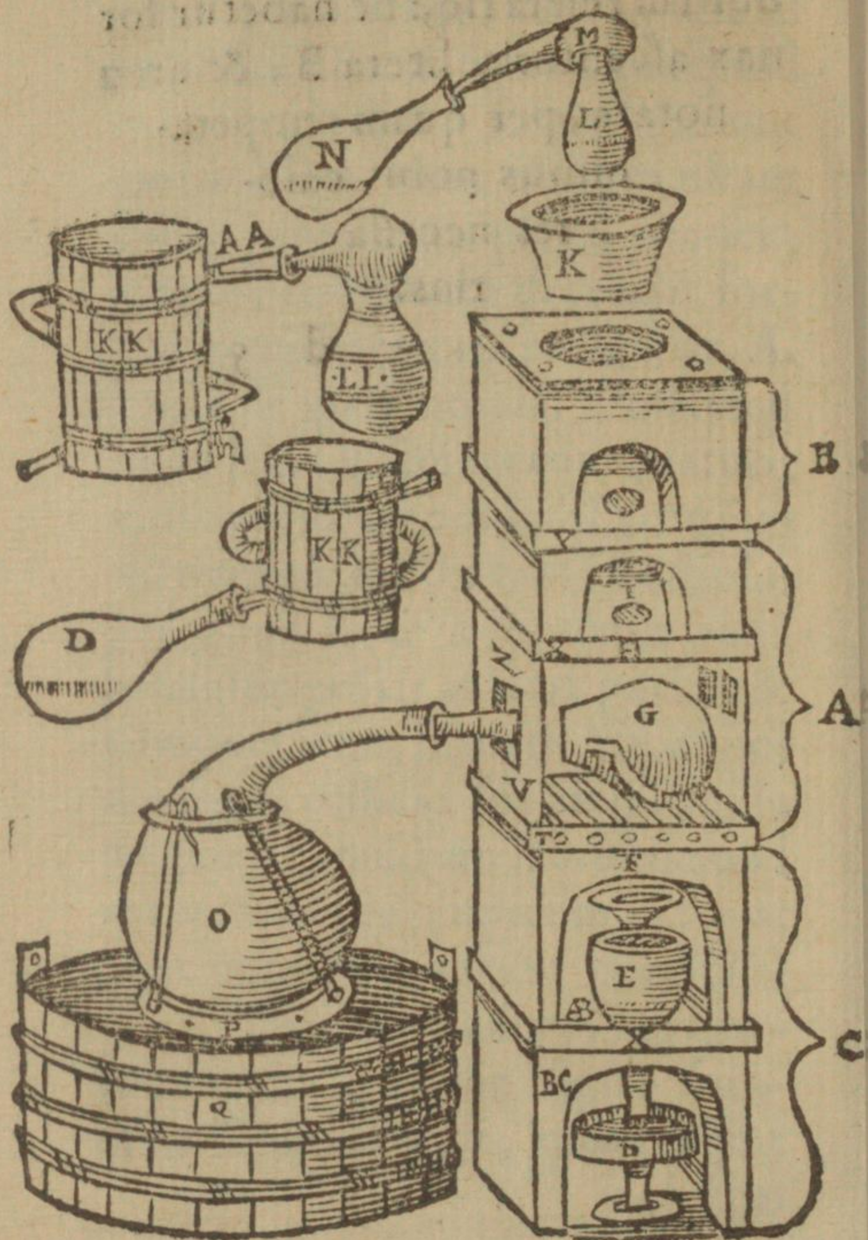
OPerepretium fuerit huiusmodi fornacis egregiæ structuram demonstrare, priusquam ad operationes ventum sit. Erigantur muri duo, lateribus cõstructi iacẽtibus, abinuicẽ interuallo cubitali distãtes, sesquipedalis altitudinis & eiusdẽ latitudinis: quales litera B. notatos videre licet. Ab vno ad alterũ murũ quatuor ferramenta protẽdantur per transuersum, quibus lateres primum solarium conficientes sustentati sint, quod R. littera designatum est. In medio dicti solarij foramen relinquatur apertum, & rotũdum latitudine quatuor digitorũ, per quod inferius promineat collum inuersæ cucurbitæ terreæ sine fundo basim in collo foratam habentis, &c. signatæ per literam E. quæ possit obstrui coperculo acu-

minato, litera F. notato. Super huiusmodi basim tres muri vel oppositi duo lateribus lateraliter erectis, vel iacentibus extruendi sunt, altitudine cubitali, se mutuò contingentes aut respicientes ad angulos rectos. Super hos muros alia ferramenta seriatim collocanda sunt, vt ab vno ad aliud latitudo digitalis sit intermedia, hæc vicem supplebunt craticulæ fornaci mediæ, prout litera notatur V. Iam fornacem habemus extructam descensoriam, & vas etiam dicetur descensorium. Super hãc craticulam alios tres muros prioribus similes oportet erigere, hoc solo mutato, quòd postquam muri pro media parte fuerint erecti, curuum ferramentum oppositis muris inserendum est, quod cucurbitam terream supra craticu-

lam teneat suspensam, & in muro medio foramen per quod collum cucurbitæ promineat, reliquendum, quod caractere Z. notatum videtur. Postquam cucurbita fuerit in fornace collocata, latus quod apertum manserat ad imponendum cucurbitam, obstrui poterit vno atque altero foramine relicto, vel pluribus per quæ carbones rude ferrea moueri possint. Super hos muros iterum quatuor alia ferramenta locanda sunt, super quæ lateres basim conficiant in medio foratam ore rotundo, per quod carbones immitti possint, & deinceps debet illud foramen obstrui, latere tamen amouibili: dicta basis per X. literã nobis designatur & foramen per I. literam. Iterum super eam basim murum vnius lateris latitudine sur-

gentem edificato, relicto tamen hostiolo H. litera signato, per quod carbones in dictũ foramen immittantur. Super hunc murum, aliam basim perforatam priori similem omnino construere decet. Sic fornax reuerberatoria perficitur, A. litera & arcu notata. Postremò super hanc basim, iterumquatuor murosaltitudine cubitali surgẽtes extruemus, relicto tamẽ hostiolo, per quod later à supremæ basis foramine posſit auferri pariter & admoueri cum libuerit. Super hos muros in orificio fornacis argilla fingemus rotũdum labium, quod vas terreum vel cupreum excipiat (hoc cupellam vocant nonnulli) per K, literam signatum, & quatuor conis quatuor digito foramina facienda sunt, quæ posſint obstrui

obstrui reserariq;: sic habetur for
nax ascensoria litera B, & arcu
notata, per quam tempera-
bimus nobis calo-
res necessa-
rios.

M
L
N
AA
K
KK
LL
B
KK
D
G
A
O
E
C
BC
Q

De alterius furni structura, quem accidiæ vocant. CAP. IIII.

QVatuor lateres lateraliter erigendi sunt in quadrum, vt se mutuo non contingant ad interuallum quatuordigittorum, sed ab vno latere duo fragmenta sufficiant ad angulos ita posita, ꝙ inter illa vacuus sit locus hostiolo, per quod cineres eximi queant. Super hoc structum bacillos ferreos collocabimus in modum craticulę, sic primam concamerationem extruxerimus, per A, notatam. Super hanc craticulam similes struemus muros, sed altitudine duplices, hoc est, duobus lapidibus altos, relicto hostiolo, per quod carbones ferro commoueri posʃint: quod litera B, notatum est. Inferioris cameræ quatuor anguli claudendi sunt, superioris verò

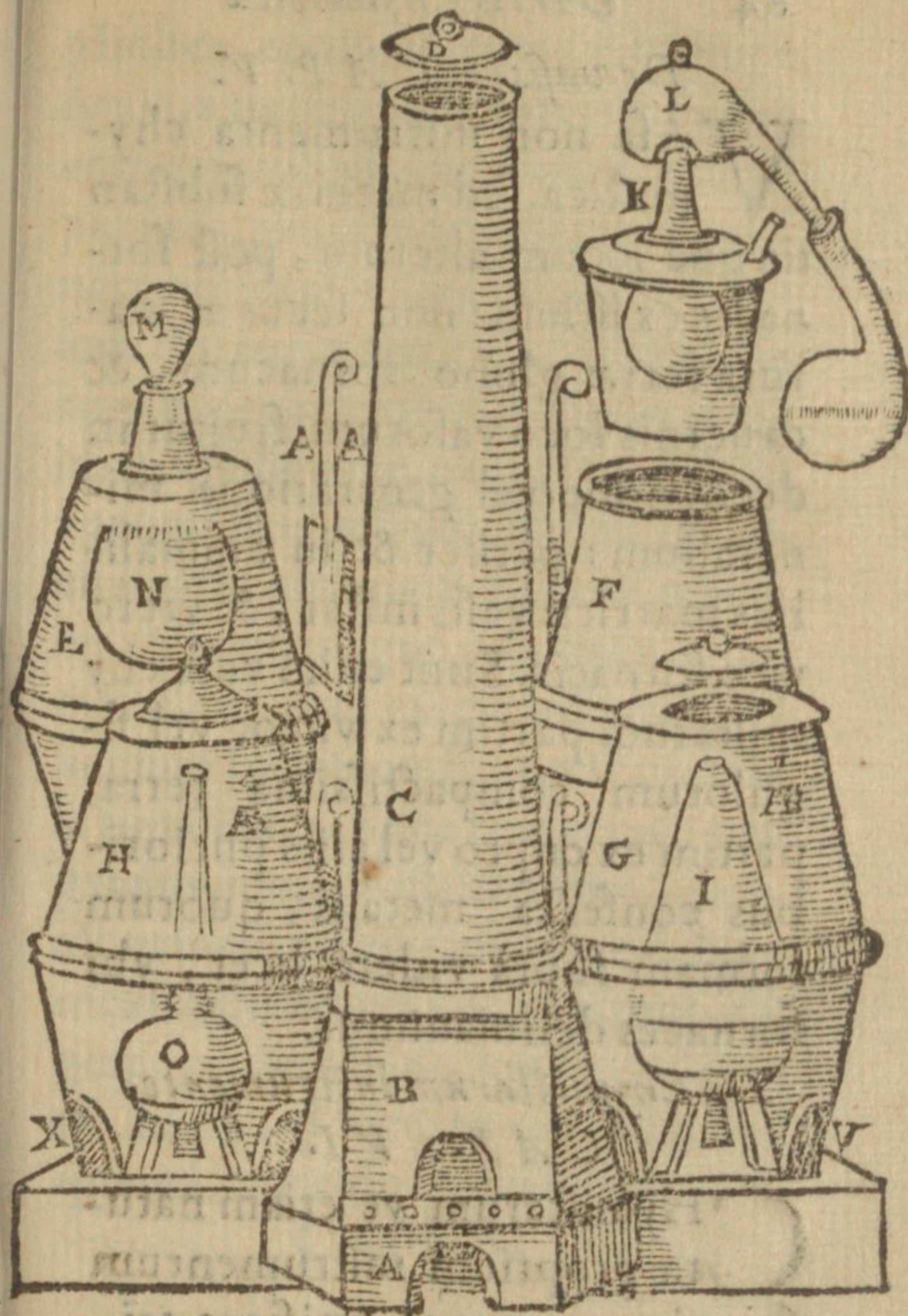
verò concamerationis relinquendi ſunt aperti, per quæ foramina, calor furnos laterales ſubintrare valeat. Hoſtiola quatuor hæc ferreæ claudent ſpatulæ literis A A, ſignatæ, quæ ſubleuari poſsint ac deprimi. Super hũc furnũ, turriculã terreã, vel cupreã potius, latiorem, inferius quàm ſuperius, litera C, notatam erigemus, quæ coperculo terreo poſsit occludi litera D, ſignato, poſtquam carbonibus ad ſummum fuerit impleta turris. In ſuperiorem concamerationem prunas aliquot accenſas ponemus, quibus & recentes accendantur carbones, ſic fiet vt ſucceſsiue tota turricula per integrum diem vacuetur, & interim tamen ignem nobis continuum ſubminiſtret. Cum viderimus carbones deficere, turrim iterum re-

pleb

plebimus vt prius: Hoc artificio poterit ignis extrui, continuus ad aliquot horas. Ad quatuor dicti furni latera quatuor alij furni coaptentur E, H, G, & F, designati qui duabus singuli conchis fictilibus inuersis, & ad labia se mutuo contingentibus structi sint, ita quòd superiorum concharum tres, fundum habeãt perforatum rotundis foraminibus sex aut septem digitos per diametrum latis. Quarti furni concha superior F, notata, fundum excissum omnino habeat, vt balneum maris cum cucurbita per K, & L, signata literas, intret. Conchæ superiores omnes foraminibus per quæ cicer intrare valeat, perforentur, vt A, B, notatum est literis. Concharum inferiorum quælibet, habeat à latere prope fundnm hostiolum

ſtiolum exciſſum, quatuor digitorum latitudine, ſed altitudine ſex aut ſeptem. Quatuor hæc hoſtiola quatuor inferioris fornacis mediæ foraminibus reſpondeant ex diametro, ita quòd ſpatulæ ferreæ ſupradictæ poſsint inter hæc inſeri, liberè tamen, vt ſubleuari queant ac demiti, cum claudere vel aperire fuerit opus, ad ignem temperandum. Nunc furnum habemus completum, quem accidiæ ſolemus appellare, tum quia tardus eſt in operando: propter lentum ignem, vel quod fortaſsis pigris arrideat ea de cauſa, quòd poſtquam turricula C, repleta fuerit carbonibus, non eſt curandus ignis per aliquot horas: quod pro turris altitudine metiri poteſt.

De

D
L
K
M
A
A
N
E
F
C
H
G
I
O
B
X
V
A

De vasis. CAP. V.

VAſa non inſtrumenta chymiſtica, ſed materiæ ſubſtantiæque locum alterum, poſt fornaces exiſtimo: non ſecus ac natura terræ globo, fornacum, & cauernis loco vaſorum fruitur in decoctione vel generatioue mineralium: pariter & in animalibus matricæ vaſis inſtar, & vtero vice fornacis. Sunt enim vaſa chymiſtarum partim ex vitro, vel figulorum compactiſsima terra, partim ex cupro vel aliis purioribus confecta metalis, quorum formam ſuprà videre licet, vbi fornaces deliniauimus.

De Chymiſtarum inſtrumento. CAP. VI.

CHymiſtarum vt etiam naturæ proprium inſtrumentum eſt ignis, qui penes artifices tri-

plicit

pliciter consideratur. Est enim ignis, externus aut internus, externus ignis est, aut violentus, aut per tres gradus temperatus, vel naturali similis remissisimus, qualem sibi natura in generatione rerum vsurpat. Internus ignis cuilibet substantiæ proprius est, & naturaliter insitus, cuius etiam chymista rationem habeat oportet. Vtuntur igne violento chymistæ, vel inter calcinandum, vel ficciora sublimandum, aut metalla liquãdum. Igne temperato per gradus inter destillandum, tam ascensoriè quàm descensoriè. Naturali simili dum putrefaciunt, digerunt, congelant, vel circulatoriè fixant. Operationes istæ sequenti capitulo diffiniuntur.

De Operatione. CAP. VII.

OPeratio dicitur manuum & instrumentorũ ad rem chymicam exequendam applicatio. Chymiſticum opus duplum eſt, vtpote, Solutio, & Congelatio. Solutiò, corporis eſt calcinatio, Congelatio, ſpiritus eſt in vaporem acti condenſatio. Solutio variis modis pro ipſius artificis arbitrio ſolet fieri, per ſe, vel cum ſibi ſocia ſpecie congelatione, ſcilicet. Per ſe fit quando corpus aliquod in vas fictile reconditum, per ſui ſpiritus exhalationem non retentam, friatur in calcem aridiſſimam. Solet etiam hæc fieri iacente in olla teſtacea, ſemper agitata materia, donec ſiccetur in puluerem. Solutio quidem & congelatio ſimul fiunt, cum aliquod corpus in terrea cucurbita fictili

poſitum,

positum, aut vitria, siccatur, vapore per galeam rostratã vitriam sic retento, quòd spiritus in aërem solutus, ac iterum in aqueum corpus congelatus, submisso vase recipiatur etiam vitrio. Hac ratione soluitur corpus terreum in calcem, & aqueum in spiritum aëreum, qui rursus in aqueum corpus congelatur, vnica tantùm operatione, quam vulgus destillationem vocat: Philosophus propriè separationem dicit. Potest etiam fieri solutio simul vnà cum congelatione, per clausum vas reuerberatorium duobus vasis fictilibus ingenti luto conglutinatis, ne respirare valeat materia: per fornacem reuerberatoriam, id sublimationem appellare solent. Est & alia solutionis species per se facta, quam putrefactionem vo-

cant, quando corpus ſiccum ſua rurſus aſperſum aqua plurima, duplice cucurbita clauditur, & in accidiæ furno ponitur. Quòd ſi corpus aqua pauca fuerit imbutum, vel ſaltem ſe pauciore, per idem artificium congelabitur: humidum vincente ſicco, tunc dicetur congelatio per ſe facta. In balneo Mariæ vel maris fit ſolutio, quæ putrefactio dici poteſt, in vaſe duplice ſuper vaporem ſuſpenſo, vel in aqua tantum ad medietatem eius merſo, circumquaque tamen in vapore clauſo. Poſtrema ſolutionis per ſe facta ſpecies, & pulcherrima fit, dum humidum ſæpius deſtillatione rectificatum, & rarefactum, in duplici vaſe vitrio, vel pellicano reconditum, ſuprema parte vaſis extra furnum eminente, lento quidem

igne tamdiu sollicitatur, donec amplius non ascendat aliquis vapor: sed in fundo maneat fixus, quam operationem solent circulationem, spiritúsque fixationem appellare. Rectificatio nihil aliud est (vt suprà patet) quàm destillationum iteratio, vitriis organis facta. Sunt etiam quæ nullo fiunt igne solutiones, vt calcinatorum puluerum, salium, & aliorum super marmor vel tabulam vitriam in penario plurimum humido, vel in manica hipocratis linea, positorum, subiecto vase liquorem excipiente.

De Chymistico operatorio.

LIBER TERTIVS.

CAP. I.

PRæcedenti tractatu diffiniuimus operationes chymistarum, hoc autẽ illas deducemus in actum: inquantum venerint in vsum rei medicæ. Non est enim institutum nostrum, singulatim ea tractare quæ ab aliis olim scripta sunt: potius conabimur quasdam generales operandi vias proponere studiosis, quibus, omnes præparationes phisicarum medicinarum facilime posint apprehendere. Quapropter vsum triplicis fornacis demonstrantes, docebimus tres mundi partes vtpote vegetabilem, mineralem, & animalem destilare, necnon in medicinam phisicam præparare. Pro

parte

parte minerali ſumemus vitriolum Romanum, quod in oleum præparabimus in fornace media reuerberatoria, & eodem igne deſtillabitur vinũ in quintam eſſentiam ſuprema fornace, infima deſcenſoria ſolidiores animalium partes in oleum & aquam vertentur. Has tres operationes quicunque rite nouerit ex demõſtratione quam facimus imitari: nihil eſt quod veniat in eius mentem, de quo deſpondeat animum ſe præparare non poſſe phiſica ratione, non empirica. Hoc dico vt videatur ab omnibus, quænam ſit differẽtia inter phiſicas præparationes & empiricas. Decet enim vere phiſicum hominem ſua pręparare indiuidua (pharmacopolis ſimplicia dicta) ſine cuiuſuis alterius mixtura vel additione, quæ r

randæ rei naturam immutet: Demum poterit huiusmodi succos vel pulueres ita per se prius repurgatos, in medicinā si velit miscere vel temperare: sed quanto simplicior medicina fuerit, tanto vehementior. Nec est quod nos terreat aliquos medicos olim scripsisse medicinas simplices interimere, cum ipsi alias vtantur illo vocabulo (simplex) quàm chymistæ. Dicunt medici Reubarbarū fore simplex, chymici autem asserunt esse compositum, quod etiam arte docent & experimento, non solis verbis. Empirici vero dum phisicos imitari conantur absque notitia Phisices, non possunt assequi plerunque quod optant, quapropter coguntur corpora miscere corporibus ante præparationem, & illa præparare simul. Non tamen

men inficias ibo chymiſtas corpora phyſico modo miſcere Spiritibus, vt ſimilia ſimilibus alliciant, quo facto corpora tãquam inepta prorſus ad medicinam, reiiciunt. Excellentius quid faciunt, ſpiritus hac ratione mixtos ab inuicem ſubtiliſsima via ſeparant. Nunc ad rem deueniamus, & vitriolum in oleum ita vertamus, vt medicamentum ſit optimum ac ſimpliciſsimum.

De vitrioli præparatione in oleum ſimplex. CAP. II.

VItrioli Romani vel Hungarici, pondera ſumito terna vel quaterna, quæ in olla fictili fortem ignem ſuſtinente, recondita, prunis ardentibus crementur, donec quicquid humoris con tinuerit exhalet. Cum videris du ram maſſam in fundo vaſis, pru-

nas accenſas in & circum ollam iniicias: hoc modo calcinabis illud in maſſam valde rubicundam. Tandem eximatur ab igne, frangatur olla, maſſáque contundatur in puluerem, quem in cucurbitam longi colli fictilem, ea terra compactam qua ſolent aurifabrorum vrceoli fuſorij confici, ponito, duabus tertiis vaſis vacuis remanentibus. Ollam prius tamen luto munitam tranſuerſo locabis ſitu, prout in media fornace reuerberatoria deliniatum videtur, & litera G, notatur. Collo prominenti coaptetur vas vitriũ O, litera deſignatum (quod retortam vocant) in aqua frigida ſitum, & annulo plumbeo merſum, ne vacuum ſubleuetur aqua. Commiſſuræ luto forti muniendæ ſunt ne reſpirent. Deinceps

excit

excitandus eſt ignis ſub cucurbita, ſenſim etiam augendus, donec prunis ardentibus omnino ſit ſepulta. Tam diu continuandus eſt ignis ille violentus, donec retorta quæ prius repleta ſpiritibus obſcura fuerat, nunc ſenſim clareſcat, vt intus videatur quid contineat. Hoc percepto ceſſandum eſt, & igne per ſe conſumpto, ſeparetur vas recipiens, & quicquid olei continuerit eximatur, vitro ſolido reconditum, optimaque cera factitia clauſum ſeruetur ad vſum. Huiuſmodi ceram conficiendi modum habebis à Philippo Vlſtadio, libro quem Cœlum Philoſophorum intitulauit. Notandum eſt ne cucurbitæ terreæ lædantur igne, vel fiſſuram quantumuis exiguam cõtrahant, alias oleum perdetur ac opera,

quapropter curandum eſt eas ex optima terra confici. Exſiccandum eſt etiam chalcantum aut vitriolum peroptime priuſquam deſtilletur, alias oleum erit multo phlegmate perfuſum: hoc tamen balneo Mariæ poterit auferri per deſtillationem, ſic remanebit oleũ purum in fundo vaſis, aqua ſurſum aſcendente. Hoc oleum paucis adhuc eſt notum, quia veteres illud præparandi modum celauerunt multis ænigmatibus, & tanquam archanum ſecretiſsimum ſummo ſilẽtio deuouerunt. Summis laudibus vires eius etiam ſupra vini quintam eſſentiam extollunt, non ſecus ac iſtam, dicunt illud omnium tum corporum, tum ſpirituũ, quibus adiunctum fuerit, vires ad ſe trahere. Hinc fit quòd ab his qui generalem eius poten

potentiam ſunt experti, ſoleat in curam ad omnes morbos aſſumi: reſtricta quidem eius vniuerſalitate, per alicuius particularem formam, vt aquæ deſtillatæ, vel olei, corporum quæ ſcribunt medici morbis mederi poſſe. Verum ne quidpiam ad huius excellentiſſimi medicaminis reuelationem omiſiſſe videar, aliquot eius vires enarrabo: poterit inde quiuis qui rei medicæ gnarus fuerit, alias eius excogitare virtutes. Cũ aqua ſamſuchi, bugloſsi, vel meliſſæ capitis dolores, & vertiginem curat. Cum aqua roſacea, febrim continuam. Cum aqua fumariæ myrabolanis quoque cõditis, malam ſcabiem. Cum aqua acori vel fœniculi, reſtituit memoriam labilem. Cum aqua endiuiæ, renouat hominem

alterat

alteratū. Cum vino maluatico, per octo dies, obstructionibus prodest. Calculum pellit, & sanguinē purificat. Cum aqua plantaginis, fluxum restringit ventris. Cum aqua agrestæ, curat omnes morbos, post euacuatum corpus. Cum aqua vitæ, corpus purgat. Cum semine lactucæ, somnum excitat, vel cum semine papaueris. Cum aqua nimpheæ rabiē & insaniam. Cum aqua absinthij venenosos morsus. Cum aqua buglossi vel boraginis melācholiā pellit. Cum aqua absinthij sanat apostemata, & hydropem. Cum aqua mentastri, saluiæ, vel hissopi, paralisim curat. Cum aqua cydoniorum, vomitum restringit. Cum aqua rutæ agrestis lethargiam. Cum aqua raphani, & tribuli marini, pellit calculū, & obstructos renes aperit.

aperit. Cum aqua rutæ, colicam curat. Cum aqua fœniculi, omnẽ oculorum debilitatẽ corroborat. Cum aqua trifolij, diuerſos morbos internos. Cum aqua plantaginis vel burſæ paſtoris, vomitum in phlegmatico reſtringit. Cum aqua ſaluiæ, ſpaſmũ ſanat. Cum aqua adianti & hyſſopi, catharrũ, & tuſsim. Cum aqua baſiliconis, tremulos. Cum aqua plãtaginis, morbum lateralem. Cum aqua capillorum veneris pleureſim. Cum aqua menthæ, ſtomachi debilitatem. Cum tamarindis, lieni prodeſt. Si cum felle bouis illiniatur confert membris reſolutis. & generaliter omnibus morbis, dũ illis adiungantur ea quæ morbum eiuſmodi pellunt. Doſis eius eſt vt robuſtis octo guttas, quatuor mediocribus, debilibus verò tres,

administres cum prædictis, impe rando ſudorem, & quod ad quatuor horas poſtea non edatur nec bibatur, niſi debilitatis cauſa fiat.

De præparatione quintæ eſſentiæ vini. CAP. III.

CVcurbitam cupream. L L. vino rubeo fortiſsimo vel albo vſque ad tertiam vel mediam partem imbutam, galeaque ſua roſtrata cuprea coopertam atque lutatam, tripodi ſuperimponas in fornacem aſcenſoriam. Roſtro galeæ ſerpétinam cum refrigerio K K. coaptabis, vt in ſerpentinæ tubum galeæ tubus intret. Commiſſuram cura ne reſpiret vini ſpiritus. Extremitati ſerpentinæ vas applicabis vitrium excipiens aquam. Eodem igne quo deſtillatur oleum vitrioli, deſtillabitur in fornace ſuprema: hoc ſolo notato, quod

quod ſi calor æquo fuerit vehementior, occludatur foramen ſub tripode fruſto latericio: quod ſi adhuc ſit calor vehemens luto muniatur later, occludẽs ad commiſſuras: ſi forte iuſto ſit violẽtior ignis, ponatur cucurbita cuprea vinum continens in cupellam terream. K. cineribus plenam: ſi leuiorem calorem, velis duas cupellas vnam in alteram ponito: leuiſsimum habebis ignem, cum in fundo fornacis aſcenſoriæ cineres ad duos digitos latos poſueris: hac via tibi poteris calorem adminiſtrare pro arbitrio temperatum. Cum vini bona pars in vas ſubmiſſum per ſerpẽtinam tranſierit, amoue, ſubiecto nouo recipiente vacuo: vbi iam parum acceperis aquæ, guſta num adhuc ardens ſit ſpiritus, ſin minus, ſerpenti-

nam à galea ſeparabis, & cucurbitam extrahes de fornace, galeam à corpore cucurbitæ ſemouendo: feces in cucurbita manentes euacuato, recénſq; vinũ imponito. Demum cucurbitæ ſerpentinam vt prius applicato, refrigeratorium quoque recenti aqua frigida repleto, in omnibus & per omnia ſicut prius facito, donec magnam copiam ardentis aquæ congregaueris: de qua non alias facies, q̃ de vino feciſti, deſtillando per ſerpẽtinam bis, & demum per organa vitria ter, hoc modo. Poſtquam ardens aqua tota per cupreum vas tranſierit, illam in cucurbitam vitriam L. cum galea ſua M. & in ſuo recipiente N. in cupellam terream cineribus plenam K. ponito, deſtillatóque ter vel quater, ac toties donec accen-

ſa

ſa comburatur omnino phlegmate nullo relicto. Aquam ardentem eo modo rectificatam in pellicano, vel duplice vaſe, poteris in quintam eſſentiam cõuertere circulando prout oſtendetur cum vſum accidioſi furni demonſtrabimus.

De oleorum deſtillatione per deſcenſum ex animalium partibus, & ſolidioribus, vt lignis aliiſque. CAP. IIII.

QVorumuis animalium oſſa, lignorũ vt guaiaci, iuniperi, & baccarũ eius, hederæ, fraxini, reliquorum quoq; ſolidorum fragmenta ponas in cucurbitam terream inuerſam E, ſuo coperculo F, etiam terreo clauſam, atque lutatam, ciuer ibúſque ſepultam, vt non videatur: ſed cineres duobus digitis latis ſupereemineant. Sub-

iecto vaſe D, liquorem excipias eodẽ igne fornacis mediæ. Quòd ſi minus vehemens calor ille fuerit, cinerum plus addas ſuper cucurbitam, ſi minor ſit calor quàm deceat, detegatur olla, cineres amouendo rude ferrea. Ecce iam habes omnes deſtillationes, quæ hac in arte chymiſtica requiruntur, & vnica fornace tres diuerſas operationes, etiam vnico tantum igne perfeciſti. Quòd ſi velis, poteris quamlibet fornacem ſeorſum extruere, ſub eadem forma, quam in triplici fornace vides.

Vſus accidioſi furni. CAP. V.

PRimo laterali furno E, quemcunque liquorem deſtillatum & rectificatum circulare poſſumus, & in quintã eſſentiam conuertere, vt nunc de vini quinta dicetur eſſentia. Rectificatã aquam

arden

ardentem in duplici vase M, N, ad medietatem vel tertiam partem pleno reconde, tum vasorum prius commissura lutata, cucurbitam hanc in balneo maris vase cupreo aqua pleno pones, & calore medij furni permitte vapores toties ascendere descédereq;, donec quiescant, & fixetur spiritus ille, nullísque vaporibus amplius galeam impleat, sed in fundo maneat mirum in modum clarus & odorus, omnem odoris suauitatem excedens.

Secundo furno laterali destillari potest quicquid indiguerit igne lento, cucurbita vitria K, coperta sua galea L, rostrata sigillatáque, balneo Mariæ, vel cupella cuprea cineribus impleta T.

In tertio laterali furno G terimus putrefacere ma

aliquam, vt destillationi separationique sit obedientior, cucurbita vitria I, luto forti (quod sapientiæ dicunt) obstructa, super tria pinnacidia terrea sicca locata sic, vt fundum non attingat, sed tribus vel quatuor digitis latis ab eo sustenterur in altum.

Quarto laterali furno H, poterimus vel spiritus paucos in suã terram figere vel congelare, vel terram paucam multo liquore soluere, phiala longi colli super pinnacidia terrea locata O, sicut prius de tertio dictum est furno. Hoc solo notato, quòd tertius furnus & quartus his operationibus assumpti, superius tegi debeant, & etiam hostiola V, X, exterius obstrui, relicto foramine AB, paruo ..erius à latere furni, vasáq; sint ..ino cõclusa. Alterũ nunc habes

besfurnũ, quo poterint operationes quatuor absolui per vnicum ignem continuum, & pro tuo arbitrio temperatum registris, hoc est spatulis ferreis A A, quibus obstruuntur hostiola interiora, subleuando vel deprimendo, iam ad tertiam hostiolorum partem, nunc ad duas tertias, vltimo totum aperitur hostiolum: sic habebis ignem in temperamento primi, secundi, tertiíque graduum.

De quintæ essentiæ viribus in genere. CAP. VI.

MIrũ est & incredibile vulgo quod vini spiritus à suo corpore tractus, & separatus omnino per continuum circulationis motum, potestatem habeat extrahendi quosuis alios spiritus à suis corporibus, tam vegetabilibus quàm mineralibus, ac animalibus

per ſolam infuſionem. Verum Phi loſophi chymiſtæ nihil verius, & experimento magis comprobatum habent, quàm quòd actiua ſeparata à ſuis paſsiuis, agunt in quoduis compoſitum, & illud per ſpiritus agentis acuitatem ſoluunt ab eoque ſpiritum ſegregant per ſymboliſationem: quoniam ſimilia ſimilibus attrahuntur non impeditis, & ſpiritus appetit natura propria liberari à vinculis corporeis, ac ad ſuum originem redire, vel ſibi ſimili copulari. Quapropter mirandum non eſt, ſi quintæ vini virtus & eſſentia prima, rerũ omnium infuſarum in ea, vires attrahat, & ab elementis diſgreget ſolutione vinculi naturalis, ſpiritibus per appetitum & actionem paſsiua ſuperantibus. Quod igitur ſuperius de chalcanthi ſpi-

ritu

ritu dictum eſt, hic etiam cōuenire peroptime videtur. Quid igitur aliud medico reſtat? prætérquam ſimplicium (vt dicunt) naturam conſiderare, pariter & mineralium, ac animalium vires & poteſtates, & eas à ſuis corporibus ſeparare, patientibúſque pro morbi ratione cuiuſuis adminiſtrare. Non eſt quod hic medicinam doceam, ſed chymiſticam artem, eos qui melioribus delectantur artibus, quàm de medicamentorum præparationibus à nonnullis traditæ ſunt.

De metallorum deſtillatione ſimplici. CAP. VII.

OMnes fere chymiſtæ docent metalla deſtillare, nonnulli cum aceto ſæpius deſtillato, vel acuto lixiuio: plerique cum aquis vel ſuccis ex acuentibus tractis.

Verum ego nunc modum ostendam, quæuis destillandi metalla, sine mixtione, sed per se, quod à nullo hucusq; traditũ fuisse puto, vel saltẽ si fuerit, me nusquã legisse memini. Omne quod igne cõsumitur metallũ, euaporatione destillabitur, si per se positum fuerit in bocia vel cucurbita terrea, galea rostrata lutóque forti conclusa, per ignem liquefactionis, modo longissimo tempore teneatur in eadem liquatione: vapor omnis per galeam retentus congelabitur in ea, hinc dimittetur in vas subiectum humorem recipiens, corpore metalli friato. Quod campanarum & tormentorum bellicorum fusoribus euenire solet, nobis testatur metallum euaporatione consumi: Nam postquam liquefactum est, si longam

traxe

traxerint morã priusquam effundatur, quandoque pondere diminuetur, vt non sufficiat operi medio, quod prius tamen superabũdarat, si mox fuisset effusum. Non est aspernenda metallorum hęc destillandi ratio, sed diligentissime notanda.

De eorum distillatione quæ succo plurimum abundant.

CAP. VIII.

SVperius diximus qui debeant arida minúsque succosa per descensum destillari, nunc de his quæ succi plena sunt differemus. Hæc enim contrario modo (quia facilius aliis attolluntur) per ascensum destillanda sunt, organis vitriis vel saltem terreis intus vitriatis, & non cupreis vel plumbeis, nisi postea vitriis rectificentur sępius, vt de vino destillato su-

prà dictum est. Quicunque liquores metallicis vasis destillati sunt,noxam ex metallo contrahunt,tanto maiorem quanto metallum fuerit minus perfectum. Loquimur de his liquoribus, quæ intra corpus administrari debent ægris. Non est quod cauillator obtrudat, nos nunc laudare,nunc improbare metalla. Reprobamus enim venenum existens in imperfectione metalli, sed balsamum quo metallum diutissimè conseruatur illæsum ab interno & exter no veneno,comprobamus. Quid si malignis aliud masticatu durius adferam? vtpote balsamo veneni venenum pelli, non veneno, quia betæ sunt labiis eorum insuetæ nasum & linguam in me torquebunt? propterea non deter rebunt animum ab instituto,quin probos

probos viros & ſtudioſos parti-
cipes faciam eorum quę dedit Al-
tiſsimus luminum diſpenſator.
Sed quia de metallis abundè ſatis
dictum eſt, iis qui mentem habēt
& ingenium, ad ea reuertar, quæ
præſenti capitulo tractare propo-
ſui. Radices igitur, frōdes, flores,
fructus, & id genus ſimilia quæ
molliora ſunt, item animalium
ſanguis, & carnes, minutim con-
ciſſa, vel cōtuſa (& ſi velis eorum
ſuccus expreſſus) in cucurbita vi-
tria poſita, cum galea roſtrata,
recipientéque deſtillentur in bal-
neo Mariæ, vel in cineribus lento
prius igne primi gradus, vt inter
vnam atque alteram guttulas, vi-
ginti quatuor calculos numerare
queas. Ignem hunc continuabis,
donec tuo iudicio videbitur deci
mam totius liquoris partē aſcen-
diſſe

diſſe, tum amouebis recipiens & euacuatum iterum admouebis: nam ſolet quod phlegmoſum eſt, & nullius valoris in omnibus, præterquam in vino, prius aſcendere. Mox inde, vrgebis ignem donec ad ſecundum gradum peruenerit, vt interuallum duarum guttarum ſit numerus duodenarius. Hoc igne quinquies tantum liquoris accipies, quantum prius abſtuliſti plegmatis, id ſeorſum tanquam rei medicæ magis idoneum ſerua: nam quod fuerit in cucurbita reliqui, ſolet ignearum virium quid ſecum & aduſtionis non parum adferre. Tamen vt curioſis rerum indagatoribus ſatisfactum ſit, progrediar ad extractionem olei ſimplicis ex quacunque materia.

teria. Cucurbitam extrahe de balneo Mariæ, prius infrigidato, ne frangatur vitrum, & panno prius ſiccata reponatur in cineres. Tandem igne tertij gradus, vt interuallum ſit numerus ternarius totam aquam attrahe, donec videris eodem igne numerum augeri, tunc igne ad ſummum aucto videbis liquorem nigrum in modum olei ſpiſsi plurimum aſcendere, qui ſapiet aduſtionem. Poteſt enim hic fœtor, quem ab igne contraxit, per digeſtionem corrigi, hoc modo. Aquas primam & vltimam ad illud oleum affunde, vel ſi velis aquam fontis prius tamen deſtillatam, & in vaſe putrefactorio I, furno G, vt vas ſit in balneo Mariæ vel maris poſitũ, &
conclu

conclusum, digeratur per aliquot dies, demum distilletur aqua tota in alia cucurbita galeata per balneum Mariæ. Rursus affundatur alia aqua fontis destillata, digeratur, & redistilletur, hoc toties reiterari poterit, donec fœtorem amittat oleum: quod semper in fundo cucurbitæ residet, nisi balneum efferuere facias vehementer, tum ascendet olei purior substantia, quam insolabis in ampulla vitrea papiro perforata clausa, vel hieme per calorem accidiosi furni minimum. Hac via poterit oleum elici simplicissimum ex qualibet materia. Si verò quidpiam in fundo cucurbitæ restiterit, quod per balneum non queat ascẽdere, per cineres vrgeatur, & per tubum in refrigeratorio aqua frigida pleno.

De ſeminum & ſiccorum quorumcumque deſtillatione.
CAP. IX.

POſſunt à ſeminibus recentibus aqua ſimul & oleum elici, modo quem in ſuperiori capitulo deſcripſimus. Verum à ſiccis oleum extrahitur per vehiculũ, id eſt per aſperſionem alicuius humoris extranei. Solent nõnulli vinum, alij ardentem aquam in vehiculum aſſumere, ſed cum hæc rei ſubſtantiam immutare videntur, laudo fontanam aquam ad minus bis deſtillatam. Poſtquam ſemina ſicca fuerint in puluerem cõtuſa, puluis aliquãtulum aſpergatur, vt moderate madefiat in cucurbita vitrea, galea ſua roſtrata coperta, non lutata vt recenti ſemper vehiculo cum opus fuerit aſpergi poſsit. Hæc in furno G.

vel H.ſuper pinnacidia terrea collocetur, vt galea ſola ꝓmineat extra furni coperculũ, & igne lento deſtilletur aqua cum oleo mixta donec areſiat puluis, tunc iterum madefiat: ſi vero cum aqua non fluxerit oleum, augeatur ignis, hoc ſæpius repetatur donec cum aqua nihil fluxerit olei. Separabis aquam ab oleo per balneum Mariæ, aſcendet aqua tota, remanẽte tantum oleo deorſum in fundo cucurbitæ, quod rectificari poterit per inſolationem vel digeſtionem vt dictum eſt ſuperius. Conſultum erit oleum per refrigeratorium aqueum recipere, ad euitandam aduſtionem. Solent etiam aliqui retortis vti vitreis, vt ſpiritus facilius effluat: quoniã nõ attollitur in illis ad tantam altitudinem, quã in erectis cucurbitis.

Liquorum concretorum destillatio. CAP. X.

Liquores concreti qui liquescunt igne per se destillari possunt. In genere duplici reperiuntur, aut vegetabiles, vt gūmi sunt omnis generis, vel minerales vt gagates & carabe, vegetabiles vt thus, mirrha, ladanū, styrax calamita mastix, gummi Iuniperi, Camphora, trita ponuntur in aquam destillatam simplicem ad infusionem, sub terra, loco perquam humido per aliquot dies, & cum resoluta fuerint destillentur prout suprà de seminibus siccis narratum est. Aliqui vinum addunt, vel ardentem aquam, sed meo iudicio naturam eorum immutant. Minerales vt gagates, bitumē, & carabe per se destillari possunt, in retorta vitrea luto forti

minuta ſupra lentum ignem primo, tandē aucto recipiatur liquor. Poſſunt etiam hæc olea per deſcenſum extrahi.

Liquidorum ebullientium deſtillatio. CAP. XI.

QVędam ſunt deſtillatu difficilima propter ebullitionē, oportet igitur modum inuenire, quo retineri poſsint horum corpora, ne ſimul cum ſuis ſpiritibus in galeam ſe recipiant. Huius generis ſunt mel, cera, terebinthina, & reſinæ, quibus in cucurbitam altam poſitis ſuper imponendi ſunt calculi fluuiales parui qui ſpumam detineant, & ſic igne mediocri procedendum eſt donec liquores effluant. Solet primus albeſcere, quia phegmate quodammodo permixtus eſt. Secundus flaueſcere, Tertius autem ruber

rubet ideo quod vires habet magis igneas quàm ſecundus. Aliqui fragmenta laterum vel tegularum imponũt, ſed dumoleum ſimplex feciſſe putant, compoſitum habẽt & laterinum magis quàm eius à quo denominari debuit, Alij frondes arborũ iniiciunt & lignorum fragmenta, ſed hæc omnia de ſuo vidẽtur quicquam tribuere, quod calculi dicti non faciunt. Hactenus omnes præparationes ad rem medicam neceſſarias poſuimus tam exacte, vt neminem ingenio præditum latere poſsit ars præparandi medicinas phiſicas, ex quibuſuis corporibus mixtis, quæ ſimplicia ſolita ſunt appellari. Nunc autẽ vt vnuſquiſque promptior euadat ex lecturahuius opuſculi, tedioſum non erit philoſophorum tres potiſsimos lapides

adiicere, nẽpe mineralẽ vegetabilem, & animalẽ. Quod sub ænigmate titulos eorũ posuerim, factũ est nõ vt lateant, imo potius vt ingeniosi lectores per exercitium assuescant obscuris philosophorum scriptis, & sic in hoc opusculo respondeant vltima primis. Læto igitur animo suscipite lectores optimi, legite relegite, fiet vt labore vestro non frustremini.

Ænigma facilimum per quod reuelatus est lapis ille medicinalis, & mineralis. CAP. XII.

VIsitabis interiora terræ, reperies ibidem occultum lapidem veram medicinam.

Præparationis modus.

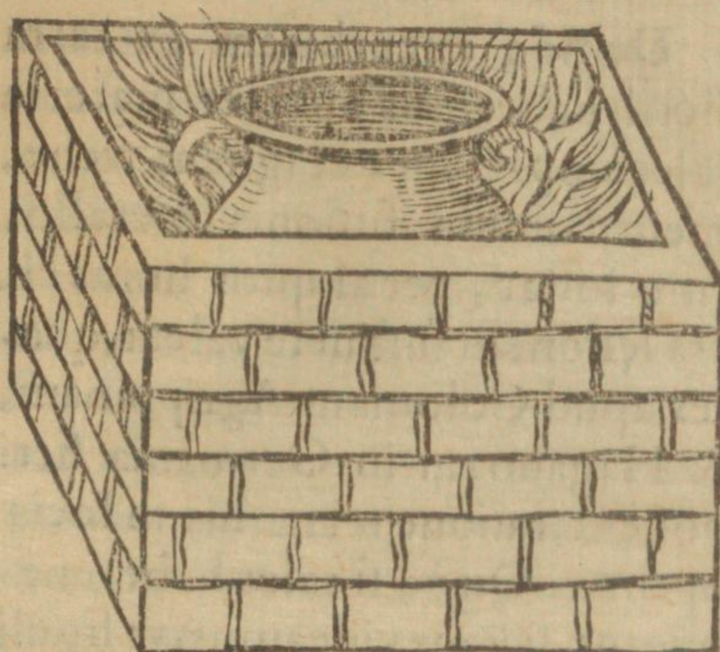
HVius lapidis iam nobis manifesti libras sex, in olla fictili hunc in modum calcinabimus. Fornacem ex lateribus coctis se

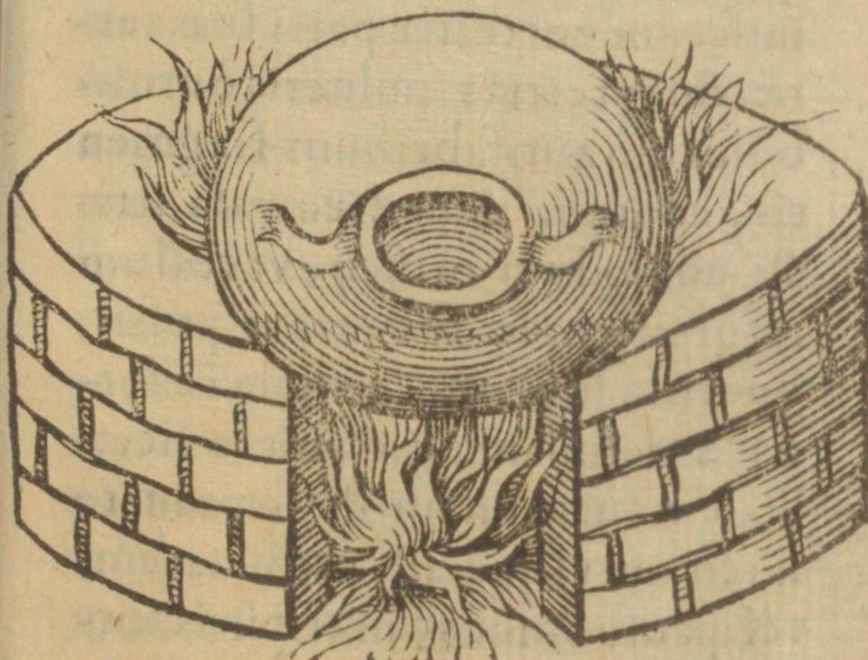
mutuo

mutuo non contingentibus, vno ſuper alterum collocatis circum ollam extruemus, cuius in medio ſuper fragmentum laterinum col locetur olla ſuperius aperta carbonibus quoque circum ollam accenſis, & ſucceſſu temporis auctis ad ſupremum vſque fornacis, exſiccetur lapis donec amplius non fumet: quod media poteſt horula fieri. Quo facto carbones accenſos in ollam iniiciamus, quibus & in medio ſicut à lateribus, calcinetur optimè quicquid in olla materiæ fuerit. Poſt quartam horæ partem carbones amouendi ſunt, ſi res accelerationem exigat, ſin minus, ſinimus per ſe con ſumi donec olla frigeſcat, tandem exempta frangatur. Si non ſatis rubuerit lapis vel quidpiam albi relictum ſit in eo, conteratur in,

mortario, & puluis in alia olla priori simili iacentéque super prunas accensas in fornace paulisper immutata (prout videbitur) cocleari, vel rude ferrea semper moueatur, donec pro arbitrio satis rubeat. Ollarum situs, & fornacum formæ sunto tales.

Deinde

Deinde cucurbitam ex terra fictili habeamus oportet, materia tali compactam, vt ignem vehementissimum fusionis metallorum instar, per aliquot horas citra læsionem sustinere valeat, quales apud Coloniam Agrippinam, & Haganoam in Germania fieri possent, ratione terræ his in locis optimæ. Quòd si tales haberi nequeant, saltem videamus, vt figuli misceant vni tertiæ parti suæ terræ, duas tertias pulueris è crusibulorum aurifabrilium fragmentis, contusi. Sint hæc vasa stricti admodum orificij, vt collum retortæ vitreæ subintrare posʃit, quorum formam in triplicis fornacis deliniamento videre licet. Talem cucurbitam dicto puluere farcitam vsque ad medietatem, vel paulo minus, in triplicis fornacis

nacis media reuerberatoria transuerso quidem situ collocamus, vt prius de vitriolo diximus. Collum oblongum cucurbitæ promineat per foramen ad latus fornacis, pro quantitate quinque vel sex digitorum latorum, quod retortam magnam vitream (qualem pro vitriolo sumpsimus) intret. Commissura pultibus ex ouorum albumine farináque subactis obstruatur, & fornacis foramen circum cucurbitę collum prominẽs, argilla munitum sit, ne calor expiret inde. Mox carbones accensos in fornacem ponamus oportet, primò paucos, & sic igne lento phlegma totum elicimus. Postquam viderimus vas recipiens impletum esse spiritibus albis vt introspici non posit (quod potissimum in calcinatorum destillationibus

nibus fieri ſolet) amouemus illud vas recipiens, & altero ſtatim admoto maiorem excitabimus ignẽ: ſenſim carbones imponendo per foramen medio ſolarij fornacis factum, quod poſtea latere venit obſtruendum. Hoc continuabimus donec tota cucurbita carbonibus cooperta ſit, & accenſa candeat omnino. Vulcanicum ignem hunc exercebimus tandiu, quouſque retorta recipiens iam optimè clareſcat, nulliſue nebulis amplius imbuta, nobis patefaciat quid ſudoris, & laborum ſit præmium. Hoc opus octo ſæpius horis perfeci, quod vix ſeptuaginta duabus, hoc eſt tribus diebus, ac totidem noctibus perfici poſſe ſcribunt nonnulli docti viri. Liquor exemptus debet ſæpius rectificari, necnon ad ſummam ſubtilita-

tem

tem redigi, veluti ſuprà dictum eſt de aliis. Quo facto poterit ægris adminiſtrari cum theriaca vel mithridate contra quoſcunque morbos.

Aliud ænigma, per quod ſecundus lapis, & vegetabilis ad medicinam detegitur.

Vnum poſt quinque nihil n, poſt quinque millenum colloca.

CAP. XIII.

HVius partes 16. æquales, in cucurbita vitria vel potius cuprea deſtillabimus, aut terrea vitriata, fornace quam aſcenſoriam nuncupamus, & igne temperato, donec viſum fuerit harum partium vnam aſcendiſſe: quam ſeorſum ponemus. Admoto tandem alio recipiente continuabimus, quouſque aliam ſimilem extraxerimus partem: quam etiam

ab alt

ab altera semotam separabimus. Tot extrahendæ sunt partes tales, donec gustu perceperimus nihil aut parũ liquori stillatitio virium sulphurearum inesse: quod optime probabitur, si liquor admotus igni flammam conceperit tanquam sulphur: si non cessandum est & quod residuum fuerit in fundo cucurbitæ fecum, & phlegmatis ꝓrsus euacuabimus. Recentes iterum partes sexdecim vt prius destillabimus. Toties hoc repetendum est, quousque liquoris huius maximã partem habuerimus, tam primę, quàm secundæ, tertiæ quartæque (si tot sunt) destillationum. Deinceps cucurbitam ad medieratem vt prius implebimus destillatione prima: cuius mediam partem cum extraxerimus, amoto recipiente reliqua

medietas altero vaſe recipiatur. Quod iam de prima deſtillatione factum eſt, de ſecunda, tertia, reliquiſque fiat oportet. Sic primæ deſtillationis prima, & ſecunda ſeorſum deſtillationes habebũtur item & ſecundæ ac tertiæ prima & ſecunda, & ſic de reliquis. Poterit etiam tertio reiterari hæc deſtillatio, vaſe cupreo, vel terreo vitreato, ſicut prius, vnicam lagenam imponendo, ſi primæ primam, ex ea medietas cum aſcenderit, ponatur ſeorſum, & vocabitur ex prima primæ prima. Cum ſecundam receperimus medietatem, hanc intitulabimus ex ſecunda ſecundæ ſecunda. Neceſſarium erit ad hoc opus multas habere lagenas, & ordine ſuo quæquæ locanda eſt, vt dinoſcatur, vel ſingulis deſtillationibus (quod potius fuerit)

ſcheda

ſcheda pultibus affixa notanda venit. Erunt ex qualibet deſtillatione repetita ter in quatuor duo decim lagenæ: Quæ ſeparatim poterint rectificari vitriis organis, vt de ſuperioribus dictum eſt. In æthercam ſubſtantiam prima, ſecunda, & tertia lagenæ redactæ poterunt contra quoſcunque morbos adminiſtrari. Doſis erit pro diſcretione medici.

Tertium ænigma, per quod lapis ad medicinam potiſsimus, & animalis à philoſophis dictus reuelatur. CAP. XIIII.

PRecium vile carum draconi caducifero pro ſexta ſui parte deuorandum exhibemus. Quo deguſtato, mox inquietus ille ſerpens gradum ſiſtit, & in ſoporem actus, aquis è duobus fontibus albo viridique manantibus abſorbendus

bẽdus datur: donec redeat Aeſtas proxima, quæ ſuo vehementi calore ſiccet aquas, & cadauer in profundo maris appareat mortuum. Quod in ignem proiectum reuiuiſcit, aliſque ſibi reaſſumptis euolat in auras, in igne tamen relicto fœtu: quem parit ex conceptione præcij. Fœtus hic quia in igne natus, vt Salamandra nutriendus eſt igne, quouſque iam adoleſcens factus, valde rubicundus, & ſanguineus euadat. Tum fœlicioribus vndis quàm illæ quibus mater, lauandus eſt, & ſubmergendus, vt ex morte ſua languentes viuant fœlicius. A corpore iam pallido facto ſeparatur anima cum ſanguine: quæ preciũ nobis eſt, corpora cuncta vilis valeant. Animam hanc vndiquaque ſanã in ægrum corpus fuſam

illud ab omni labe mundum suæ virtutis simplicitate reddere, compertum habent philosophi. Hæc est omnium medicinarum medicina perfectissima, simplicissimaque, nihil in humano corpore corrupti relinquens: sed omnia languida refocillans, & in téperiem transmutãs quicquid intemperati fuerit, ac imperfecti. Vnionis simplicitate sua pacem facit inter inimicos mortales, & concordia, vitam in hoc sæculo Deo dante semimortuis tribuit ac sanitatem largitur ægris corporibus.

Conclusio totius operis.

CAP. XV.

Solent omnes quotquot sunt huius artis ignari licet ex vniuersitatibus doctissimi sint, eam improbare: quid mirum? cum tale quid nunquam audiuerint vel

experti ſint. Ex eo non ſequitur artem fore damnandam, quam ignorarunt docti viri. Multa quidem noſtro ſæculo prodierunt in lucem, quæ priſcis ignota fuerunt non ſecus ac plurima iam delituerunt nobis quæ patribus antiquis erant familiariſsima. Quid non temporis iniuria, necnon hominum ignauia tranſit in obliuionem: propterea non deperit res ipſa cum memoria, ſed poſtquam aliquãdiu ſepulta iacuerit illis eo tempore eiſdem hoc ſæculo vel aliis emerget nutu Dei: cuius in pectore quieſcunt ab æterno cum eius ſapientia, cunctę laudabiles artes, ac bonæ. Diſtribuit Deus omnipotens dona ſua quibus vult, & aufert ab ingratis qui abutuntur illis. Dubium non eſt quin Deus antiquis patribus

medicinam aliquam reuelauerit per ſpiritum ſanctum ſuum, qua tuerentur carnis corruptionem, & potiſsimum iis cum quibus loquutus eſt, & fœdus iniuit. Sed poſtquam hominum per ſe ſapiēdi vanus appetitus induxit eos ad quærēdum ſalutem à ſeipſis & in aliis rebus quàm in eo in quo ſalus eſt & redemptio, cecutiuit mens eorum, & in labirinthum ducta: nunc hanc nunc illam herbam, cras iſtam & aliam radicem, poſtridie mixtum quid, & ſic in dies experientes nunquam ad ſcopum deuenerunt, nec ſuæ doctrinæ certitudinem verā habent, ſemper in eo dubioſo hærentes labirintho, nunquam contingit adire Corinthum. Et quod magis abſurdum fore videtur, homines ſua ſorte nunquam ſunt contenti.

Dedit

Dedit Deus vnicuiq; nationi quod voluit eam poſsidere, tam in alimentum quam in medicamẽtum, quid inde? noſtra nos docet inimicus contemnere, alienáque ſemper appetere. Habemus apud nos & fortius in nobiſipſis, non à nobis, quæcunq; extraneos quærimus, vel ab aliis. Videamus qui Pagani hoc in loco nos arguant Chriſtianos (inquiunt enim) Natura naturam ſibi ſimilem appetit & congaudet ſuæ naturæ, ſi alienæ iungatur, deſtruitur opus naturæ: mirabile dictum iis qui non bene conſiderant quid ſit natura, ſed his qui naturam norunt nihil verius eſſe poteſt. Natura plex eſt, ſcilicet, Vni particularis, & mixta. ſalis n

mili conuenit, & triplex est ratione suarum partium. Mixta natura magis materię, spirituſque minus: quapropter impeditè dici poteſt agere. Ex hac tota medicina ſæculi noſtri dependet, igitur ſecundum hanc minus probamus ea quæ fuerint extra climatis naturam ad medicinam aſſumpta, quàm illa quæ ſunt eiuſdem climatis. Pari modo minus conuenit particularis natura diuerſi climatis, quàm eiuſdem. Vniuerſalis natura diuerſi climatis, quandoque magis, aliquando minus operatur, ſecundum cœli diuerſas influentias: attamen plus conducit, quàm particularis aut mixta natu [illegible] rij climatis. Et ſecundum [illegible] ionem triplex erit medi[illegible] cet, vnarij [illegible] ethaphyſica, [illegible] vulga-

ris: quæ postrema simplicis nomen hoc sæculo sortita est, quod tamen duobus prioribus olim inditũ erat, ac magis cõgruum. Hinc fit ꝙ hij qui medicinæ mixtorum duntaxat operam dederunt, ingenio licet sint acuto, non possunt assequi notitiam illius medicinæ tam vniuersalis, quæ posit indifferẽter omnibus mederi morbis: hac inducti ratione. Nulla medicina (inquiunt) potest asignari, quæ non sit calida, & sicca, vel calida & humida, qui poterit igitur calida & sicca medicina morbum calidum & siccum pellere superflua? cum hoc frigido humidóque medicamento fieri debeat: nam contraria contrariis curantur. At maior eorum neganda est, quia in omni mixto vel indiuiduo reperitur aliud quàm calidũ,

frigidum, ſiccum, humidum, vel elementum. Quod ab his omnibus arte noſtra ſeparatur, hoc non eſt humidum neque ſiccum, nec frigidum, & minus calidum, ſed æthereum quid, vt cœlum ab inferioribus ſegregatum elementis: quapropter à philoſophis cœlum nominatur hæc medicina, quia non aliàs agit in corpora, quàm cœlum in inferiora, tum etiam quod incorruptibilis naturæ ſit reſpectu corporis à quo ſumpta eſt, ſicut cœlum reſpectu elementorum. Sunt enim elementa per ſe mortua, quæ niſi viuificentur ab anima vel ſpiritu mũdi nihil producunt: veluti terra quæ ſub dio non fuerit, quantumuis pinguis ſit nihil producit: Sed ſub nudam auram poſita ſuas herbas, & animalcula profert. Nihil tamen tam

ſolidum in globo terræ, quod impedire poſsit quin hæc anima penetret in eius centrum vſque: docet nos hoc generatio metallorum in viſceribus terræ hiatum aut ſpiraculũ nõ habentibus. Videmus ergo differentiam inter generationem vegetabilium & animalium (quæ fit niſi per medium aëris liberi) & inter metallorum generationem, quæ fieri non poteſt niſi vaſis vndique clauſis: nam ſi pateret vaporibus metallicis exitus, nunquam congelarentur in metallum, ſed euaneſcerent in auras. Inde iudicium facimus animam in metallis fore magis penetratiuam, quàm in animalibus & vegetabilibus: quoniã vaſa perquàm ſolida penetrauit lapidea, quæ ſpiritus aliorum acutiſſimi penetrare non poſſunt. Qui

putaret elementa per ſe generare, philoſophus non cenſeretur, non magis quàm fatuus, qui vellet aſſerere mulierem abſque viro naturaliter imprægnari. Quamuis elementum vel ignis ſubterraneus terram in ſulphur comburat, & aquam in vaporem aëreum excitet, nihilominus animari non poſſunt niſi per animã penetrantem, de qua ſuprà dictum eſt. Habet ignis elementaris potentiam actiuam ad corrumpendum, non ad generandum, vt ſuprà. Rurſus qui negauerit ignem elemẽtarem in centro terræ habere primã originem, vnde naturaliter aſſurgit ad concauitatem ſuæ ſpheræ, philoſophi non eſt dignus appellatione, quia fatetur ignorare, quòd ignis corruptionis magiſterium exercet in reliquis elementis. Generatio

nerationis verò beneficium cœlo debetur non elementis: per hoc possumus concludere generationem omnem inter cœlum & elementa fieri. Nunc videndum est quisnam sit fœtus huiusmodi partus, certè finis est generationis, vt corruptionis finis est generatio. Sed vt apertius loquar, fœtus est est mixtum ex vtriusque parentis substantia, productum ad sui perfectionem. Omne indiuiduum est mixtum perfectum, quia licet aliquando fuerit aliqua ex parte deforme, non est hoc adscribendum naturæ nec formæ (quas non contingit errare) sed materiæ (vt superius dictum est) indispositæ. Videntur ergo plurimum errare, qui simplicia vocant indiuidua, & potissimum vegetabilia: nisi fortassis hoc faciant respectu medicinarum

rum ex pluribus mixtis & indiuiduis compositarum, & sic quodlibet mixtum vnicũ simplex esse somniant: hinc venit appellatio simplicistarum his applicata, qui vegetabilibus dignoscendis operam dant. Nunc ad simplicem illam medicinam reuertamur. Quicunque talem negat medicinam dari posse, quæ valeat incorruptibilitate sua, quãuis corruptionem indifferenter corrigere, Cœlum inferiora sustentare vel gubernare negat. Sed ne videamur naturæ secreta lenocinio prostituere velle, pauca de his sapientiæ filiis sufficiant: hi facile quid per hæc velimus intelligunt. Qui verò nostram ignorant artem & rident, fugiant hinc procul, quoniam illis in ruinam est posita: vt quærentes non inueniant, & audi-

tes non intelligant. Non eſt proiiciendum roſas & margaritas ante porcos, ne pedibus eas tãquam betas labiis eorum inſuetas conculcent. Sapientię filij ſpiritu, non ore hauriunt alimentum, vt mente magis quàm corpore viuant. Interim tamen vt ſit mens ſana in corpore ſano cupiunt, donec à naturæ vinculo ſoluta, tria hæc in vnum rurſus vnita, viuant in æternum.

Finis primæ partis Clauis Philoſophiæ Chymiſticæ.

SEC

SECVNDA PARS.

Speculatiuæ Philoſophiæ gradus ſeptem, per quos ad ſublimia menti patet aditus.

Acceſsit his mundi Fabrica, Peregrinatioq́ vitæ communis, quarum cognitione vitatur erroris via, veritatiſq́ ſemitta demonſtratur.

Colloquiis & comparatiuis recapitulationibus illuſtrantur omnia.

Per Gerardum Dorn.

AD BENIGNVM LECTOREM AVTHORIS PRAEFATIO.

POSTQVAM Chymisticæ philosophię clauem hoc artificio compilatam, vt quodlibet capitulum peculiarem tractatum requireret absoluissem, facere nō potui quin explicationem primi capitis huius Philosophiæ studiosis amatoribus darem: vt qua facie labores nostros recepturi sunt experirer. Quod si hos illis gratos, & acceptos fore perceperim, quandoque maiora videre licebit, quam hucusque de meis lucubratiunculis processerunt: sin minus aliis hac in re suum vt experiātur ingenium, si quid vtilius excellentiusque præstare velint relinquo:

fecisse me satis, dum cunctis per clauis traditionem, & graduum demõstrationem viam aperuerim existimabo. Sat scio plurimos ex his qui nihil præterquam ea quæ vel sua sunt, aut saltem sibi cogni ta, vel in vniuersitatibus audita probare solent, dẽtes in eõs acuere, qui secretiora naturæ scrutantur mysteria. Verum hoc non admiror, cum tales animaduertam pessime habere, quod post eorum longo labore, sumptibúsque non exiguis parta studia, quibus iam sibi canos contraxere capillos, noua sibi quædam, si non inaudita, saltem parum aut nihil intellecta prodeant in lucem suis lõgè præstantiora: antiquissimis etiam auctoritatibus, & experientia recenti sic probata quibusuis iudicio sanioribus, vt nullis argumen
tis

tis labefactari queant. Senio confectos discere pudet, eos maximè qui docere solent alios, rustico potius quàm philosophico pudore moti. Nunquid & nos ætatis, laborum, & sumptuum in Academiis iacturam fecimus? nec veremur tamen à minoribus pedem quem in stabiliora figamus retrahere. Non propterea (vti nostra hij) spernimus ea quæ docentur in vniuersitatibus, omninóque reiicimus, tanquam nulla forent, hoc solùm dicimus, nos experientia longè meliora didicisse, quàm lectionum frequentationibus. Nec dubito multos futuros, qui dum rem ipsam carpere non poterint, occasionem vel minimam quærent, aut sermonis inculti, vel ordinis in tractatione, qua quod lacerare non valent rodant. Verùm vt pro

vtraque responsum sit his, certum est eos qui rebus ipsis intenti sunt maximè, rerum inutiles circonstantias minimè curare, tum quòd videant ad rem verè cognoscendam hominis ætatē longissimam deficere, tum etiam in veritatis professione locum non esse pallio: veráque minus, sermonis elegantia, vel multiloquio colorari solere. Ne videar etiam alicui de physicis in mea claue positis principiis in moralem philosophiam incidisse, doctis hoc reuelabo secretum. Ea quæ videntur physica, quandoque, licet non semper, moralia sunt philosophis, tum occulta legentibus, manifestissima sibi, quæ non minus aliis pro occultissimis reputantur. Hac arte velarunt artem iis, qui rident omne quod assequi non valent ingenio.
Hinc

Hinc etiam factum à me putetis, quòd post traditionem artis, eiúsque clauis, mox inde gradus, vt media proponam, quibus vestra studia de gradu in gradum ad altiora promoueantur. Impossibile foret quempiam literatum vel quantumuis doctum ad hanc artem naturæ secretissimam peruenire posse, nisi per hos gradus philosophicos omnes moraliter, vel saltem phisicæ transitum fecerit: licet vtroque modo fœlicius. Alios defuturos non puto, qui dum accusare philosophos tantalogię vel superfluæ repetitionis audebunt, suam in hac arte prodent ignorantiam: cùm huic philosophiæ proprium sit, ea prius obiter discurrere, quæ postea latius explicantur, & postremo recapitulatione quadam repetere, qua legentium ani-

mi rei frequentia potius confirmentur, quàm cogantur ea multiloquio credere, quæ ſibi coactè non ſunt obtruſa. Philoſophi omnes amore quodam ſtudioſo peruenerunt adartem hoc etiam alios ad hanc admonent, non cogunt tamen. Nec eſt etiam quod exiſtimetis hic aureos latere montes, aut tantopere iactatum illum philoſophorum lapidem, qui cuncta (vt aſſerunt nonnulli) in aurum monetariũ inferiora quęque metalla tranſmutare queat, ſed phiſicum vobis lapidẽ propono quærendũ, quo corporis humani phiſica metalla minus perfecta (morbos putato) per methaphiſica perfectiſsima permutari valeant metalla, quæ vocantur Eleyſitia, medicinæque omnium ſimpliciſsimæ. Qua de re tot locis philoſophi

phi hortantur omnes quotquot ad hæc ſtudia ſe conuerterint, ne philoſophorum ſcriptis per litteram fidem adhibeant, ſed vt allegoricè potius interpretentur ea. Summas in ſanitate mentis & corporis diuitias antiqui repoſuerũt: ex eo patet quòd plerique horum qui hâc artem nobis tradiderunt, ſtrictiſsimam paupertatem libenter obſeruarunt, vt Raymundus Lullius. Alij vel mediocriter vixerunt, vt Hermes Triſmegiſtus, vel ſplendide bonis quæ non ex hac arte, ſed paterno ſucceſſu habuerunt antea, potiti ſunt, vt Geber Arabum opibus paternis rex ditiſſimus. Quicquid ſit hoc ſcio, dum adhuc artis diſcipulus minor eſſem, vna cum cæteris ditari cupiẽs hoc magiſterio, poſt multos labores, fœtidos, valitudiniq; no-

halitus haustos, sumptúsque non exiguos, oleum & operam perdidisse me. Nec tamen illud animũ ab ista philosophiæ parte meum retrahere potuit: imò potius, tum quòd tantorum virorum graues admodum legerem authoritates, tum quòd experiendo mirabiles viderem operationes naturales, persuasum est alio mihi nauis huius proram esse diuertendam. Et cum animaduertissem medicinas metallicas non transmutare metalla, sed tingere tantum & illustrare. De philosophicis tincturis philosophos artem scripsisse iudicaui, voluíque pariter eas quæ circa humanum corpus applicari possent, experiri tincturas: maximè quòd olim rei medicæ non hac, sed alia (quod aiunt) minerua dedissem operam. Tandem Aureoli Theo-
phrasti

phrasti Paracelsi doctrina prouectus, quicquid desiderari potest, diuino consequi posse medicum auxilio circa corporis humani curationem ex Alchymia haud amplius dubito. Hæc sunt studiose lector, quæ de meis laboribus tibi polliceri possum, nempe quæ plurimum acuent ingenium tuum ad eorum intellectum consequendũ, quæ scribuntur à philosophis in arte transmutatoria. Si quæ plura tamẽ de hoc studio sperãda putes, ab eis qui fœliciori sunt ingenio petere poteris: interim ea quę studiosorum in vtilitatem libenter adfero, boni consule, valéque.

De Speculatiua Philosophia.
CAP. I.

PECVLATIVA Philoſophia dicitur, bene compoſitæ mentis à corpore voluntaria diſtractio: qua facilius circa veritatis cognitioné verſari queat animus. Ad bene vereque ſpeculandum requiritur bona corporis diſpoſitio, quæ mentem non impediat: Hæc dupliciter acquiri poteſt natura ſcilicet vel arte. Quæ naturalis eſt, arte iuuari poteſt, necnon id adipiſci quod à natura hac in parte negatum fuerit: præcipuè rationis vſu, tandem ſobrietate victus, & medicinis philoſophicis: horum vnico vel omnibus ſimul adhibitis remediis. Verum vt melius intelligatur quid hæc ſibi velint, ab omnibus definitio-

nis

nis terminis, ad vltimum vſque veniendum eſt. Mens bene compoſita dicitur quoties animus cum anima tali vinculo iunctus eſt, vt corporis appetitus frænare valeat, Corporis bona diſpoſitio, cum ſuis corruptis appetitibus minus fuerit obnoxium intelligatur: & optima cum partium eius componentium excellentiorem temperaturam acquiſierit, tunc minus quæ ſua ſunt appetit, mentique ſit obedientius. Quicquid corpus appetit, corruptum eſt, Verum nihil appetere poteſt niſi per facultatem animæ. quæ corporis eſt motrix: hæc ſimpliciter mouet abſque boni vel mali conceptione: Corpus huiuſmodi motum ſuſcipit, ac per ſui corruptam naturam in malum appetit exequi niſi reſiſtat animus qui nil niſi

bonum ſuadet. Eſt igitur anima bonum & malum inter ſita, ſuamque boni habet optionem per bonum, & mali per malum: permittente bono (non alias) tale malnm fieri propter continuam reſiſteuтiam quam facit anima corpore tracta, cõtra tractum animi bono moti, quæ proprie pertinatia mali contra ſpiritum ſuadentem omne bonum dici poteſt. Vt hæc melius intelligi queant ſciendum eſt, hominem tribus potiſsimis conſtare partibus, Animo ſcilicet, Anima, & Corpore. Dicitur Animus ſpiraculum vitæ. Anima quidem organum'eſt animi, id eſt ſpiritus, veluti Corpus organum animæ: quæ vita corporis eſt, & ſubſtãtia media inter animum & corpus, Hæc ſi magis adhæſerit animo quàm corpori, Mens exurgit ac internus

nus homo: ſi contra corpori magis quàm ſpiritui, non fit mens, at externus homo dicitur, & tenebrarum abyſſus. Tribus etiam delectatur animus, Ratione, Intellectu, & Memoria. Ratio ſpeculationis imaginem intellectui repręſentat, hic eam archanis conſeruandam exhibet memoriæ. Ratio prima Mentis eſt æternæ perpetuus & inuiolabilis ordo: cuius homo factus eſt particeps ex dono Dei, ſimul & Intellectus, qui rationis eſt apprehēſio: Non ſecus ac Memoriæ, quæ quidem amborum coſeruatio dici poteſt. Anima duobus conſtat, Motu videlicet, ac ſenſu. Motus eſt aut naturalis vel accidentalis: ſed quia de hoc in claue noſtra tractaui, hic obiter pertranſeo. Senſus eſt vel viſæ vel auditæ, deguſtatæ, olfactæ, vel

tactæ

tactæ rei perceptio: Nam corporis membra per quę ſenſus ab anima percipiũtur, ſenſuum propriè vocamus organa. Séſuum perceptio rerum præteritarum noticiam, prę́ſentium repręſentatione reuocat in memoriam, Hanc animalia bruta cum hominibus cõmunem habent: nam illa ſolum præſentibus oblatis, eadem ſenſu recolũt. Eſt & alia radix memoriæ perquàm excellens, quę nulla repræſentatione media, ſed ſpiritus nunquam ocioſi ſedula tantum agitatione dictam colit memoriam, virereque perpetuo facit: hæc memoriæ cõtinuatio rationis cultum ſubſequitur, & eſt homini ſolo contingens. Ergo ſenſus eſt communiter animalis, ratio particulariter intellectualis: quia non intelligunt bruta niſi per ſenſum præ-

ſentem,

ſentem, Animalia rationalia per intellectum à ratione motum, & ſenſum, poſteriore ſiue, vel medio. Iterum animus & corpus in rationalibus oppoſita ſunt contraria, quæ nunquam poſſunt coniungi niſi per mediam animam de vtroque participantem inimico, ſed quia alterum extremorum eſt perfectum, & alterum imperfectum, ſi motus fiat à perfecto, per medium tranſit in imperfecti perfectionem, & è contrà. Hac ratione Deus omnia condidit ex tribus in vnum vt conueniant: ipſe nanq; pacis author eſt & vnionis. Duo & vnum ſunt inimici. Reiiciatur binarius, vt in vnum ternarius conuenire poſsit, quod in claue latius dictum eſt, copioſius hic non repetam. Animus omnibus eſt ęqualis, mens verò non omnibus æqua.

Pauci

Paucissimi sunt qui cum animo coniunctam habent animam: multi qui secundum magis & minus de mente quid participāt: plurimi qui corpus in anima colentes, & hanc in corpore, non agnoscunt animum, quibus nulla mens, at insania manet. Mens itaque bene recipitur quoties animus & anima conuenientia simul, à corpore sunt ita recepta, quòd ex his tribus vnum fiat consonum & inseparabile: sed hæc amicitia nullo modo fieri potest, nisi per separationem, sine qua non fit coniunctio methaphisica. Vnum est solum, quòd si solum manet impossibile est cum altero iungi: si tamen cum altero coniungendum sit, hoc alterum ex illo vno separari necesse est: cùm nihil sit præter id vnum, & quia partes vnius

ex

ex vno ſymboſant, vel ſympathiam habẽt, in vnum de facili con ueniunt: ſed eo facilius, quo minus per interualla ſeparatæ ſunt ab vno. Quapropter mentis à corpore diſtractio neceſſaria eſt, vt eius & alterius fiat vnio. Sed cum vnio perfectionem requirat, ab extremo perfecto (ſicut ſuprà dixi) per medium facit tranſitum ad imperfectum, vt illud perficiat. Per huiuſmodi mentis à corpore diſtractionem, quam voluntariam nonnulli mortem vocant, acquirunt animus & anima ſimul iũcta, potentiam ac dominium in ſuum corpus, quod ſolus animus non habebat antea, propter medium renitens, per quod naturalis tranſitus fieri debet: quia non conueniunt inimici, niſi per ſequeſtrem neutrum ex parte diſcordiæ: ſed

partic

participem ex parte reconcilia-
tionis vtriusque. Hoc postremo
labefit Astronomia iudiciaria, quæ
dispositionem astrorum inclinare,
sed non necessitare docet: nam
astra mentibus hominum longè
sunt inferiora, pariter ignobile, pa
rum aut nihil penitus in se nobi-
lius potest. Verùm si corpora hu-
mana vincant animam, eámque
reducant in corruptibilis corporis
seruitutem, inficias non iero, quia
corpora astrorum tunc nobiliora
sunt hominũ similibus corporibus
suas in humana corpora passiones
imprimere posse. Breuiter Sapiens
dominabitur astris, insipiés nedú
his subiicitur, verũetiam inferiori-
bus & ęrũnis quibuscũq;. Sapiens
est qui méte adeptus eã excolit: in-
sipiens vero, qui corpus in anima
vel hanc in corpore diligit, animo
neglecto

neglecto: quod etiam ex verbo diuino comprobatur. Qui diligit animam ſuam (intellige in corpore) perdet eam, & qui odit eam (vt ſuprà) in æternum cuſtodit eam. Diligere dicitur is animam in corpore, qui ſuos appetitus prauos exequitur: è contra qui non exequitur, ſed vanitatum cogitationibus delectatur, corpus in anima videtur diligere. Odit animã ſuam in corpore qui corporis frænat appetitus & corpus in anima qui vanis reſiſtit ſpeculationibus. Viſum eſt & hoc adiicere, quod apud probatiſsimos auctores, & præcipue theologos anima nonnunquam pro ſpiritu, & hic pro anima ſumitur indifferenter: per hoc non eſt inferẽdum quod ſpiritus & anima ſint vnum & idem ante mentis compoſitionem, ſed poſt

& in eo conueniunt philoſophi cum theologis, nam ſiue mentem vocemus ſpiritum, ſiue animam, appellatione vnius non excludimus alterum : propter vnionem iam factam. Non dicitur vnio vera niſi fuerit inſeparabilis : poſſunt tamen vnionis initia iaci, quæ non cõſequũtur effectum: per hoc non ſtat, quin mẽs adhuc imperfecta magis vel minus appellẽtur. Qui perfectam conſequuntur mẽtem, ſunt paucisſimi, Qui inchoatam habent multi, qui nullam verò plurimi. Nunc ad corporis anathomyam veniens (vt ſuprà) dico bonam corporis diſpoſitionem ad veram ſpeculationem eſſe neceſſariam (nimirum) quia corpus ex ſui corrupta natura plurimum aggrauat animam & impedit quo minus, ſpiritus actiones percipere

re poſsit. Nonnullis à natura datum eſt, magis idoneos eſſe cęteris ad hanc ſeparationem faciendam, vtpote quibus ad naturalem corruptionem in eorum formatione, per accidens nulla prorſus vel pauca ſaltem acceſsit corruptio. Minus apti ſunt, qui præter ortiuam corruptionem & acceſſoriam, ex propria petulãtia, victuſque diſſoluta ſerie rationem impediunt: vt ſunt hi, qui mundanis agitati curis ea quæ extra mũdum perpetua ſunt negligunt, & qui largius vtuntur eis quæ natura dedit in neceſsitatem, quàm par ſit. Quapropter vti per acceſsionem alicuius quid impeditur, ita per amotionem eiuſdem iuuari poteſt. Fiunt itaque medicinæ philoſophicæ per Alchymicam artem prę cęteris excellentiſsimam,

à propriis ſemotę corporibus, quę per naturalem vim agendi, quàm habent in proprium corpus & poſt remotionem ſuæ partis patiétis retinét, id idem in alienum corpus obiectum exequi poſſunt & excellentius, quàm à natura datum illis erat in propria corpora perficere. Nunc quicquid eſt in rerum natura formam habens & materiam deſiderat in ſuo genere perfici: quod naturale deſiderium perfectionis omnium eſt potiſsima cauſa. Et cum natura ſibi ſimili naturæ iungi gaudet, ac delectetur in ea, vincente mente per ſibi ſimile medicamentum adiuta, corpus in eandem condeſcendere naturam cogitur: ſicut vincente corpore ſibi ſimilibus corroborato corrumpentibus, anima cogebatur prius. Quod ne

cuipiam

cuipiam abſurdum videatur adiiciam. Quoduis nutrimentum in ſanguinem nutriti mutatur eiuſdem naturæ cuius fuerit nutrimentum: exemplum natura docet in his qui ferocium animalium carnibus aluntur aſsiduo ferociſſimos fieri. Nihil aſſumitur in nutrimẽtum à natura pręter id quod eſt ſubtilius, groſſum & feculentum reiicitur in excrementum, & iterum nutrimẽti ſuperflui quod uis excrementum natura per poros in ſudorem vel per veſicam, aut lachrimas eiicit. Hoc mouit pręceptorem noſtrum Theophraſtum Paracelſum dicere quoduis corporis membrum ſtomachum habere proprium, in quo decoquitur nutrimentum, & fit in eo ſeparatio ſuperflui à neceſſario. Si per membri cuiuſpiam ſtomachi

debilitatem, huiusmodi superflui tas non separatur ob malam digestionem, superfluum hoc nutrimentum, vel carnes in tali membro cogit in tumorem corruptum excrescere: quod apostema vocarunt, vel ossa præter naturam extendi. Huius exemplum in multis vidi, nempe costas omnes ab vno latere hac de causa præter naturalem ordinem extensas fuisse, gibbumque sub scapulis excitasse præter dolorem: quia non potuit hæc superfluitas in apostema purgari, propter ossium soliditatem, & in excrescentiā est dilatata sine purgatione, doloréque, nam oppressa non fuit amplius. In medicamento philosophico nihil grossi relinquitur, nec superflui quid: quapropter incorrupta natura totum hoc medicamentum assumit

àc ſine ſeparatione tranſmutat in ſibi ſimilem naturam, vtpote ſuperfluitatis expertem. Incorrupta natura dicitur balſamum naturale quibuſuis corporibus naturaliter inſitum, per quod eorum calor & humor etiam naturalia quantum fieri poteſt à corruptione præſeruantur, quo deficiente corpus humanum efficitur leproſum, & eo conualeſcente per augmẽtum, quod iam corruptum eſt propter eiuſdem balſami paucitatem, in excrementum eiicitur. Differt in hoc medicamentum philoſophicum à phiſico, quòd hoc vna cum ſuo corpore traiectum in ſtomachum, non aliàs quàm cibus i[illegible] triplex alimentum, & duplex paratur excrementum, ill[illegible] ſamum mercurium [illegible]

corporis phiſici partes potiſsimas, ſanguinem, ſal, & ſulphur, ſibi ſimilibus nutriri. Hinc fit quòd cibi potúſque quotidiani cum ſuis ſumuntur corporibus, nam quoduis elementum ſuſtentatur elemento, ſed omnia ſimul conueniunt & in temperaturam conſeruantur ab æthereo, cui noſtrum balſamum & ſocios quantum poſſumus conformia reddimus, quoniam eſt in corpore humano quædam ſubſtantia conformis æthereæ, quę reliquas elementares partes in eo præſeruat, ac pro ſuis viribus continuare facit. Spiritus itaque medicamenti philoſophici cum anima ſua iunctus, & à corpore ſuo ſeparatus, mentales partes in ſibi ſimilem ſub-
tiam tranſmutat, corpus quo-
hiſicum à corruptione præ-
ſeruat

ſeruat, corruptumque corrigit. Methaphiſicum habere poſſe corpus noſtram non negamus medicinam, tunc ſcilicet, quando corpus eius factum fuerit ſpirituale, ſpirituſque corpus hoc induerit: quod philoſophi dicunt, fixum fieri volatile, tandem volatile fixum. Phiſicum certè corpus excellentiori corpore curari non poteſt, quàm methaphiſico, nec humana mẽs componi melius quàm diſpoſitione methaphiſica, poſt diuinæ gratiæ donum tamen. Ex his omnibus concludimus, ſpeculatiuam philoſophiam in ſuperatione corporis, vnione mentali facta conſiſtere. Sed hæc vnio prima nondum facit Sophũ, at mentalem Sophiæ diſcipulum tantum: mentis cum corpore ſecunda Sophum efficit, completam illam &

beatam vnionem tertiam cum vnitate prima ſperanté, & expectantem. Faxit Omnipotens Deus vt tales efficiamur omnes, & ſit in omnibus vnus, cuius auxilio nunc ad huius fœliciſsimæ philoſophię primum gradum veniamus, quod ſtudium eſſe verũ compertum eſt à ſinceerioribus philoſophis, non prius tamen quàm recapitulatione quadam ea quæ præceſſerunt clarius explicentur.

Recapitulatio primi cap.

MEns, vt etiam fides, eſt verè donũ Dei gratuitũ, ſic & virtutes omnes. Hinc nõ ſequitur, vt aliqui putant ad eas acquirendas nõ eſſe laborandũ, quia Deus ignauos & ſegnes nõ exaudit, imo potius eorum orationes tanquã blaſphemias reiicit. Magna certe foret hominũ inſania, panẽ à Deo pete-

re, arare quidẽ & ſerere nolle: non minor eſt deſiderare mentẽ, & expectare, nulla prorſus ad eã acquirendã adhibita diligẽtia. Maxima verò, ſi quis tã ignarus foret vt putaret labore ſolo, gratia Dei nõ implorata prius hãc acquiri poſſe. Diligẽtes benedictione ſua replet, dũ ſalutaria petunt, negligẽtes Deus nõ exaudit, etiãſi petãt. Petere verè dicitur quis nõ ſolũ ore, ſed corde vel cum affectu quid cũ exigit. Quapropter antequã ad primum philoſophiæ gradũ pergamus, admonendos fore diſcipulos putaui, auxilij diuini implorationis, deinceps accuratiſsimę diligẽtiæ in diſponẽdo ſeipſos ad huiuſmodi gratiam recipiendã. De hac diſpoſitione tantũ tractatus iſte diſſerit, gratia verò petẽda eſt deſuper à datore luminũ O.M.D. Nec putet quiſpiã ſupra me definiſſe mentẽ, non

magis quàm Paulus eiſdem verbis fidem à Deo ſolo petendam eſſe docet, non à propriis viribus, nec aliunde quàm ab ipſo Deo. Et quia huius artificiatæ diſpoſitionis tres ſunt potiſsimæ partes, vtpote phiſica moralis, & methaphiſica, neceſſariũ fuit qualibet hac in tractatione via progredi: quod legẽtibus poſtea liquebit amplius Impoſsibile eſt malæ vitæ hominem poſsidere theſaurum ſapientiæ filiis reconditum, & male ſanum ad illum inquirendum, quanto minus ad inueniendum aptum eſſe. Hæc eſt ratio quare de moralibus, & phiſicis corruptis, per methaphiſica medicamina corrigendis loquamur. In corpore humano latet quædam ſubſtãtia methaphiſica paucisſimis nota, quæ nullo penitus indiget medicamen

camento, ſed ipſa medicamentum eſt incorruptum. Verum quia phiſicorum corporum corruptionibus obruitur, & impeditur quo minus perficiendi ſuas actiones excerceat, philoſophi diuino quodam afflatu cognouerunt hanc virtutẽ, cœleſtémque vigorem à ſuis compedibus liberari poſſe: non contrario, veluti docet phyſica, ſed ſuo ſimili. Cum igitur tale quid ſiue in homine, ſiue extra ipſum inueniatur, quod huic eſt conforme ſubſtantiæ, concluſerũt ſapientes ſimilia ſimilibus eſſe corroboranda, pace potius, quam bello contrariis eſſe pellenda contraria. Ex his triplicem patet eſſe medicinam labilium, vt pote methaphiſicam phiſicam atque moralem. Ad phiſici corporis diſpoſitionem artificiatam vtimur methaphi

thaphisico remedio quo corruptionem eius ad naturalem digestionem, & expulsionem arceamus, hoc operante natura per formam intrinsecus roboratam. Hæc est præparatio corporis nostri phisici metaphisico modo facta, per quam ad separationem facilius peruenimus absque corrumpentium impedimento. Inde colliget studiosus lector quod à methaphisica per alchimiam ad phisicam debet fieri transitus: operando philosophicè. Quid enim artes in vniuersitatibus vel audiuisse vel priuatim legisse, nisi de potentia deducantur in actum (magis quam psitaco suum cheire) prodest? certe nihil: quia omnis scientia quæ non probatur experientia non est ars, at hærens ignorantia. Nunc ad separationem voluntariam

riã progrediamur, quæ morali phi loſophia perficitur. Completa cor poris præparatione, facile ſeparabitur à reliquis partibus, cum eidem quicquid præter philoſophicam neceſsitatem appetierit, ab anima, ſuaſu quidem animi vel ſpiritus, denegatum fuerit, quid philoſophica ſit neceſsitas dicetur poſtea. Ex hac ſeparatione reſultant vnio prima ſpiritus ſcilicet cum anima, per ſtudium philoſophiæ moralis continuatum. Erant hæc ſtudioſis proponenda prius, vt cognoſcerent qua ratione, methaphiſica cum phiſicis & moralibus hic miſcuerim, & quãdo moralia methaphiſicis, & hęc illis cõparanda ſunt ac phiſicis: ne forte ſub labyrinto hærẽtes introitũ ad rem capeſcẽdam (vt ſolẽt plurimi) præſtruxiſſe videar lectoribus.

De studio philosophico, primoque gradu. CAP. II.

STudium philosophorum est inquisitio sedula veri & necessarij. Verum est esse à quo nihil abesse, cuique nil adesse, multoq; minus obesse potest. Necessarium id omne quo carere non possumus. Veritas itaque summa virtus est, ac inexpugnabile castrum pau cissimis inhęrentibus amicis, at innumeris obsessum inimicis, pau lo minus quàm toti mundo nunc inuisum, sed insuperabile pignus iis qui possident illud. Hac in arce verus & indubitatus philosophorum lapis & thesaurus cõtinetur, qui non erosus à tineis, nec perfossus à furibus manet in æternum cæteris dissolutis omnibus multis in ruinã positus, aliis ad salutem. Hęc est res vulgo vilissima, spreta plurim

plurimum, & exoſa, non tamen odibilis, at amabilis, & precioſa philoſophis ſupra gemmas, & aurum obrizon: omnium amatrix, omnibus fermè inimica, vbique reperibilis, & à paucisſimis, quaſi nullis inuenta: per vicos acclamans omnibus, venite ad me omnes qui quæritis, & ego vos ducam in veram ſemittam. Hæc eſt res illa tantum à veris prædicata philoſophis, quæ vincit omnia, nec ab vlla re vincitur, corpus & cor omne durum & ſolidum penetrans, ac omne molle conſolidans, & ad omni duro reſiſtẽdum confirmans. Nobis omnibus ſe facit obuiam, & non videmus eam, vociferans & alta voce dicens, ego ſum via veritatis, tranſite per me: quia non eſt alius ad vitam tranſitus, & nolumus eam audire.

Odorem ſuauitatis emittit, ſed non percipimus eum. Dapibus ſeſe nobis liberaliter in ſuauitatem offert in dies, & non degustamus eam. Blande nos ad ſalutem trahit, & eius tractui reſiſtentes, ſentire nolumus. Quoniam facti ſumus ſicut lapides oculos habentes & non videntes, aures habentes & non audientes, nares non olfacientes habentes, ore linguaque muniti, non deguſtantes neque loquentes, manibus & pedibus nil operantes nec ambulantes. O miſerum tale genus hominum, quod lapidibus non eſt prę-ſtantius, imo longè inferius eo, quod hoc, non illi, rationem daturi ſunt operationum ſuarum. Tranſmutemini (inquit) tranſmutemini de lapidibus mortuis in viuos lapides philoſophicos. Ego ſum

ſum vera medicina corrigens & tranſmutans id quod non eſt amplius, in id quod fuit ante corruptionem, ac in melius, & id quod non eſt, in id quod eſſe debet. Ecce præ foribus conſcientiæ veſtræ ſum noctes ac dies pulſans, & non aperitis mihi? tamen expecto mitis, nec à vobis irata recedo, ſed patiens iniurias ſuſtineo veſtras, cupiénſq; per patientiam ad eam exhortando vos, ducere. Venite iterum atque ſæpius iterum venite, qui ſapientiam quæritis, & emite gratis, non auro nec argento, minus laboribus propriis, quod offertur vobis vltro. Sonora vox, ſuauis & grata philoſophantium auribus. O fons diuitiarum inexhauſtibilis veritatẽ & iuſtitiam ſitientibus. O deſolatorum imperfectioni ſolatium.

Quid vltra quæritis mortales anxij? cur infinitis animos vestros curis exagitatis miseri? quæ vestra vos excæcat dementia quęso? cum in vobis, non ex vobis sit omne quod extra vos, non apud vos quæritis. Proprium hoc solet esse vulgi vitium, vt propria contemnens, aliena quæ sunt semper appetat: proprium hic pro nobis appropriato sumimus, nam ex nobis ipsis nihil habemus boni, sed si quid habere boni possumus, ab eo qui solus est bonus ferimus acceptum: econtra quod habemus mali, nobis ipsi nos appropriauimus ex alieno malo per inobedientiam. Proprium ergo nihil homini est ex suo, prӕterquam malum quod possidet: quod ex bono bonum habet, non ex seipso, sed contribute proprium habet, ex

ex bono, cum recipit tamen. Lucet in nobis (licet obſcurè) vita lux hominum tanquam in tenebris, quæ non ex nobis eſt, & tamen quærenda eſt in, & non à nobis, ſed ab eo cuius eſt: Hic illam plantauit in nobis, vt in eius lumine qui lucem inhabitat inaccesſibilē, videremus lumē, & hoc cęteras eius pręcelleremus creaturas: illi ſimiles hac ratione facti, quod ſintillam ſui luminis dederit nobis. Eſt igitur veritas non in nobis quærenda, ſed in imagine Dei quæ in nobis eſt. Vlterius, vt definitioni veri faciamus ſatis, dicimus eſſe vero nihil adeſſe, nam vni quid adeſt quæſo, quid etiam deeſt, aut quid contra niti poteſt? cum nihil verè præter illud vnum exiſtit. Quis ignorat perfectum eſſe nil præter id vnum quod nec

in aliquo diminutum eſt, nec ſuperflui quid admittit, ſed abundans eſt potentia & virtute, ſic vt ex abundantia tribuere poſsit deficientibus, & ſemper æqualiter abundare. Quid enim tale poteſt eſſe præter id ſolum quod omni dat eſſe quod eſt, & eſſe non recipit ab alio: ſed ipſum eſſe totum eſt, quod eſſe poteſt, cui nihil obeſt, quia præter ipſum nihil eſt. Quod nihil eſt vere non eſt, & è contra, quod vere non eſt, nihil eſt. Quicqnid extra veritaté eſt, vere non eſt: quia veritas illud vnum eſt omne vere quod eſt. Falſitas igitur quæ non eſt, niſi quod eſſe vero contrarium eſt, & eſſe non debet, nec niſi per eſſentiæ veræ priuationem eſt nihil eſt: quia vere non eſt. Vnde concludunt veri philoſophi peccatum, & mortem nihil

hil eſſe, quia non procedunt ab eſſe vero, ſed ab eſſentiæ veræ priuatione. Peccatum igitur eſt priuatio boni, quæ cauſa mortis efficiẽs eſt: quia mors eſt priuatio vitæ, quæ vita, boni finis eſt. Ex bono quidem veritatis ſtimulus reſultat, cui non præualebunt iacu lei mortis, & contra quem cuique quantumque duro durum eſt calcitrare. Quicunque veritati quidpiam adiicere vellet, falſum pro vero palliatione quadam ſubſtituere cogeretur, ideo quod veritas perfectionis amictu ſolo circumfulta non veretur. Quod ſi noſter primus ille parẽs amictum hunc iuſtitiæ non exuiſſet, veritus non fuiſſet videri nudus, qualis antea non videbatur, nec erat, ſed omni decore munitus. Priuatus Adam veritatis amictu perenni,

falſum quęſiuit pallium à frondibus arborum, quo faſſus in ſeipſo ſuum errorem, & coram Domino dixit, nudus ſum domine: cuius miſertus Deus quod veritatem amiſiſſe vereretur & fateretur, pro terrenę fœlicitatis amictu perdito, perennis gloriæ veſtem nuptialem gratis illi reſtituere ſtatuit, per proprium filium: qui veritatis viam ſe nobis ac vitam eſſe dixit, & oſtendit, cum ſua morte mortem à nobis perpetuam, qua dignè plecti debebamus omnes, abſtulit. Videte fratres igitur quãtus ſit veritatis effectus, vt erga ſuos inimicos, modò recognoſcãt eam, ſit benefica placidaq;. Cum Adamo peccauimusomnes, at paucisſimi ſunt, & ferè nulli, qui cum eo nuditatem ſuam apertè fatean-[illegible]r, imo potius quiſq; quoq; cupit

videri

videri nædum, ſed eſſe perfectior, licet omnium ipſe ſit imperfectiſſimus, & byſſo purpuraque palliatus maxime nudus. Vitium hoc hæreditauimus à primi parentis appetitu primo, quod caro noſtra præ cæteris maximè iure vel iniuria ſapere, poſsidere, vel honorari deſideret: quod potiſsimum hoc ſæculo hominum eſt ſtudium exitioſiſsimum. Veritas iterum nulli potentiæ ſubiicitur vel mundanæ fortitudini, quapropter ei nihil obeſt, nam ipſamet eſt fortitudo vera, potentiam totius mundi ſuperans. Quòd ſi corpus veritatem poſsidentis in mille fruſta ſecetur, nil patitur animus eius, at in eo martyrio gaudet. Hæc eſt veritatis potentia, quam pauci ſunt adepti, ſed infrà latius audietis eius excellentiam. Nunc dicemus

vlterius quas proprietates habeat veritas, pietatem ſcilicet cum iuſtitia iunctam inſeparabili nexu. Eſt enim pietas gratia diuinitus data, quæ docet vnumquenque ſe verè cognoſcere. Iuſtitia quidem retributio cuiuſque cuique quod ſuum eſt, dicitur: quicunque virtutes has poſsidet, omniũ eſt ditiſsimus. Sciendum eſt etiam hoc loco pietatem operari pacem & miſericordiam, de quibus ſuo loco dicetur. Reſtat nunc vt philoſophici ſtudij partem alteram intueamur, quæ neceſsitas eſt. Victu quidem & amictu carere non poſſumus, ergo nobis ſunt neceſſarij. Deliciis in cibo potuque, veſtium quoq; luxu byſsino, coccineo, purpureoue carere quiuis (etiam qui habet) poteſt, ergo nõ ſunt hæc neceſſaria. Pauci ſunt

qui

qui necessitatem obseruant philosophicam, vulgarem quis non, vel ydiota quiuis inuite sustinet, eoque solo carere cupit, quod assequi non potest. Iudicat omnia vulgus superficialiter secundum appareutiam, secundum profunditatem sunt qui iudicant fere nulli: hinc fit quod veritas exosa sit, cum sub lacero cortice prodit in lucem. Plus possunt nũc splendida vestis, & armillæ, torques & monilia, quàm ipsa veritas & sapientia. Quid mirum, cum sapientia summa mundo stultitia facta sit, hæc vero sapientia: testantur scripturæ sacræ. Veritas ipsa Christus ac sapientia tollitur à mundi sapientibus, quia ex mũdo non est attamen superat mundũ, Barabas vero latro potius eligitur, quia fuit ex mundo vitiosus. Cur mira

mur

mur itaque, ſi mundus verarum artiũ profeſſores (cum veritatem ipſam ſit perſequutus) tanquam venenum abhorret? quod ipſi gentiles mundi ſequaces aperte fatentur, cum veritatem odium & obſequium amicos parere dicunt: hac ſua doctrina videntur hominibus ambitionem perſuadere velle magisquam virtutem & veritatem: Hæc dico quia ſi nunc in lucem adferatur hoc ferreo ſæculo quid, ex veris & indubitatis Philoſophiæ veræ fontibus, quod in vtilitatem faciat reipublicę: ſi non ſit Ethnicorum ac gentilium doctrinæ conſonum, ab his reiicitur qui ſuccum illius hauſere ſtudij, quod inanis illa philoſophorum ſcholacommẽtata eſt. Dicite quæſo viri iuditioſi, qui poteſt fieri, vt Gentilis carens omnino lumine

vero

vero, lumem adferat aliis. Humanam habuerunt Sapiẽtiam & mundanam, quæ Stulticia reputatur apud Deum, quia ex Deo non eſt, & tamen parens omnis filium torquet ad eam addiſcendum per mediam ætatem. Poſtmodum ſi talem cõtingat Philoſophũ ementitum cum vero ſpeculatiuo conferre Sopho, mox erũpit in conuitia contemnens omne bonum ac verum quod à ſuo pedagogo non audiuerit: tanquam nihil boni verique foret præter id quod à Gentilibus veritatem ignorantibus proceſsiſſet. Plus enim poteſt ſpeculatiua Mens adiuta vero lumine veritatis, vnico tantum anno vel momento conſequi, quàm aſſiduus, & improbus labor totius æui hominis, abſque lumine quærentis lumem ab his, qui luce carent

rent

rent omni. Sed videamus quænam ſit doctrina gentilium philoſophorum. Summum bonum ponunt bene viuere, quod in honeſtum partiuntur & vtile. Honorum ambitionem & laudes maxime reputant honeſta: denique diuitiarum partum & conſeruationem quocunque iure vel iniuria, bello, vel ſudore facta, vocant vtilia: ex quibus poſt mortē aliud nihil expectant, q̃ poſteritati memoriā ſui, famámq; reliquiſſe: Reſurrectionē partim ita negantes, partim ignorantes, poëmatū mille nugas præter veritatē, cuius quidē expertes fuerunt, effingunt in hominum, & ſuiipſius perpetuum exitium. Ecce propter quā doctrinam oportet verarum artium profeſſores his exoſos eſſe maxime, qui de quibuſuis artibus & facul-

tatibus plus reportasse nomen gerunt. Tametsi veritatem ob oculos ponat experientia, nisi per inexpertas opiniones eorum, qui veritatem nunquam sunt experti sit comprobatũ pro falso verũ obiicitur, & maximo clamore fatuus ęstimatur, qui veritaté profiteri velit. Quòd si quis etiã vanos authores meritò detestetur, mox eorum discipuli minãtur in vniuersitatibus tales, vel afficere supplicio, vel dedecore summo, quod equitationé asini vocãt: interim nõ vident ipsi ꝙ eorũ sit solatiũ per vicos indies asinos equitare, quibꝰ alios dedecore conãtur excipere. Quid tãdẽ subticebitur veritas, quia sicuti docent gentiles, odiũ parit? minimè, sed potius obire morté philosophũ decet, q̃ negare veritaté. In omnibus est obseruãda veritas, vt sũmũ apud christianos bonũ: beati ꝗbus

datum eſt cœlitus in ea perſeuerare in finem vſque, quod paucisſimis (hei miſerum) contingit. Rogemus Deum vt huius ſolius nos faciat participes. Concludendum igitur ſolam veritatem expetendam, ſollicitéque fore quęrendam ab omnibus: ad cuius faſtigium vlterius qui ſaliendum ſit audite.

Recapitulatio primi gradus, & ſecundi Capituli.

PHiloſophi ſtudium ſuum in inquiſitione veritatis, per opiniones rationi cõſonas, dirigunt, in his quæ ſenſum fugiũt: at Chymiſtarum ſtudium eſt, in ſenſualibus, in ſenſualem illam veritatem à ſuis compedibus liberare poſſe, per quam cœleſtes virtutes ſubtili admodum venẽtur ingenio. Quicunque chymicam artem addiſcere vult, philoſophiam, non Ariſto-

telicam, ſed eam quæ veritatem docet, addiſcat oportet. Dicet quiſpiam Ariſtotelis diſcipulus, an Ariſtotelem faciam mendacem? non ego ſed ipſe ſe: nam eius doctrina tota conſiſtit in amphibologia, quæ mendaciorũ optimum eſt pallium. Cum ipſe Platonem, & reliquos reprehendiſſet, quęrendæ fame gratia, nullum potuit commodius inſtrumentum reperiſſe, quàm idem quo in reprehendẽdo fuerat vſus Amphibologico ſermone ſcilicet, ſcripta ſua quæ contra ſiniſtram oppugnantem, dextro ſubterfugio ſaluans & è cõtra: quod Sophiſmatis genus in omnibus eius ſcriptis videre licet: quæ etiam à quouis mediocriter docto in vtranque partem interpretari poſſunt. Hoc ſemper fuit Sophiſtarum ſtudium, vt quædam

ſubterfugia molirentur, quibus iam victi ſuas tegere falſitates poſ ſent, ad eaque tãquam ad ſacram anchoram periclitantes confugerent, vt eſt aſinorum ille clipeus. Contra negantem principia non eſt diſputandum, non ſine cauſa propugnaculum hoc extruxerũt, nam artes eorum ex falſis conſtabant principiis. Non melius contra Sophiſtas agendum eſt quàm ſua principia perſpicacıſsimè num falſa ſint examinando: hoc retilitio quemuis malè cautum irretire conantur. Sed miſſa faciamus hæc donec diſputandum ſit, ſcriptiſq; probandum vlterius: ad ſtudium chimicum redeamus. Veritas in arte chimica per manualem practicã & Pyromantiã, ſeparatione partium à ſuo toto facta quęritur, quod ſtudium Alchymiſtarũ eſt.

De

De secundo gradu philosophorum, qui dicitur Cognitio.

CAP. III.

Cognitio est opinionum de veritate quorumuis conceptarum, per experientiam certa, & indubitata resolutio. Opinio veritatis est in animo hærens & dubia præsumptio. Experientia veritatis est manifesta demonstratio. Resolutio quidem est dubij depositio. Non possumus de quouis dubio alias certi fieri quàm experiendo, nec melius quàm in nobis ipsis. Quapropter id quod de veritate suprà diximus, verificemus à nobis facientes exordium. Diximus suprà Pietatem in cognitione sui ipsius consistere, hinc fit vt ab ipsa cognitioné philosophicã incipiamus. Nemo vere põt cognoscere se, nisi sciat quid, & nõ quis ipse

ſit, à quo depēdet, vel cuius ſit (nā ſui iuris ſecūdum veritatis legem eſt nemo) & in quem finem factus ſit. His cognitis incipit Pietas, quæ circa duo verſatur, vtpote Creatorem, & creaturam ſui ſimilem, impoſsibile eſt creaturam à ſeipſa ſe cognoſcere, niſi prius cognito ſuo Creatore. Qui poteſt effectus ante cauſam, cognoſci, nōne præcedit omne principium ſua medium & finem, vel à fine rem aggredietur quiſpiam?

Deus eſt ſine principio & fine per ſe perſiſtēs, omni repletus gloria, quam ſolus ex propria liberalitate poſsidere noluit, ſed eius nos facere participes, quos ad imaginem ſuam condidit: primum liberalitatis eius exemplar, & myſterium. Qui fit igitur vt admirandum illud Archanum ignoremus

remus ex veritate? Audi frater, ſicut à precioſiſsimo de viliſsimo creati ſumus, ita propter materiam ex qua facti, ſumus ad vile quoduis proni magis, quàm ad id quod nos de vili precioſiſsimos poſt illum fecit: imo potiores angelis, ſi manſiſſemus in tali dignitatis gradu. Admiremini quot quot mecum eſtis mortales miſeri, quod ſummus rerum artifex viliſsimam de limo terræ materiam contractare manibus voluerit, & ex ea precioſiſsimã excitare creaturam: non abs re factum putemus, ſed vt agnoſcamus quidnam ſimus, & ab elationis ſuperbia nos contineamus: quod ſecus facientes nemo noſtrum non pauperem quem Deus elegit, odit, cum tamen ex eadem maſſa qua facti ſumus omnes, conſtet.

ſit vt perſonarum non ſit acceptor Deus, ſed paupertatis, & humilitatis amator, & inimicus elatæ ſuperbiæ. Nemo creatorem poterit melius cognoſcere, quàm ex creatura, ſicut ex opere noſcitur artifex. Videamus igitur quis ille ſit qui de viliſsimo poteſt excitare precioſiſsimum, nullus certe præter eum qui creauit vtrunq;. Nullo modo pinſerna poteſt vinum in aquam permutare, tamen id poteſt qui vinum & aquam creauit, maius cùm terram in animam viuentem tranſmutauit, fecit, & quod maximum eſt, ſupremo beatitudinis dono, ſcilicet imagine ſimilitudinéque ſuis dotauit eam: per eas datum eſt omnibus ſaluos fieri, qui donum hoc recipiunt, ſed nolentibus accipere gratis quid dabitur? certè nihil: habeant

habeant igitur illi quod ſuum eſt,vt ſeruetur iuſtitiæ locus. Proprium cuique ſuum eſt quod elegit à principio, damnatio ſcilicet. Gratuitum eſt æternæ ſalutis donum, his qui cum gratiarum actione recipiunt illud. Cum itaque pretium vile charumque ſimus, videat quiſque noſtrum quid potius optet: res intelligentibus per ſe clarior eſt, quàm illius elucidatione ſit opus. Scimus vile quod ſumus & præſtantiſsimum à quo proceſsimus, reſtat in hoc negotio perpendamus quare, vel in quem finem facti fuerimus. Creauit omnipotens Deus primum hominem Adamum ad imaginem & ſimilitudinem ſuam, vt ipſi Deo foret in æternum ad gloriam, & immortalis eſſet,

non anxius, nullius indigus, semper in Deo gaudens, terrenis passionibus non subiectus. Verùm quia tãtum munus non agnouit, vilifecit: cognouit tamen quòd perfectus factus esset & sapiens, at in ea cognitione non permansit. Consideremus ergo quantum boni cognitio, quantumque mali huius muneris, & verbi Dei vilipendium attulerit, cum ex immortali perpetuò reddiderit moribundum: nam qui moritur in æternum, & semper in agone mortis degit, & nunquam desinit mori: hinc fit vt perpetua dicatur illa mors, veluti vita dicitur æterna, qua Deo viuemus in æternum, & nunquam sinemus viuere. Cùm igitur primus parens vnà secum nos omnes Deo rebelles fecisset, ac inimicos, misericordia motus

Omni

Omnipotens Deus pacem inire nobiſcum induratis voluit, qui pacis eſt author. Quis erit lapideus ille, qui cum diuinæ bonitatis hoc myſterium animo reuoluerit cum inimico ſuo, licet iniuriam ab eo receperit non reconcilietur? Qui tandem fit, quòd inimicorum inter mortales neuter offendens vel offenſam paſſus, alterum aggredi velit reconciliationis, ergo? Certè nõ alia de cauſa, quàm quòd nemo ſeipſum, & per conſequens, nec Deum creatorem ſuum, nec proximam ęquipollentem creaturam cognouit: quo fit vt pacem nõ amplectatur is qui eam ignorat. Eſt enim pax miſericordiæ radix, nam qui pacem non habet, miſericordiam non exercebit, nec etiam aſſequetur, donec habeat. Non eſt quòd

hoc loco Pacem & miſericordiam confundamus, quia pax eſt miſericordiæ cauſa, veluti pacis eſt ipſa pietas. Pacem ergo ſi cum Deo habuerimus per pietatis cognitionem, pariter eam cum proximo tam inimico quàm amico neceſſario ſumus habituri. Maxime cum conſiderabimus, quod ſummus ille rerũ artifex vermiculo diaboli mancipio, per pacis amplexum ſuæ, miſericordiam fecerit. O miſeri mortales quotquot miſericordiam expectamus à Deo, coram quo miſeriam noſtram nõ agnoſcimus. Vnde quæſo Miſericordia, quàm ex miſeriæ confeſsione per cordis cõtritioné in emendationé facta? Quod ſi demũ noſtram fratrũq; noſtrorũ miſeriã nõ ignorabimus, at pari cõpẽſabimus pondere ſęculi bonis huius opimiores

facti

facti, diuitiarum æternarum nos abundantiores nõ existimabimus illis, qui prorsus opibus mundi destituti sunt. Quis mortales inter hoc vere cõsiderat, bonorumque sibi solum in hoc Mundo concreditorum communione, fratrem egenum non solabitur? da tu considerantem, & ego tibi mox ostendam qui tale diuinum archanum agnoscat. In his omnibus Deus suum erga nos amorẽ satis adhuc explicuisse noluit. Verum sua nos accusante Iustitia cui nihil diminutũ esse potest vnquã, nõ magis quã eius misericordiæ, nobis potius quã proprio filio parcere voluit, in quo pax & Iustitia simul osculatæ sunt. Quare igitur non osculamur nos in Christo fratres facti pares, cum nos miseros vermiculos summus rerum osculetur artifex,

artifex, & in filio ſuo vnigenito præſtantiſsimas facit creaturas de viliſsimis proprio malo factis. Quotquot Deum agnoſcunt in filio, pariter & filium in patre per Spiritum ſanctum, cui non reluctantur, fratrem etiam agnoſcũt, & non alij. Hæc ſunt vera & indubitata veræ philoſophiæ fundamenta: ſed quia nondum ab omnibus cognita ſunt, licet audita multis, adhuc in aliquorũ non bene reſolutorum animis poſſet hærere dubiũ, an imagnatio prædictorum veritatis amorem in nobis excitare queat: operepretium illis fuerit ambiguitatem hanc experimento per ſeipſos & in ſeipſis facto, deponere, hunc in modum, qui ſequitur. Conſideret vnuſquiſque penes ſe diligẽter ea quæ ſuperius dicta ſunt,

deguſtataq; ſępiusruminet animo ſincero, ſic paulatim ſcintillas aliquot magis ac magis indies perlu cere ſuis oculis mentalibus percipiet, ac in tantā excreſcere lucē, vt ſucceſsiuo tēpore quæuis inno teſcēt, quæ ſibi neceſſaria fuerint, nec amplius in veritate quouis hę rebit modo: ſed pietatis exercitio iuſtitiæque paulatim aſſueſcēs ritu viaque præmiſsis, animi trāquil litatē ſentiet, qua tandem allectus intelliget, maiorem in animo delectationē eſſe, quàm in corpore. Non prius incipit vera cognitio, quàm perennium & labiliū, cum vitæ tum interitus oblata cōpara tione, ſelegat Anima cum Animo iungi delectatione maiori tracta huius, quā Corporis. Ex ea cognitione Mens oritur, & corporis voluntaria ſeparatio ſumit exordiū,

cùm anima respiciens ex vna corporis fœditatem & interitum, ex altera parte præstantiam & fœlicitatem animi perpetuã, cum isto (diuino sic disponente flatu) connecti cupit, altero penitus neglecto, vt hoc solum appetat, quod à Deo conclusum esse videt in salutem & gloriam: Corpus in amborum iam vnitorum vnionem condescendere cogitur. Hæc est admirabilis illa Philosophorum transmutatio corporis in spiritum, & huius in corpus, de qua dictum nobis relinquitur à Sapientibus: fac fixum volatile, & volatile fac fixum vt habeas magisterium nostrũ (intellige) facde pertinaci corpore tractabile, quod animi præstantia cũ anima conueniente constantissimum fiat corpus ad omnia sustinẽdum examina. Probatur enim aurum igne, quo re-

probatur omne quod aurum non est. O prȩstantissimũ philosophorũ aurũ, quo ditantur sapientiæ filij, non illo quod cuditur, Adeste qui thesaurũ philosophorũ tam vario conatu quȩritis, reprobatũ à vobis lapidé cognoscite prius, quis ille sit antequam quæratis. Mirũ est super omne miraculũ, quod quispiã appetat ignotũ sibi: fatuũ certe videtur id ab hominibus quæri cuius veritaté non norunt, quia nihil in eo speirelinquitur. Suadeo quibusuis ergo perquiréribus, vt cognoscant prius eius quod quȩrunt veram existentiã, antè quàm quærant: sic eos laboribus frustrari nó continget. Sapiens quærit quod amat, nec amare potest quod non cognoscit, alias insipiens esset: ex cognitione igitur natus est amor omnium veritas, quȩ sola viget in omnibus veris philosophis.

Recapitulatio ſecundi gradus.
CAP. III.

NOn eſt quod quiſpiam putet me hic theologica tractare velle, ſed talia quæ ruſticum & pueros latere non debent: ex quibus tamẽ altius quàm litera ſonat repetitis, omnem Scientiam & Artem in omnibus tã cœleſtibus, quàm prophanis rebus hauriunt Sapientiæ filij. Fruſtra laboratis omnes abditorum Naturæ ſecretorum indagatores, cum aliam ingreſsi viam, terrenorum virtutes per terrena detegere conamĩni. Diſcite igitur cœlum per cœlum non per terram, ſed huius per illius virtutes cognoſcere. Nemo enim aſcendit in Cœlum quod quæritis, niſi qui de Cœlo (quod non quæritis) deſcendit illuminet eum. Incorruptibilem quæritis

medicinam, quæ corpora nædum à corruptione transmutet in verum temperamentum, sed etiam temperata diutissime conseruet: talem alibi quàm in cœlo reperire non poteritis vnquam. Cœlum virtute sua per inuisibiles radios in terræ centrum vndique cōcurrentes omnia penetrat elementa, & elementata, generat, fouetque. Nemo in seipso, sed in sui simili, quod etiam ex ipso sit generare potest. Fœtus etiam promiscuus vtriusque parentis in se naturam ita retinet, vt in eo parens vterq; potentia & actu sit reperibilis. Quis hærebit amplius nisi lapis in generatione philosophica? Si cognitio hæc adhuc tibi non suffecerit amice lector, cum ea que data est in claue nostra, non est quod tecum agam latius. Verum ne tibi

de me conquærendi maneat anſa, dicam vlterius. Diſce ex teipſo quicquid eſt, & in cœlo & in terra cognoſcere, vt ſapiens fias in omnibus. Ignoras cœlum & elemẽta priùs vnum fuiſſe, diuino quoque abinuicem artificio ſeparata, vt & te & omnia generare poſſent? Si hoc noſti reliquũ & te fugere non poteſt, aut ingenio cares omni. Rurſus in omni generatione ſeparatio talis eſt neceſſaria, qualem de te ſuprà dixi fiendã, antequam ad verę philoſophiæ ſtudia velum applices. Ex aliis nunquam vnum facies quod quæris, niſi prius ex teipſo fiat vnum quod audiſti, latiuſque audies in ſequentibus: nãtalis eſt volũtas Dei vt pij pium cõſequantur opus quod quærunt & perfecti perficiant aliud cui fuerint intenti. Malæ voluntatis ho-

minibus

minibus nihil præter quod ſeminauerint datur metere: imo quod magis eſt perſæpe bonum eorum ſemen in lolium propter eorum maliciam conuertitur. Fac igitur vt talis euadas quale tuum eſſe vis quod quæſieris opus.

De tertio gradu Philoſophico. CA. IIII.

AMor philoſophicus dicitur ſecretorum ab vno, rurſus in vnum per pacem vnio. Pax vero per vnionem partium in toto concordia. Vnionem apprime diligit Deus, quia vnus eſt, & quicquid creauit vnquam ſub vnione concluſit. Ab vno determinato, per vnum indefinitum facto procedunt omnia quæ finita ſunt, ac rurſus ad vnum ſuum inſtinctu naturali quæquæ tendunt: à quo ſi quæpiam declinauerint, à philo-

ſophis ſub ſecreto binario contineri cenſentur, & per ternarium ad vnionem reduci debere. Creauit Deus cœlum & terram, ac omnia quæ in eis ſunt, occulto modo ſimul vnita, manifeſto ſecreta. Sub appellatione terræ concluduntur Elementa, quæ continentur à Cœlo talique fœderis complectuntur amore, qualem inter alias creaturas vix videre licet. Animalia bruta quæquæ bina ſeſe diuino prorſus ordine coniungentia videmus ſinceriori vinculo quę purioribus conſtant elementis, vt ſunt volatilia, reliqua minus conueniunt pro materiæ de qua ſunt conflata puritate minori, tamen coniungũtur licet promiſcue magis. Ad præſtantiſsimam creaturam deueniamus ex viliſsimo creatam, vtpote hominem quem de limo terrę creauit

Deus

Deus, animal per ſe mobile, quod inde mox ſpiritu rationali vnum fecit: occaſione qua mouetur ſola cæteris animantibus irregularius eſſe quis non percipit? qua viuum eſt & rationale factum, excellentius inter opera Dei nullum eſſe poteſt. Ab hoc ſcilicet homine cum adhuc in excellentiſsimo ſtatu foret ante lapſum ſecreuit deus fœminam, os ab oſsibus eius & de carne carnem eius, vt firmius cæteris animantibus vnirentur: non dicuntur vniri niſi quæ fuerint ab vno ſemoti prius, ſed coniungi tantum. Cum igitur in ſeipſo non poſſet in altero gignere fuit neceſſe. Hac de cauſa præ cęteris humana generatio reuerenda eſt, quia fit inter duos qui prius vnum fuerunt, & iterum viuum diuino matrimonio facti ſunt: teſtante ſcri-

ptura & erunt duo in carne vnā, quorum vterque propter alterum relinquet patrem & matrem, & adhęrebit alterę ſuæ parti. Non eſt alias exiſtimandum, quàm vxoris maritum, & huius illam alteram fore corporis partem inſeparabilem: cum viderimus eos aliter ſe gerentes, iudicabimus illos non vnitos ſed cōiunctos tantum eſſe, non amore vero, ſed vel turpis lucri vel illiciti potius appetitus extinguendi cauſa, cuius ignis cum refrixerit, frigent omnia ſimul. Non talis eſt amor philoſophicus: nam inextinguibili prorſus accenſus igne, non extinguitur: quicunque per ſpiritum vniuntur, ſpiritus in vnione manent, quæ vero per corpus iuncta ſunt, de facili ſoluuntur corpora. Eſt & parētum erga natos, & horum erga paren-

tes

tes proprius amor qui philoſophico nullo modo comparari poteſt: nam pro gnato pater, nec pro parente filius, minus pro fratre vel ſorore, ſoror aut frater, vel quiſpiam amicus vel minimæ ſuæ iuncturæ pati iacturam nollet. Quis ille qui pro ſeipſo mortem obire libẽter quãto minus pro quopiam alio velit? Vbi tandem quęrendus? Certe non alibi quàm vnde proceſsit amor. Sic Deus dilexit mundum (intellige hominem) vt proprium filium naſci voluerit hominem, qui pro hominibus mori, morteque ſua iuſtitiæ, qua nos plecti debebamus, mortem perſoluere poſſet. Non potuit enim filius Dei mori, ſed homo factus, mortuus eſt perfectus homo filius hominis, iuſtuſque iuſtitiam com-
pleuit. O adm

erga homines. Non ex Ariſtotelis inani philoſophia,nec reliquorum mũdi Sapientum huius, tam fœlices vndæ manant, quas (dum nos vanis attentos ſtudiis detinet) prę terimus ô miſeri ſodales:ad aliam animos noſtros philoſophiam vocat amor iſte diuinus.

Colloquium quo conatur Animus Animam & Corpus ad ſe trahere. Interlocutores ſunt Spiritus, Anima, Corpus, & Philoſophia amoris, his literis deſignati: S. A. C. & Ph.

S. AGitedum igitur anima mea, corpuſque meum, ſurgite ,nunc animum ſequamini veſtrum. Aſcendamus in montem excelſum hunc nobis oppoſitum, de cuius cacumine vobis oſtendam iter hoc biuium, de quo per nubem & ſine lumine loquutus eſt

eſt Pythagoras. Nobis aperti ſunt oculi, tum prælucet Sol pietatis & iuſtitiæ, quo duce nõ poſſumus à via veritatis deflectere. Volgite primum oculos ad dextram, ne vi deant vanitatem antequam ſapien tiam perceperint. Videtis ne relucens illud & inexpugnabile caſtrum? A. & C. videmus. S. In eo ſe cõtinet Philoſophicus amor, de cuius fonte fluunt aquæ viuæ, quas qui deguſtarit ſemel, non ſitiet vanitatem amplius. Ab eo loco tam amœno ſuauiq; recta progrediendum eſt ad amœniorem, in quo Sophia moram trahit: de cuius etiam fonte ſcaturiunt aquę primis longè fœliciores, quas qui guſtarint inimici, pacem eos inire neceſſe eſt: eorũ qui deueniunt eo plerique ſolent altius tendere, ſed non omnes optatum aſſequun

tur. Eſt locus vltra dictos, quem adire vix licet mortalibus, niſi per diuinum numen ad immortalitatis gradum aſſumpti ſint: at antequam introducantur, mundum coguntur exuere, caducæ vitæ ſpolio retento: non eſt eo cum peruenerint, quòd amplius mortem timeant, imò potius eam indies amplectantur ſuauius, quàm in mundo quid vnquam ſuaue iudicatum eſt eis amplexu dignum. Vltra hæc tria loca quicunque progrediuntur, ab hominum oculis euaneſcunt. Quòd ſi ſecundũ & tertium locos videre lubet, aſcendamus altius. En ſuprà criſtallinam primam arcem, aliam argenteam, videtis, vltra quam & tertiam adamantinam, quarta verò non cadit ſub ſenſum, donec vltra tertiam deuentum ſit. Hic eſt aureus per-

petuę fœlicitatis locus, ſolicitudinis expers, & omni repletus gaudio perenni. Nunc ad ſiniſtram deflectamus oculos. En videtis mundum voluptatibus & diuitiis plenum, in quo nihil oculo caduco deſplicere poteſt, at huius peregrinationis videamus exitum. Vallem obſcuram fuliginoſo repletam caligine, ſub finem horizontis cernitis perſpicuè. A.& C. Cernimus quidem. S. Cùm ij qui latam hãc ingrediuntur viam eo peruenerint, horum ſolatia vertuntur in tormenta, quorum nullus eſt finis: quod ſi velitis aurem attentius præbere, poteſtis hinc vlulatum percipere, niſi vos impediat eorum gaudij rumor, qui tam anxiè tendunt in ſui ruinam. A.& C. Audimus profectò, ſed qui fit, vt iſti huc non redeant?

S.

S. Quia miseriæ vallem hanc non vident, donec postremam pœnitentiæ viam præterierint, post quam non est reditus. A. & C. Sunt igitur aliæ viæ per quas ab eo graui periculo deflectere posſint? S. Imo duæ laterales tantum in dextram huc ad nos, vt videtis vergentes, nam ab hoc loco in quo iam sumus per primã arcem oportet omnes facere trãsitum qui resipiscunt, vt quæ videtis nunc, videant ipsi. A. & C. Miramur quòd miseriæ vallẽ non videant prius. S. Mirum non est, quia plana est via, facilis & grata, homines alliciendo seducens, tum in plano quouis breuis est horizon: quòd si huc vt nos cõscendissent, exitum vtriusq; viæ percepissent. A. & C. Quo nomine vocantur? S. Lata quidem erroris, lateralium prior infirm

infirmitatis, poſterior paupertatis, & hæc in qua ſumus veritatis dicuntur viæ: quarumlibet in oſtio poſitus eſt angelus Domini, qui tractus diuini ſpiritus nominatur. Hic in hoc paſſu primo trahit omnes, cui tractui ſi reſtiterint miſeri mortales, laxantur habenæ pertinacibus, quos viam erroris ingreſſos adhuc expectat Dominus, donec aliquandiu mundanis abuſi deliciis, per propriam petulãtiam incidant in corporis infirmitates non immeritò, per quod in errorẽ tracti fuerint. Paucisſimi quos errorem ſuum agnoſcere contingit, per priorem reſipiſcẽtiæ viam ad locum hunc redeunt. Reliqua pars maxima cum his qui primo non reſipuerunt loco, pertinax vlterius progreditur. Nonnulli qui per infirmitatem caſtigari noluerunt,

runt, & alij qui nondum caſtigati ſunt, in paupertatem propria cau ſa permittuntur incidere: ex quibus paucisſimi pœnitentiæ viam poſteriorem ingrediuntur. Plurimi verò procedunt in errore cæcutientes, donec in foueam cadant, à qua ſurgere non licet. A. & C. Paucos videmus per pœnitentiæ vias redire. S. Hoc impedit corpus. C. At ego potius mori vellem centies, quàm latã in finem vſq; viam perficere. S. Quia vidiſti ſic loqueris, at vide ſis huius memor in poſterum. C. Quocunq; vos ieritis promptisſimum ſequar: ſed priuſquam diſcedamus hinc dic precor, qui factum ſit vt & nos latam non ſimus ingresſi viam? S. Quibus cœlitus primum domini tractum recipere datum eſt, Deo non ſibi ferant

accep

acceptum. C. Trahuntur tamen omnes. S. Verum eſt, at omnes tractum nõ recipiũt. C. Quęnã eſt huius occaſio? S. Quod in biuio exiſtentes, oculos magis ad ſiniſtras vanitates, quàm ad hũc dextrum viuentis æquæ fluuium tam admirando fluentem artificio de montis in quo iam ſumus apice, deflectunt. C. Quod eſt monti fluminique nomen? S. Vtrique primus domini tractus. C. Suntne alij tractus præter hos tres quos iam expoſuiſti? S. Plurimi ſunt inter hos medij, qui ſentiuntur ab omnibus in propria conſcientia, ſed parui fiunt ab his qui nolunt, vt antea dictum eſt recipere. C. Quid eſt quod in iſto ducis admirandum fluuio? S. Vidiſti tu vel quiſpiam vnquam de tam ſublimi loco decidentem aquæ copiam ſine ſtre-

pitus

pitus horrore per maximā? igno-
ras etiam pendentem aquam vltra
quod mundi vires omnes ſuperat,
quantũuis intrepidum hominem,
vel in terra martem ipſum (ſi quis
ſit) excitatione ſoni ventique ter-
rere poſſe, veluti plurimis in locis
videri poteſt? C. Certe quibuſdā
in collibus tantum fui de quibus
aqua defluens à ponte diſtante ſa-
tis perterrefactos, & agitatos vēto
prætereuntes quantumuis fortes
deiicere potuit: niſi quadam indu
ſtria viribuſque reaſſumptis ho-
minum viciſſent animi, tranſitum
que ſibi feciſſent. S. Primus hoc
loco tractus eſt admiratio fluuij,
quàm & aquæ deguſtandæ deſi-
derium, & guſtum, eius originem
viſendi maximus amor ſubſequi-
tur: qui deguſtantem vt ferrum
adamas huc allicit, vt quæ diſcri-
mina

mina rerum ſint videat. C. Nonquam ego per meipſum hoc conſideraſſem, etiam ſi locis inferioribus cõtrarium accidiſſe viderim. S. Oculi tibi carnei ſunt, qui non percipiunt ea quæ mundum ſuperant: res qui ſuperficialiter, aut ex manifeſto vidẽt, non putant aliud in rerum natura fore, præter id quod ſub ſenſus cadit: tales quotquot ſunt huc non contingit adire, niſi ſpiritus eorum domini tractum ex fluminis montiſque mirabili conſideratione ſpeciali dono ſentiant, & recipiant. C. Hoc vnicũ adhuc abs te ſcire cupio priuſquam diſcedamus hinc. Quid ſibi vult ad amœniſsima loca tam difficilis aditus, cum propter itineris aſperitatem, exiguitatemque, tum ob huius & fluminis protractũ rectiſsimum, vt vix protenſo filo

quid rectius delineari posſit. S. Video te Corpus meum libenter hic moram protrahere, quo diutius mundanis laruis, & fucatis oculos paſcas: hos te ſępius (etiam ſi de dextris petas) ad ſiniſtram detorquere, mihi ſuſpicandi præbet anſam, hæc te non tam ſciēdi curioſa cupiditate percontari, quàm quod poſtquam hinc receſſeris mundi conſpectu priuatum iri te videas. C. Miſſa faciamus hæc, reſponde ſaltem. S. De difficultate, qua tibi ſatisfiat intellige primum, ad gloriam alia quàm per crucem via, non ſecus ac ad ardua quæquæ quàm ſummo labore nullus patet aditus, vt facile partorum leuis, & difficile grauis exiſtimatio foret. Aſperitatis leuitas, vt mortis vita, non minus quàm

quàm exiguitatis amplitudo finis est. Rectiuium etiam, & carens ambagibus esse debet omne quod in veritatis semittam ducit. Iam habes quod optas, nec est quod immoremur amplius, sequere nos. C. Postremum hoc esto. S. Omnia nunc audisti quæ necessaria sunt, nihil moror. C. Saltem Anima tu mecum tantisper mane. A. Nec te nec Spiritũ libenter desererem, tacui tamen donec vtriusque rationes audiuerim, placent quæ Spiritus loquitur, quæ tu nihil præter moram adferunt auribus meis. C. Video me nunc victum iri miserum. S. Vere miserum sequere nos quo fœlix, nobiscum fias. C. Vtinam, at ego solus quid cõtra duos? S. Tace, post paucos dies sola cum solum ages.

C. Quid hoc audio, tu forte nos qui dux noſter es auios deſeres? S. Abſit, vobiſcum ero dum eritis. C. Aperias igitur quid hoc ænigmatis velit. S. Prout oculi, ſic intellectus, & omnia quæ poſsides carnea ſunt. C. Fac ſaltem intelligam. S. Quid, ſi quæ tibi ſunt ob oculos non percipis, ea quæ non vides, cum dixero, qui percipies? C. Supra quod miſeris me torquet modis lapidoſum, ſtrictum, & ſpinoſum iter hoc, verbis tuis maſſam hanc per ſe grauem aggrauas. S. Non niſi ſubleuare conor. C. Sic non feceris. S. Qui factum velis? C. Aperta loquendo. S. Non didiſci quæ tua ſunt. C. Nil tecum ſolum efficiam. Heus anima mea quam ſemper charam habui, non loqueris? auxilium

lium non præstas amico tibi fidissimo? A. Dubia sum inter vos, alterutrius partem æqualiter gero. C. Tamen spiritum quàm me sequeris libentius. A. Deliras omnino. C. vtinam ego mansissem in itinere biuio. A. id fecisses. C. Non potui præter te qua sine nihil possum exequi. A. Nec ego præter Spiritum valeo gradum sistere: sine quo, te sine sim necesse est. C. Et tu parabolice loqui tam breui didiscisti tempore. S. Non nisi simpliciter: sed quæ nuda est oratio, sicuti tenebris innolutum es amphibologica, vel allegorica tibi videtur. C. Vobiscum nil effecero tacebo, ne sicut ipsa tu dudum vt hæc imposterum reseruares mihi. A. Nil nisi bonum. C. Spiritus te seduxit. S. Minime verum, at

ego ipſam & te huc ad ſalutem duco. C. Dicis tamen. S. Credes non antea quàm videas. C. An tu me cæcum ducis? S. Optimè, nec verius vnquam loquutus es. C. Væh intolerabile ſcælus, oculis mihi tu me meis carere perſuadebis? S. Imo docebo. C. Audiam quæſo. S. Vidiſti nos in radice montis Domini tractus bibere de fluuio fontis amoris? C. Non bibiſtis. S. Ecce iam ipſum tu cæcitatem tuam apertè faſſum es. C. Cur non iuſsiſtis & me vobiſcum bibere? S. Quia non poteris donec nobiſcum videas. C. Quando tandem id fiet? S. Cum tu nobiſcum vniendis vnum fueris. C. Rurſus quando? S. Cùm ad veritatis arcem ada-
manti

mantinam ſimul deuenerimus. C. Acceleremus ergo, ne diutius videns cæcum dicar. S. En ad arcem primam appulimus, pulſabo. C. Quid opus eſt, porta caret foribus? S. Non decet peregrinum aduenam alienos ingredi lares, non petita prius venia: Introduci nos iube quiſquis hic imperas. Ph. Quis rarus admodum hoſpes acclamat? S. Tres Philoſophiæ diſcipuli. Ph. Quid hic quæritis? S. Philoſophiam addiſcere. Ph. Ea quæ didiciſtis iterum diſcere quid opus eſt? S. Carduos hucuſque pauimus, ad fœliciores betas anhelamus. Ph. Betis implere ventrem cupitis? S. Quouis meliori quàm antea pabulo: nam quas pauimus her-

bas, pungentes nunc à ſiniſtris mox à dextris, inter dentes ſpinas reliquerunt aſperrimas, quæ nobis eſcæ talis præbent nauſeam. Ph. Audio vos rudioribus, quàm ſchola noſtra ferat imbutos eſſe: verum quia non ſolemus recuſare quotquot ad nos veniunt, introducemi, non prius tamen quàm ante portam deponatis cornua. S. Præſto ſumus iuſsis obtemperare tuis. Ph. Moris eſt apud nos recentiores diſcipulos examinari. S. Eſto. Ph. Quid Philoſophia? S. Amor eſt Sophiæ. Ph. Sophia quid? S. Veritatis omnium ſapientia ſumma eſt. Ph. Quid amor? S. Cognitæ veritatis eſt deſideriũ inſatiabile. Ph. Vnde hæc habes? S. A Domini tractu. Ph. Per quos? S. Per eos quos docuit prius

prius vt docerent alios. Ph. In vniuerſitatibus quid audiſtis? S. Ariſtotelis philoſophiã. Ph. Quid hæc docet. S. Contentiosè rixari, pro & contra (vt aiunt) pertinaciter argumentari. Ph. Pro & contra, quæ chymera beſtia eſt hæc? S. Sophiſmatum neſcio quod genus, hoc nunc ad dextram, modo ſiniſtram in partem, inſtar hominis cereum habentis naſum detorquere licet, à naſutulo fortè quopiam, qui cum iſto retilicio cæteros immerito reprehendiſſet, eodem vt aliorum euaderet manus excogitatum. Ph. In quem vſum? S. Oſtentationis doctrinæ cauſa. Ph. Eſt igitur doctrina fallax. S. Saltem illa quam audiuimus, qua qui magis imbuti ſunt ſapientiæ minus habent. Ph. In eo verè ſapis, eos maximè ſapien-

tes fore qui circa perceptilia minus intelligunt. Antequam intretis huc oportet in album Scholæ nostræ describi nomina vestra. S. Spiritus vel Animus mihi nomen est, Huic Anima, tertio vero Corpus. Ph. Satis affines socij, S. Imo tres vnico partu nati fratres. Ph. Inuocato prius vero lumine sic mecum loquamini, O Pater omnipotens æterne Deus, Creator omnium quæ in cœlis & in terra sunt, qui nos ad imaginem & similitudinem tuam creasti, non vt in nihilum nos redigeres, sed vt essemus tibi ad gloriam, da nobis gratiam Spiritus sancti tui, qua possimus intelligere & scire quænam sit tua voluntas, vt auxilio tuo faciamus eam, in tuoque lumine videamus lumen

lumen, & Veritatem amore vero proſequentes eam aſſequamur. Amen. Ingredimini iam ad gloriam Dei, veſtrique ſalutem Amoris philoſophici portas, & gymnaſium in quo docetur Amor perpetuus: Aſſidete dapibus vt quiſque ſuis potu ciboque reficiatur. In primis Deum oremus, Oculi omnium in te ſperant domine, & tu das eis cibum in ſuo tempore, manum tuam aperis, & reples omne quod viuit benedictione: Non ex ſolo pane viuit homo, ſed ex omni verbo quod procedit ex ore Domini. Corpus ede bibéque tibi quæ ſunt appoſita corporea, tui ſodales cibũ non ore, ſed auribus hauriũt, eorũ ego nũc habebo curã. Spiritus Animaq; benignas

aures

aures adhibeto. Quanquam à tra-ctu Domini primò vos per eius angelum audiisse non dubitem studij, cognitionisque philosophicorum efficaciam, tamen corporis mole tunc grauiores quàm futuri modo, vix potuistis omnia ferre, precium operæ fuerit antequam ad amoris fontem veniatis, obiter ea repetere, quæ hic necessaria videbuntur. Ante lapsum Adæ nec lata sinistraque via, nec miseriæ vallis extiterunt, sed vndique patebat aditus omnibus ad hæc fœlicissima loca. Post primam hominis inobediētiam, Dominus viam hanc amplissimam in callem strictissimam difficilimamque (vt videtis) restrinxit, in cuius ostio collocauit Cherubin angelum, ancipitem gladium manu tenentem, quo quidem arceret omnes ab in-

troitu

troitu fœlicis patriæ: hinc defle-ctentes Adæ filij propter pecca-tum primi ſui parẽtis in ſiniſtram latam ſibimet viam cõſtruxerunt, quam euitaſtis. Longo poſtea tem poris interuallo D. O. M. ſecreta ſecretorum ſuorum introiuit, in quibus amore miſerente, accuſan téque iuſtitia concluſit angelo gla dium iræ ſuæ de manibus eripere, cuius loco tridẽtem hamum ſub-ſtituit aureum, gladio ad arborem ſuſpenſo: & ſic mutata eſt ira Dei in amorem, ſeruata iuſtitia: quod antequam fieret fluuius iſte non erat, vt iam in ſe collectus, ſed an-te lapſum per totum orbem terra-rum roris inſtar expanſus æquali-ter: poſt verò rediit vnde proceſ-ſerat, tandẽ vt pax & iuſtitia ſunt oſculatæ ſe, deſcendit affluentius ab alto manãs aqua gratiæ, totum nunc

nunc mundum alluens. In ſiniſtram partem qui deflectunt, partim ſuſpenſum in arbore gladium videntes, eiuſque noſcentes hiſtoriam, quia mundo nimium ſunt inſiti prætereunt: nonnulli videntes eius efficaciam perquirere negligunt, alij nec vident, nec vidiſſe voluiſſent: hi recta peregrinationem ſuam ad vallem dirigũt omnes, niſi per hamos reſipiſcentiæ, vel pœnitẽtiæ nonnulli retrahantur ad montẽ Sion. Noſtro iam ſæculo (quod gratiæ eſt) mutatus eſt gladius in Chriſtum ſaluatorem noſtrum, qui crucis arborem pro peccatis noſtris aſcendit. Hæc omnia legum naturæ, diuinæque, tum gratiæ tempora denotant. Nunc audite quis errorum viæ ſtatus exiſtat.

Mundi

Mundi Fabrica.

Ph Dixit Deus Adamo poſt lapſum, in ſudore vultus tui veſceris pane tuo, & in dolore pariet vxor tua, maledixitque terræ propter hominem, & ſterilis facta fuit, quæ nullo cultu prius, ſed affluentia cœleſti tantùm producebat fructum abundantiſſimum: at licet humanis nunc agitata ſit laboribus. tribulos & ſpinas vix ferre videtur. Ab eo tempore quo veritatem exuit homo, de victu & amictu quærendis, cum anxium reddidit ipſa neceſsitas, quæ ſtudiorum mater eſt altera, primarum etiam artium inuentrix, vt agriculturæ, pariter & paſtoralis exercitij. Cœperunt itaque primi ſinceriq; homines quęrere quibus carere non

poterant:

poterant: impuri non ſolum ea, ſed per fas & nefas vſurparunt omnia quæ ſuis viribus inferiora fuerunt. Nuditas docuit primum hominem carnes frondibus tegere nudas, tandem induſtria paulatim (vt moris eſt) propter neceſſitatem aucta pellibus animalium operire: mox inde fames fodere, ſerere, ſuoque tempore meſſem colligere, gregis, armentorum, pecudum, & paſcuorum habere curam, & alendæ familiæ, moribus naturæque legibus inſtruendæ, conſeruandæque pacis, ab imbrium,& temporis iniuria caſis tectiſque ſeſe, necnon armenta tueri: tota primæ fuit hæc neceſſitatis anxietas: his artibus primi patres æui, contenti lætique vixere pacis temporibus. Poſtquam terra fuit repleta, ſufficere non

potuit

potuit, vt quiſque portionem haberet eius, & agricolæ forent omnes, vel paſtores: at oportuit aliis alios inſeruire diuerſimode qui non habuerunt. Amictus & fabricæ diuerſa genera produxit curioſitas, inde ſartores, ſutores, & fabri, quos acus & malleus comprehendunt, ſumpſerunt originem. Horum diuitiæ labore partę quæſierunt otium apud nonnullos, qui ſibi tãtum agri compararunt, quantum victui ſupplere potuit, amictuique: penes reliquos augmentum: hi conſiderantes rerum penuriam vnius, & alterius abundantiam loci, mercimonium exercuerunt: hinc vectores, & animalium baiulantium actores prodierunt, nec victus ratio caruit ſuis artibus, nam piſtores, furnarios, laniones, coquos, & œnopolas ex-

cogitauit in peregrinantium ſubſidium. Hæc ab initio bona fide tantiſper adminiſtrata ſunt omnia, donec proprium commodum, odiúmque fraternum irruperunt, à quo tempore mutata ſunt hominum ingenia, tantúmque habendi fames, quantum opulentia creuit in hunc vſque diem, quo nemini nemo nec ſibi fidere cœpit. Commodo quiſque ſuo caſas in ſplendidas mutauit domos, quæ tandem in pagos, oppida, caſtra, ciuitates, & ſuburbia in vrbes excreuerunt, ab odio non immunia tamen, poſtquam temporis iniuria homines ignauos, qui non proprio, ſed alieno labore victitare volunt, ſimul & bellum peperit inter vicinos potiſsimum. Hoc iterum foſsis, mœnibus, aggeribus, & propugnaculis in defenſionem
iniur

iniuriarum dedit initia. Contra vitiorum quorumuis paſta, quam otium eſſe ſcitur, bombardarum & tormentorum execrabile genus diabolicum attulit ab inferis, quo totius humani generis, niſi diuino cautum eſſet auxilio, rueret ſocietas: quę quidem nouarum artium vltima concluſit mundi fabricam. Et propter dictorum varietatem pulchrum appellant mundum, qui diligunt eum: at vos auditores iudicate quænam ſit eorum pulchritudo, quæ quanto magis abundant, tanto minus quieta ſunt, at magis anxia. Quæ mundum vt audiſtis concernunt omnia labilia ſunt, nec eſt qui pilum horum pauper vel diues poſt mortem ſecum deferat. Videte igitur in quibus ſpem ſibi reponunt miſeri mortales, & quanta cura ſibi com

parant, nihil quod eos perdit, qui ſua ſorte contenti nolunt eſſe. Nunc audite quæſo ſæculi tranſitorij peregrinationem huius.

Mundi peregrinatio, quam erroris viam appellamus.

AEtatis anno ter ſepteno peracto, biuium electionis maxima pars aggreditur, omniumque curſus per angelum Domini tractus hamo retardatur. Verum plerique ſub eo repentes, alij tranſilientes, & maxima pars dum pauciſsimi trahuntur inter hamum & introitum erumpens viæ, ſalutem fugiũt omnes quotquot hunc euadere tractum conantur, nulloque fræno mundum ingrediuntur. Horum pars maxima deliciis, & mundanis abuſi voluptatibus in paupertatem à Domino Deo noſtro miſericorde ſinuntur incid

incidere, qua retrahantur ad priorem reſipiſcentiæ viam: ſed inutile prorſus humanum genus, cui Deo reſiſtere iam innatum eſt, non deſiſtit media quærere quibus proprio conatu laqueos euadat, quos ſibimet poſuit, ab eo non petens auxilium, à quo ſolo dependet omnis miſericordiæ munus. Hinc factum eſt, vt in ſiniſtram viæ partem officinam ſibi maximam extruxerint, in qua quidem officiorum genus exercetur omne: huic domui præeſt induſtria, quæ cunctos præter ignauos pigroſque recipit. Ab vna parte quorumuis ſtudiorum officinæ literariæ poſitæ ſunt, ad quas ſe recipiunt illi, qui ſua literas incuria reliquerant: iſti plerunque ſe conferunt in officinas manuales ab altera parte ſitas, in quibus experiuntur ea quæ li-

teris à ſapientioribus olim com-
miſſa ſunt, ne ſicut prius inexperti
rerum litera ſola ducantur in opi-
niones fallaces. Alij qui ſuo dam-
no mercaturam exercuerunt, ac
illi qui manualibus incumbentes
artibus in pauperiem lapſi ſunt,
nouas rerum formas inauditáque
dies ac noctes ſomniant, quæ mer
catoribus mercatores, & mecha-
nici precio quibuſuis paſsim ex-
ponunt, vt damna ſua tum reſar-
ciant tũ ad opimiora perueniant.
Quod poſtquam adepti fuerint,
ab induſtria recedentes in ſecun-
dam mundi regionem tendunt,
per infirmitatis pontem facientes
tranſitum, ante quem ſecundus
Domini tractus oues perditas ad
ouile verum reducere conatur, ex
quibus paucisſimæ reſipiſcentiæ
viam ingrediuntur: cæteræ pon-
tem

rem pertinaciter tranſeuntes, bonis iam induſtria partis, liberius vtuntur quàm prioribus. At quia bonus Deus eos retrahere vellet, infirmitates in eos dominari permittit, tum rurſus vt prius remedium à ſe quærentes, ad xenodochium etiam à ſiniſtris conſtructũ & permaximum confluunt, cui medicina præeſt. Ibi pharmacopolarum, chirurgorum, & phyſicorum ingens eſt copia, quodque quiſque ſuum exercet officium. Sanitate iam recuperata, non ſicut antea ditiores facti, ſed diminuti bonis abeunt, pontémque ſenectutis maxima pars eorum inuito tractu Domini præterit, vno vix aut altero viam ingrediente poſtremam, quæ pœnitentiæ dicitur. Vbi iam ad tertiam mundi regionem deuentum eſt, nil pr

ter incuruata ſenum videre dorſa, facierum rugas, claudicationes, lamentationes, ſuſpiria, reliquorum etiam id genus tædiorum aceruum audire licet, quæquæ cuique ſua facta manent, donec ad mortis poſtremum hoſpitium appulerit, in quo ſeuerus admodum hoſpes nullius parca manu, ſeparationis aculeum corporis ab anima laxat ab arcu mortifero. Quid inde fiat ignoro libenter, iudicium (cuius eſt) relinquens Deo. Mundi iam fabricæ, peregrinationiſque ſtatu cognito, videamus quis veritatis viæ ſit exitus, vt oppoſitorum debita comparatione facta cognoſcatis, vtra vel erroris vel veritatis via ſit ſalutis.

Via veritatis.

[illegible]ſophia. Audiſtis antea gla- [illegible] tractus arbori

ſupra fluminis ripam ſuſpenſum fuiſſe, cuius (nunc gratiæ tempore) loco pendet ob oculos nobis Deus Deique filius, generis humani reſtaurator Chriſtus. Is efficacius prætereuntes amore ſuo manifeſto, nullis velato figuris, quā magnes ferrum attrahit, ni forte mundi fex & alleum obſtet. Quicunque per amnis (vt dictum eſt) eminus apparentis admirationem, &amoris inexhauſti cominus oblatum exemplum tracti ſunt, huc ad nos ſe conferunt, nec minus ac vos quotquot veritatis miniſtræ ſumus, erudiendos libenter ſuſcipimus, vt in poſterum audietis latius. Priuſquam tamen id fiat, ſumptis iam cibo, ac potu, gratias agamus Deo, qui dedit omnia quæ neceſſaria ſunt omnibus. Agimus tibi Deo Patri gratias immor

tales, quod nos, cum verbo, creaturiſque tuis alere, tum in hunc locũ vſq; perducere dignatus ſis, in ſpem melioris vitæ, fiat voluntas tua, qua perficiatur in nobis, quod per te ſolum incœptum eſt. Amen. Nunc ad amoris fontem nos conferamus, vt bibatis. En ſitim extinguite veſtram: non amplius Animus vel Spiritus, nec Anima, nec duo deinceps, ſed Mẽs vna vocabimini, fortior vt facta tuo poſsis inimico reſiſtere Corpori, quo cum tibi luctandum erit viriliter, donec ipſum naturæ curſum perficiens à te ſeparatum actu fuerit: poſtmodum eſt quod idem at purius defecatiuſque tibi diuino myſterio coniungendum iterum ſperes, ad gloriam eius qui cuncta condidit. Quinam tibi pugnandum ſit audies à ſequenti gradu

gradu quarto frequentia, quam vos adeuntes modo comitabor in primum vſque lapidem: interim totius viæ Veritatis progreſſum obiter vobis ob oculos depingnam. A frequentia recedentes & inſtructi, peruenietis ad Sophiæ caſtra, quibus excepti longe vehementiori quam antea cibo reficiemini. Hucuſque lac ſolum deguſtaſtis, nam donec robuſtiora facti robuſtiores ferre valeatis, adhuc eſtis paruuli. Virtus enim docebit quantus ſit amoris veri fructus, quantamque menti delectationem corporis adferat ſuccubitus: nõ minorem quàm pro palma certanti de ſuis inimicis militi victoria. Vlterius ad potẽtiam ſextum gradum tranſibitis, à qua Virtutum diſcetis excercitia nædum cognoſcere, verũetiam exequi

qui. Hæc poſtremo ducet vos ad ſeptimum & vltimũ philoſophiæ gradum vtpote miraculum, in quo mundi martyria fiunt gaudia: Breuiter huius viæ finis, æternæ vitæ, gaudiique perpetui primum eſt initium, ad quæ vos ducat vlterius qui hucuſque vos duxit Omnipotens & miſericors dominus, hic vobis inde ſit comes reliquus. Ite fœliciterque valete fratres.

Dialogus in quo Mens & Corpus interlocutores ſunt.

C. HVi, quis mihi nunc factus eſt comes, vbinam es anima mea? M. En adſum, quid me vis? C. Non te video. M. Iam iterum vt prius te cęcum eſſe fateris. C. Vbi ergo eſt Spiritus? M. Et me tibi præſentem quæris? C. Deus bone, vnico nunc ambo vos ore loquimini? M. Quid mirum? An

eius

eius es immemor quod supra dixeram te solum cum vnica rem habiturum, dum conquestum esses cũ duobus, agere te debere? C. Quid audio, nunquid oculos facinasti meos? M. Absit à me fascinium: Verum haustu simul in amoris fonte facto, reducti sumus in vnum, vt non amplius cum duobus tibi præliandum fore putes, sed cum vnica mente. C. Mens plurimis dat initia, mẽsæ, mensuræ, mensibusque. M. Vtinam & mensam mẽsurare didicisses, mensiumque tuorum futurum esse finem recordareris. C. Mirum dicis, absque cibo me viuere scis impossibile. M. Hoc & aliud scio, non ex solo pane viuere hominem quod ignoras. C. Ex quo tu viuis, non adhuc te comedentẽ vidi? M. Rursus tuam cæcitatem adfers in medium

medium: C. Qui ſic? M. Ex omni verbo quod procedit ex ore domini viuo. C. Vtinam & mihi ſic viuere liceret. M. In poſterum & tibi (non antequam moriaris tamen) licebit. C. Durum nimis commemoras. M. Non niſi iucundum. C. Mortem iucundam facis? M. Imo his qui nouerunt eam. C. Nouiſtine. M. Maxime noui. C. Depinge mihi præcor eam quæ ſe timendam præbet omnibus. M. Libentiſsime tibi hac in re nunc obſequar, nemo hanc metuit præter te. C. Tu non? M. Nil minus. C. Inſanis præ nimia ſapientia plus dictu. M. Tu. C. Scio tamen omnes hanc abhorrere. M. Rere. C. Vt intelligaris loquere. M. Ere dicam vt intelligas, mens hominis immortalis eſt ideo mortem non timet, imo viriliter illam ſupe

ras

rat: corpus morti ſubiectum eſt omne, quapropter eam apprime formidat. C. Qui ſcis quod morti mens non ſubiicitur. M. Scitur ex eo ſcilicet, Omne quod ex morte ſumpſit originem eſt mortale, quod ex vita primordium ducit, non moritur, nec id quod inter vitam & mortem eſt medium adhærens vitæ. C. Obſcura nimium loqueris. M. Non niſi clara. C. Quid eſt vita? M. Eſt corporis anima. C. Quid ergo mors? M. Eſt vitæ priuatio. C. Hoc non euaſi doctius. M. Audi, quam tu mortẽ exiſtimas, hæc mihi vitæ eſt initiũ æternæ, iucundiuſque nihil nobis accidere poteſt, modo tibi moleſta non foret: verum tu deteſtaris eam quod ſcias hac te mundanis priuari deliciis, at ignoras inter has & æterna gaudia minorem comparationem ſimilitudinemque fo

re, qualem inter fel & mel aliquan do ſciam deguſtaſſe te. Tandem vt melius hanc differentiam cogno ſcas, eſt quod conſideres id quod ſcis, omnium nempe quæ tibi poſ- ſunt vnquam accidere voluptatū mundi continuationem, tædium (vt potius dicam) nauſeam, & quod longe deterius eſt infirmi- tatem, & nonnunquam mortem inferre: Si nunc cibum appetas, poſtquam aliquoties ventrem eo repleris, aliū quæres quo cū ſatia- tus fueris, iterum alium, nec ceſſa bis vnquam in hoc mundo quæ- rere, quod non inuenias votis non ſatiſfeciſſe tuis. De potu quid? interim dum per gulæ canalem tranſit, delectat, eo dum amplius intrare non valet plurimum tor- quet, nec ab eo potes abſtinere quod occidit: mortē tamen quam tibi

tibimet infers metuis. O miſerum, & inſatiabile corpus, quod ab eo cauere neſcit quod nocet, idque timet quod ipſum eſt. Vides ergo brutis humanum Corpus menti ſuę diſſonum, infœlicius eſſe, cum irrationalia nihil præter ſibi neceſſarium appetant, Rationalia vero minime quod opus eſt, at magis quod necat ſollicite procurant. Ad ea nunc deueniamus quę in corporis vſum extra ipſum expetuntur, vt ſunt omnis generis diuitiæ propter quas indies miris diuerſiſque modis torquentur hominum corpora mentem non aſſequuta. Quid non moliuntur, quæ non humana pectora ſubeunt pericula, quibus animam in exitium, & corpus miſerum diſtrahant ab animo: non alia de cauſa quàm vt ſibi de proprio cor

pore fingant idolum, quod byſſo purpureo coccinoque torquibus, & armillis adornatũ ſupra Deum tacite non verentur adorare. Maiorem ſui ipſius quam alterius idolatriam hanc eſſe quis ibit infitias, aut mortẽ horum eſſe finem omnium? O corpus ignarum, nihil præterquam te ipſum formidas: nam ex te mors per appetitum initium ſumpſit, nil etiam appetis quàm quod ex te eſt, vtpote corruptionem, quæ mortem inducit quam times. Vide igitur quam tu tibimet minime conſtes, quamque aliis, cum tibi non poſſis, reſiſtere valeas. Reſipiſce quæſo dum potes, nobis adhærens, ne tarde nimis cupias. Ad Frequentiæ nunc hortos deuenimus, ibi te plura de hac re licebit audire.

Recapitulatio quarti Capituli graduſque tertij.

SCitote fratres omnia quæ ſuperius dicta ſunt, & dicentur in poſterum, intelligi poſſe de præparationibus alchymicis. Non alias enim quàm partium hominis, per ſpeculatiuã Philoſophiam ſeparationem fieri diximus, de reliquorum corporum ſeparationibus igne factis intelligendum eſt. Et niſi talis fiat ſeparatio fruſtra laborant alchymiſtæ medicinam vniuerſalem quęrentes, quæ poſsit omnibus indifferenter mederi morbis. Conſideranda ſunt omnia diligentiſsimè, quæ de homine dicta ſunt in hoc libro, nam vnicum non eſt verbulum in eo, quod ad artem non referatur chymicam, & in eius declarationem poſitum non ſit. Talis eſt amor

philoſophicus inter inanimatorum partes, & inimicitia, qualis in partibus hominis. Verùm in illis non magis quàm in his vnio vera fieri poteſt, corruptione dictarum partium non ablata prius, ante coniunctioné: quapropter pacem inter inimicos eſt quod facias, vt amici conueniant in vnum. In omnibus corporibus imperfectis, & ab vltimata ſua perfectione deficientibus, ſunt amicitia & inimicitia ſimul innatæ: hæc ſi tollatur hominis ingenio vel induſtria, neceſſe eſt alteram ad perfectionem ſuam vltimatam redire per artem, quam in hominis vnione declarauimus. Separa per igné igitur ab vnoquoque corpore partes ſuas, impuras mundifica, quæ puræ ſunt, mundatione non indigent. Puris pura miſce, leuioribus

ribus tamen grauiora ſublimato prius, ſic fiet quod ſuprà dictum eſt fixum volatile, corporeũ quoque ſpirituale. Hactenus alchymiæ phiſicæ comparationem tetigimus, quare ſuperſedendum eſt hic, donec ea quæ reliqua ſunt in alchymia methaphyſica proſequuti fuerimus. Erit hic tamen admonendus lector, vt ea quæ dicta ſunt intelligat ex comparatione diſcreta, vel alias ipſum con fundi neceſſum eſt, quare differen tiam eorum circa quæ dubitare poſſet ponere non pigebit. Quoties impoſterum inanimatorum fecero mentionem, de vegetabilibus & mineralibus intelligi cupio, quæ licet animam ſuam habeant vegetabilem, ad differentiam tamen ſenſibilium id faciendum eſt, & ſic ſuprà de corp[illegible]

bus inanimatis loquutus fui, ne putet quiſpiam alchymiſtis me contradicere velle, qui cunctis corporibus naturalibus ſpiritũ animã & corpus modo ſuo tribuunt: quod etiam negantibus ad oculum demonſtrare poſſunt quoties opus fuerit. Item pro brutis irrationalibus ſenſitiua pono, nec de rationalibus intelligo, quæ licet animam ſenſitiuam cum rationali habeant, potiorem, vtpote rationalem accipiam in eorum ſignificatione. Demum circa prædicta non ignorãdum eſt, ſeparationem rationaliũ eſſe duplicẽ, vtpote, voluntariã, de qua ſuperius loquuti fuimus & naturalẽ, quę ad chymiſtas non pertinet: ſenſibilium & inanimatorũ etiã duplicem, vt naturalem, & artificiatam, quæ po- chymiam cõcernit. Volun

tario

taria ſeparatio fit partibus in toto manẽtibus, naturalis & artificiata non. Inſtrumentum ſeparationis voluntariæ ſpiritus eſt & ſpiraculum vitæ: naturalis mors, & ignis, artificiatæ. Nihil obſtabit iã, quin rationalium alchymiam, illi quæ de ſenſibilium & inanimatorum fieri poteſt, ſeparationibus & vnionibus in poſterum æquiparare valeas. Quod verò præpoſuerim Alchymiam rationalem, non fruſtra factum putes, quia hac & naturali non intellectis artificialem neceſſario te continget ignorare. Sed ne tibi videar in Alchymia naturali defeciſſe, de hac nunc tantum audies, quantum ad reliquorum intelligentiam tibi ſufficiat: & à ſeparatione faciam exordium. Scis hominem peracto ſibi à natura conſtituto termino ſuas in partes

resolui (quas suprà Spiritum, Animam, & corpus esse diximus) hoc operante mortis corruptione: per ignis naturalis extinctionem, humore deficiente radicali, recedunt Spiritus & Anima relicto Corpore, quod iterum in suas partes separatur elementales per putrefactionem in terra factam: quodlibet elementum ad suum cahos redit, terreũ terra deuorat, aqueũ aqua, sic de reliquis. Spiritus & anima redeunt vnde processerant: non vt à corpore semper separata sint, sed vt meliori compositione iungantur in vnũ artificio diuino: post quam vnionem non separabuntur amplius. Hæc est vnionis maxima virtus, inseparabilis & partium in vnum compactio. Rursus nisi elementa rationalium corporum elementis nutriantur, spiritum

ritum

ritum & animam retinere non poſſunt. Cibus & potus in ſtomachũ proiecti coquuntur in digeſtionem (aliàs partium ſeparatio fieri non poteſt corporum, quàm per corruptionem aut putrefactionẽ) & artificio naturæ purum ab impuro ſeparatur, vt puriori ſubſtantia cibi potuſq; terræ, aquæ, aëris, & ignis, humani corporis terra, aqua, aër, & ignis alantur, impuriore materia terræ, aquæ, aëris & ignis, ciborum & potuum per aluum, aut alia emunctoria eiecta: quæ groſſæ materiæ rurſus pars quælibet ſuum (vt diximus) cahos petit. Ignis in homine eſt elementum vorax, reliqua puriora conſumens elemẽta, niſi exteriorum purioribus reficiantur elementis, quapropter neceſſarium eſt alimentum, aliàs ſeipſum conſumit,

absumpto quo, locus animæ non relinquitur nec spiritui. Talis ignis, est ignis, & aliorum elementorum vnio seu anima, sine qua nulla componuntur elementa, sed separantur. In elementis amor est philosophicus: hunc amplectere solum, si phisicus vel naturalis philosophus esse cupis, aliàs non physicus, sed naturæ vastator potius euades.

De frequentia quarto gradu philosophico. Capitulum V. In quo Mens, Corpus, & Frequentia colloquuntur.

M. SAlue plurimum ô Frequentia. F. Vos quoque saluere iubeo gratissimos aduenas ac hospites: vnde quæso? M Ab amoris philosophia hac ad virtutis castra facimus iter. F. Recte, mo

rã apud me faciatis rogo tãtiſper, donec peregrinationis veſtræ ſuſcepti labores aliqua refecti quiete ſubleuentur. M. Libentiſsimè tibi hac in re quidem obſequemur. F. Intrate igitur aſsiduos hortos, & his quæ in eis ſunt pro veſtris liberè fruamini. M. Gratias ingentes agimus tibi. F. Non mihi ſed ipſi quorum ſunt omnia Deo. Accumbite, parata ſunt ea, quibus vos excipere poſſum. Deũ oremus, Alere nos digneris ô Pater omnipotens benedictione tua. Amen. Cura teipſum ô Corpus, interim dum ego Mentem cibauero. Audi mens. Cum Frequentia ſit cõcepti circa veritatis amorem perſeuerãtia, non eſt alius quãper aſsiduitatẽ ad virtutes aditus. In hoc loco nulla requies, hinc fit vt nullus hic torpori locus extructus

videa

videatur, ſed ſub dio vigiles colonos horti virtutum expetunt. Videsne terram hanc, niſi continuo repurgaretur, pro ſuauitatis floribus & herbis quæ producit, nil præter carduos & vrticas redderet: non alias de Corpore quod circumducis eueniet, ſi torpueris. Hoc tibi datum eſt in coloniam, vt horti diu noctuque mihi commiſsi ſunt. Quicquid in eo lolij ſupercreuerit, auferēdum eſt tibi. Non melius illud euincere poteris quàm cum crapulam abſtuleris, ea nimirum eſt, quæ ſomnolētiam inducit & pigritiam. Otium quoq; tolles, vt vitiorum potiſsima radix pereat. Nihil præter neceſſarium corpori conceſſeris, quicquid ſuper abundauerit, excreſcet in vitium. Audiſti ſuperius quid corpori ſit neceſſarium, quid ſalutare
nunc

nunc ſit audias & tibi. Corpus cor rigere ſi neglexeris, male tibi pro pter illud erit, & illi: quia tua nō il lius iam eſt facta ratio, quā abiecit: tibi commiſſam (vt etiam eſt). Dei cognitionem putes: quapropter nec tu propter illud excuſaberis, cùm illi pædagogi loco ſis, nec illud propter te, quia prius è libero ſeruum ſe fecit. Vide igitur qui cum hortis agam, duobus modis eos curo, videlicet eradicatione & irrigatione: priori ſupercreſcentes herbas inutiles radicitus euello, ne bonas augmēto ſupprimant: itidem cum tuo corpore facias oportet, malas cogitationes & inimicitiam à te reiiciens prius, ab omni opere malo coercebis illud: non decet vnum docere præceptorem, & aliud facere, ſi peccandi dederis occaſionem cor

pori

poti, cur illud reprehenderis quæso? Corpus nihil ſpeculatur, animus eſt qui tacitas imaginationum operationes exercet, quas demum corpus conatur exequi: conceptio mentis eſt, corporis autem executio. Quid ſi lolium herbam euellerem, & interim ſeminarem zizanium, aliud quam id ipſum, quod ipſamet commiſi correxero? Vide igitur ne corpori plus quam valeat, aſcripſeris: Verum eſt quod ipſum ad prauos conceptus exequẽdos magis pronum ſit, eiſque plus quàm bonis delectatur, ſed malos à te cogitatus omnes abiice, bonos in eorum locum ſubſtitue, nil niſi bonum operari poterit, vel ab omni malo deſiſtere: Hæc eſt vna corpus vincendi ratio, alteram audi modo.

Si

Si hortos meos, ab inutilibus duntaxat vindicarem, certe parum aut nihil essem operata, cum alia longe plus necessaria cura sit eis quæ sata sunt adhibenda, scilicet irrigatio totius herbarum alimenti pars altera, qua sine vegetare non possunt. Sic etiam aqua viua corpus rigabis tuum, quæ Dei verbum est, hoc noctu diuque meditare, præter hoc nihil, vt corpus aliud quàm idipsum nec loqui, nec facere valeat. Vides iam agris vel hortis optime comparari posse corpora, quod etiam fecisse Christum saluatorem nostrum in Euangelio legimus. Semen bonum quod in bene cultiuatam terram cadit, fructũ bonũ adfert, non alias Dei

verbum

verbum quod ſuper cor molle ceciderit, corpus alet eius cuius cor contritum & humiliatum fuerit. Certum eſt à primi lapſus tempore indurata ſicut lapides eſſe hominum corda, quæ niſi verbo Dei mollificentur, dura manent in æternum: Pharaonis cor à ventre matris (vt omnium corda ſunt) durum fuit: at quia verbo Dei mollificatum non fuit, induratum remanſit. Rebelles & inimici Deo naſcimur omnes, taleſque manemus donec eradicetur inimicitia per ſummum Agricolam, cuius te miniſtram ô Mens exhibe. Semen habes, agrum, & aquam, nil amplius deficit quàm labor aſſiduus, non interruptus: nunquam ceſſes oportet ea reuoluere, quæ iam audiuiſti, tum audies, alias per intermiſſionem inimico tuo locum

locum dabis. Hæc ſunt quæ tibi dicenda commiſit hera virtus, à qua latius doceberis. Ingẽtes Deo gratias agimus qui corda noſtra ſuo lumine dignatur illuſtrare, verboque ſuo reddere molliora. Amen. Fœliciter ito frater, & Virtutem petito.

Recapitulatio quinti Capituli, gradusque quarti.

IMpoſsibile eſt artificẽ aliquem in arte ſua promptum idoneũq; fieri poſſe, niſi per frequentiam & aſsiduitatem operis habitum ſibi contrahat: quid piſtori piſtorem operantem ſæpius ac ſæpiſsime vidiſſe profuiſſet, niſi manum in paſtam ipſe mittens toties, id repetiiſſet, vt iam habituatus piſtor factus alium docere valeret? Quod quibuſdam artẽ chymicam addiſcere cupientibus euenire ſolet,

vt nõnulli putent eum lecturatan tũ aſſequi poſſe: cęteri, paucis admodũ operationibus: quæ tamen inter omnes quas Natura dederit artes vnquam, difficilima, pluriniſque nota minus habetur: Herculeus certe labor Mentem Corpus & ætatem hominumſuperans niſi myriadum inter centena datum ſit vni vincere, hoc eſt perfectum artis ſcopum attingere. Poſ ſunt vero nonnulli naturæ ſecreta multa ſummo ſtudio laboreque detegere, quæ faciunt in rem medicam, plus quàm alia quæuis olim extra dictam artem inuenta. Sed vniuerſalem illam reperire Medicinam de qua ſupra dictum eſt hucuſque paucisſimis contigit: ſolum his qui ſe Dei miſerentis gratia prius in id ipſum quod optant reducere potuerunt: hoc

eſt

eſt qui Corpora ſua repurgarunt ab immunditia, naturalium etiam Corporum nubes abſtulerunt. Suadeo quibuſuis artis huius inueſtigatoribus vt aſsiduo Deum orent ſtudeant & operentur, non poterit fieri quin aſſequantur id quod in Ieſu nomine petierint à datore luminum. Sed primum conſiderēt quid ſit petere Patrem in filio, non aliud eſt certe quàm id ſolum exigere quod ſit ad gloriam Dei patris & filij: Solent multi quod eis vtile videtur, optare, ſed non niſi quod vere vtile eſt conſequuntur à Deo. Breuibus hoc dico multis, Diligentes frequenteſque conatus Deus adiuuat, negligentes deſpicit: Diligimus bonum, vt malum non appetamus.

Dialogus, in quo Mens & Corpus simul agunt.

M. AVdiſtin quidnam Frequentia dixerit? C. Audiui quidem. M. Quinam arriſit? C. Non vſque adeo. M. Qui ſic? C. Omnia de me dicta ſunt, in quem vero finem tendant neſcio. M. In tuam vtilitatem fœlicitatemque. C. Faxit Deus. M. Dic quæſo, ſcis ne poſt hanc aliam futuram eſſe vitam? C. Scio quidem. M. Scis etiam poſt mortem corporis perpetuam eſſe mortem? C. Non ignoro. M. Viuendum eſt in hoc mundo tibi, vt in æternum viuere poſsis. C. Quid aliud facio? M. Indies moreris magis. C. Inſanis. M. Audi viuit in hoc mundo, qui mundo moritur, & Chriſto viuit. C. Quis hoc intelliget. M. Non audiuiſti in

Euang

Euangelio, quòd nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. C. Quid ad rem? M. Tu granũ illud es quod in terram cecidit, quia tu nil nisi terra es. C. At audiui Frequentiam ad verbum Dei granum in Euangelio retulisse. M. Iam audio animaduertisse te. C. Equidem. M. Non es bonus theologus. C. Sis tu mihi. M. Verbum hoc mortuum fuerit, significationem habet actiuam, si granum frumenti pro verbo Dei sumptũ sit, id est mortificauerit: & talis erit sensus, nisi verbum Dei cadés in cor hominis illud mortificauerit, & pasiue sic intelligi potest, nisi corpus & cor hominis, quæ in terra seminata sunt, id est terrena facta, mortificata, mortuáque fuerint, et verbum Dei, hoc est, nisi gra-

num illud receperint, & in vtilitatem ac ædificationem vel potius multiplicationem conuerterint, ipſum ſolum manet, fructúmque non adferet. Vel chriſtianè magis, niſi granum coniunctum ſit per vnionem cum corpore mortuo, manēt ambo ſeparata ſine fructu. C. Et tu Grammaticę facis naſum cereum? M. Adhuc es rebelle corpus ad virtutem accelerãdum eſſe video. Sed oportuno iam appulimus.

De virtute gradu philoſophiæ quinto. CAP. VI.

M. O ſacra iube tuas nobis portas pandere. V. Quis es qui nos adire cupis? M. Duo ſumus philoſophiæ tyrunculi. V. Quid quæritis? M. Virtutem addiſcere. V. Iuſtam rem petitis, quæ nullo modo vobis negari de-

bet. Quos antea præceptores habuistis? M. Amorem philosophicum, & Frequentiam. V. Gaudeo tales initia dedisse vobis. Quid vos ad hæc studia capescenda mouit? M. Desiderium cognoscendæ veritatis. V. Radix est, & mater omnium quæ Deus instituit, veritatis cognitio. Sed in quem finem cupitis eam cognoscere? M. Vt eam exercere valeamus. V. Erga quem? M. Deum & proximum. V. Bona quidem intentio, cui Deus fœlicem exitum det precor, Quæ sunt vobis nomina? M. Mens mihi, Corpus huic nomen est. V. A quo accepistis ea? M. Ab amore philosophico Mens vocata sum, à vulgo Corpus nomen retinet. V. Quid Menti cum Corpore conuenit? M. Nihil omnino, sed omnia nobis in contro-

uersia sunt. V. Quid audio? M. Mundum ægrè fert corpus relinquere. V. Salutem refugit omne quod mundum semel induit, & non nisi maximo labore potest ab eo retrahi. Ingredimini fratres, & quod in vestri gratiam præstare possum, æqui bonique consulito precor. Corpus accumbe tuis, ventremque cura, Mens à me cibabitur. O Pater cœlestis, qui cunctos reficis, verbo tuo veritatis nos in vitam æternam alere digneris. Amen. Audi Mens, Rerum virtus est vniuscuiusque rei veritas, & veritas est efficacia per experientiam nota, & efficacia cœlestis influentia. Quicquid ex cœlo non est, virtus dici non potest, sed eius simulachrum falsum. Depinxerunt olim nobis virtutes Philo-
...hi, qui Deum ignorarunt, quia

filium eius in quo Dei virtutes omnes patefactæ ſunt non intellexerunt. Solent etiam recentiores diuidere virtutes in Theologicas & Aethicas, quoquidem inter doctos viros abſurdius eſſe nihil poteſt: quia virtus omnis eſt à Deo, ergo theologica: quę dicitur æthica, niſi ex Deo ſit, virtus eſſe non poteſt. Romanorum in hoſtes fortitudo, pertinacia, magnanimitas, ſuperbia, Prudentia, fraus, & dolus, Abſtinentia, honoris ambitio (ſic de cæteris) vitia potius quàm virtutes fuerunt: quia non ad gloriam Dei, ſed hominum & propriam patrata ſunt. Chriſtiani Philoſophi veritatem ſolam habent pro virtute, quam in Fidem, Spem, & Charitatem diuidunt. Ex his tribus, & in his tota conſiſtit veritas, & quicquid in his non

reperitur, falſum eſt, tam in rationalibus, & ſenſibilibus, quàm inanimatis. Eſt enim fides eorum certitudo quæ audiuntur, & non videntur, hac ratione dictum eſt fidem ex auditu fore, quia quod videtur, fides non eſt, ſed ſcientia certa per oculum demonſtrata: eius teſtimonium præbet ſcriptura ſacra, Credidiſti quia vidiſti, Beati qui non viderunt & crediderunt. Eſt in rebus naturalibus veritas quędam, quæ non videtur oculis externis, ſed mẽte ſola percipitur, cuius experientiam fecerunt Philoſophi, eiúſque talem eſſe virtutem compererunt, vt miracula fecerit: quapropter mirandum non eſt homines fide feciſſe miracula, cum inanimata etiam idem virtute ſibi contributa præſtare poſsint. In eo tota conſiſtit

ars,

ars, vt à ſuis compedibus huiuſmodi ſpiritus liberetur, non ſecus ac iam ſuperius dictum eſt, mentem à corpore liberam fieri debere. Corpus igitur carcer eſt, quo virtutes impediuntur animæ, ſpirituſque rerum naturalium ſuas vires exerere non poſſunt. Talis & eiuſdem eſt efficaciæ ſpiritus huiuſmodi rerum inanimatarum pro ſui ſubiecti ratione, qualis eſt in homine fides indubia. Eſt igitur hominum virtus fides vera, cæterorum omnium, eorum eſt efficaciæ veritas. Exempli gratia, credere nollet inexpertus rerum naturæ phyſicus, cadauer animalis venenoſi cuiuſuis, etiam ſiccum & aridum omnino, infecto veneno vulneri vel apoſtemati peſtifero ſuperpoſitum, virus omne penitus ad ſe trahere, quod chymicis
naturæ

naturę virtutum ſcrutatoribus eſt notiſsimum, & ex vi magnetica naturæ compertum habent. Cum igitur tales non credant id præſtare poſſe naturam quod poteſt, indigni virtutibus eius, aſſequi non merentur ex ipſius naturæ ſcriniis, archanum vel minimum. Si etiam experimentum aliquod viderint alicuius, nõ perquirẽt vlterius qua tandem ratione ſimile quid fiat, ſed experimento contenti ſolum vtentur eo: hac in ignorantia maxima Phyſicorum pars ignara hæret, dicens hoc habet, nec eſt curioſius perſcrutandum à quo: verum chymiſta phyſicus non contentus experimento ſolùm, nec quod à cœlo habeat, ſed à qua parte cœli perquirit, anathomiam creaturæ magnæ, cum ea quæ de microcoſmo fieri

poteſt

potest comparationem faciens. Quod quatuor modis & instrumentis efficere nititur, vtpote, Geomantia, Hydromantia, Pyromantia, & Astronomia. Geomantia terrarum in rebus naturalibus, aquarum hydromãtia, igniũ Pyromantia, cœlestiumque virtutum Astronomia sunt inquisitiones, quas artifex, amore percitus philosophico, libenter aggreditur, spe fretus (qua etiã alitur) ad eam rei peruenire veritatem, de qua sibi fides est insita: patet igitur Spé fidei stimulum esse, vel futuræ certitudo veritatis. Nisi quis certo sciat acquisiturum se quod prosequitur, friget in eo conatus, sed vbi fide suam opinionem confirmarit, frequentia nimirum adiutus & ingenio nihil non assequitur. Verum hoc loco fidem per

charit

charitatem comprobari non eſt ignorandum, ſicut etiam per bonum vel malum mota bene vel male poteſt operari. Eſt igitur charitas actu fides executa: quis de vera fide iudicare poterit alias, quàm docuit is qui fides eſt, ab operibus eam eſſe cognoſcendam? Nonnulli rem intelligentes, à ſeipſa dixerunt incipiendam eſſe charitatem, quod ſic intelligendum eſſe puto, hominem oportet Chriſtianum per frequentiam ſibi virtutis habitum contrahere prius, antè quàm illam in alios exercere valeat actu. Diſce Mens igitur in proprium corpus exercere charitatem, vanos eius appetitus coercendo, ſic ad omnia tecum promptum erit, quod vt fiat operam dabo, de fonte virtutis vnà tecum bibat, & ambo tunc vnum facti,

pacem

pàcem habeatis in vnione. Accede Corpus ad fontem hunc, vt cum tua Mente bibas ad ſatietatem, & impoſterum non ſitias amplius vanitates. O admiranda fontis efficacia, quæ de duobus vnum, & pacem inter inimicos facit. Poteſt amoris fons de ſpiritu & anima mentem facere, ſed hic de mente & corpore virum vnum efficit. Gratias agimus tibi Pater, quòd filios tuos inexhauſti virtutum fontis tui participes facere dignatus ſis. Amen. I nunc vir prudens factus ad Potentiam, à qua Conſtantiam addiſces, & fœliciter vale.

Recap

Recapitulatio Capituli ſexti, quintique gradus.

CVique rei ſua virtus ineſt, & cœleſtis influētia, quę tamen exterius oculis minime videri poteſt, ſed eius effectus. Videmus attractionem ferri factam à Magnete, vim vero magneticam latentem in ipſo lapide videre non poſſumus, quia ſpiritus eſt & ſub ſenſum non cadit, & ſic de aliis. Vinum in ſe diuerſas vires habet quæ per experimentum artis chymicæ cognitæ fuerunt à philoſophis in eius ſeparatione: Spiritus eius calefacit & exſiccat Corpus tamen omnino cũtrarium efficit, nã humectat cũ refrigerio, quorũ experientiam in aqua (quam ardentem vocant) & in aceto videre licet: hæ facultates omnino contrarię ſunt propter ſeparationem,

at ànte eam non ita diuerſæ, quia tunc de mixtione per vnionem naturalem plus participant. In omnibus aliis corporibus natura libus tales ineſſe virtutes ſecundum magis & minus quis (niſi mente captus) ibit inficias?. Non erit Philoſophus quicunque negauerit panem vel frumentum habere ſpiritum in ſe non minus efficacem quàm ſit vini ſpiritus, licet nō ſit in pane tam abundans ac in vino, tamen pro pari ſpiritus ſui quantitate æque efficax. Si talis poteſt à pane vinoq; ſeparari ſpiritus artificialiter, quanto magis naturaliter eius fit in homine ſeparatio, Ex his poſſunt philoſophicæ tranſmutationes intelligi: nonne ſcimus panis & vini puriorem ſubſtantiam in carnem & ſanguinem tranſmutari? & de ve-

getabili forma non viſibili, formam viſibilem animalem fieri? Nõ propterea mutãtur ſpecies rerũ, ſed formæ. Quis adhuc dubitabit, trãſmutationes philoſophicas fieri poſſe per artem in homine longe meliores, quam faciat ipſa natura per panis & vini tranſmutationem, cum alia corpora ſint in rerũ natura, quæ maiorem virtutem naturalem & cœleſtem influentiam habent, à quibus non alias quàm à vino paneque ſpiritus ſeparari, & in hominis ſubſtantiam, carnem & ſanguinem tranſmutari poteſt, & excellentius per artem, quàm natura fieri poſſit. Sed cur ea ſępius repetam quæ luce clariora ſunt philoſophis? qui fidem adhibere noluerit, experiatur per artẽ chimicam, quam ſi ignorauerit, addiſcat priuſquã

experiatur: nam ſi per cõmunem artem deſtillatoriam talia facere conabitur, oleum & operam perdet. Nemo pro ſuo commodo cogendus eſt, ſed admonendus tantum, quod ſi contemnat proprio, non admonentis damno fecerit.

De Potentia ſexto gradu. *CA. VII.*

Dialogus in quo Potentia, & vir interlocutores ſunt.

V. APeri queſo diua potentia. P. Quis huc introduci vult. V. Vir. P. Vnde huc ades? V. A virtute miſſus ſum. P. Cuius gratia. V. Confirmationis in virtutibus, quas à miniſtra veritatis recepi. P. Recte, ſed qua ratione id fieri poſſe credis. V. Potentia. P. Cuius tandem? V. Veritatis. P. In quo veritatem eſſe putas? V.

In altiſsimi ſolius virtute ſitam eſſe veritatem omnem nõ dubito. P. Iam confirmatione dignum exhibuiſti te: quapropter animaduerte ad ea quæ tibi ſum expoſitura. Potentia eſt acceptæ virtutis à domino Conſtantia. Non eſt quod quiſpiam putet ſe vel minimam virtutis ſcintillam aliunde quàm à Deo habere poſſe. Quod ſi quis à ſeipſo vel ab alio quam dictum eſt quærat, loco virtutis vitium in ſui pernitiem conſequetur. Sic ſoliti ſunt Gentiles olim operibus heroicis (vt vocarunt) virtutes non alia de cauſa venari, quàm vt poſteritati famã de ſe relinquerẽt, in ea ſummum bonum, & fœlicitatem ſibi miſere ponentes, Verum quinam eis ſucceſſerit, huiuſmodi memorabilium exitus aperte nos docuit. Regnũ eorum quod

quod in arena fundatum eſſet, & non ſuper petram ruere fuit neceſſe, cuius ruinæ quidem non maius veſtigiũ relinquitur quàm vt poſteris horum ſtultitia pateat. Quòd ſi ſuper veritatis petram Gentiles ædificaſſent, ſtabile fuiſſet regnum eorum. Non ſunt hominum ſequenda veſtigia, ſed veritatis, in qua ſtabilia ſunt omnia. Melius non poteris confirmari frater, quàm per virtutem ipſam quæ nihil aliud eſt quàm veritas: hanc ſi in omnibus operibus tuis & verbis obſeruare conatus fueris totis viribus, ipſa te confirmabit indies magis, donec in prælio potens factus vt leo mundi vires omnes euincere valeas, mortem non timeas, nec quicquid diabolica tyrannis excogitare poſsit violentiæ: vt aurum purum in igne ſi-

per purius & gloriosius absque diminutione diutissime iubilat, non alias in omni martyrio veritatis confirmati professores gaudent quod infra latius audies. Sed hoc est notatu dignum quod nō alias quàm ex frequentia omnium artium & operum habitus & promptitudo datur, etiam ex obseruatione sedula veritatis tam in factis quàm dictis, Constantia virtutum cœlitus infunditur ad potentiam, quæ tandem obseruatione non intermissa transit in miraculum, ad quod nunc anhelandum est tibi, hac iter facito, Vale.

Recapitulatio Capituli septimi, sextique gradus.

LIcet à corporibus naturalibus etiam inanimatis virtutes (vt ... est) extrahantur, nisi tamen

men vlteriusper artem chymicam deducantur ad extremam ſuam potentiam, ad aliquod excellens opus non erunt ydoneæ: ſed quanto magis depurantur & ſubtilian tur per ſedulam obſeruationem chymicam, ad ſuam primam cœleſtem influentiam plus accedunt & per conſequens efficatius penetrant, ac operantur, ita vt pro miraculo vere ſit reputandum opus, quod in Medicina quarumuis infirmitatum efficiunt.

De Miraculo ſeptimo & vltimo gradu philoſophico.

CA. VIII.

MIraculum eſt Conſtantiæ Veritatis effectus. In cuius declarationem, vnico tantum vtemur exemplo, quo patebit aperte miraculum. Quidam Philoſophus

ab Imperatore tyranno propter veritatis profeſsionem exceptus hoc martyrio, ſcilicet, vt in exſciſſo lapide ferreo viuus piſtillo con tunderetur, ait, tunde tyranne tunde corpuſculum hoc, mentem nũquam contundes meam. Quod cum Imperatorem male haberet, ne veritatem loqueretur amplius, quam andire non poterat, tortori cõmiſit, vt linguam truncaret philoſopho: verum propriis dentibus abſciſſam in Imperatoris faciem expuit, ante quàm corpus eius in pultes contuſum eſſet. O admiranda viri conſtantia, quæ tanto non perterrita martyrio, mortem ſummo cum gaudio ſuſtinens, mundi tyrannidem vicit.

Recapitulatio ſeptimi gradus octaui Capituli, totiuſque prioris operis concluſio.

VTi ſeptem gradus philoſophici, per quos ad ſublimia menti patet aditus, ſeptem ſunt etiam operationes chimicæ, per quas artifex ad archanum illud medicinę prę ſtantiſsimum peruenire poteſt. Studio philoſophorum comparatur Putrefactio chymica, quia ſicuti philoſophi per ſtudiũ ad cognitionem diſponuntur, ita res naturales per putrefactionem ad ſolutionem: cui comparatur, cognitio philoſophica, nam vt per ſolutionem corpora ſoluuntur, ita per cognitionem reſoluuntur philoſophorum dubia. Non alias quàm ex amore philoſophico, ſtudiorum frequentatio ſequitur, ex cõgelatione chymiſtarum vnio

prima fit per aſsiduitatem, & ope
rationũ reiterationes: ſicuti etiam
frequentia philoſophorum acuun
tur ingenia, ablutione chymica
ſubtiliantur corporum partes. Eo
modo quo per virtutem vniuntur
philoſophi, per compoſitionem
elementa per minima componun
tur. Per potentiam philoſophicæ
virtutes cõfirmantur, ita per fixio-
nem ſpiritus in ſuis corporibus
figuntur, vt non amplius fugiant.
Non ſecus ac per miraculum ope-
ra philoſophica ſuam virtutem
oſtendunt, per proiectionem Chy
miſticæ medicinæ ſuam perfectio
nem patefaciunt. Iam habes opti-
me lector operis noſtri totam
intentionem, ex qua niſi profece-
ris tam in vera philoſophia me-
thaphiſica, quàm in naturali &
chymica, non eſt quod de me con
quera

queraris, quia quicquid ab aliis obſcuratum fuit apertiſsime tibi declaraui. Fœliciter Vale, boniq; qualecunque ſit conſule.

Tincturæ Philoſophicæ.

IAm finem facerem niſi me philoſophicus amor erga ſtudioſos detineret, admoneretque Theophraſti Paracelſi præceptoris noſtri tincturas philoſophicas addere, quibus curæ tam intrinſecus quàm extrinſecus per ſanguinis renouationem fieri poſſunt. Hæc ſunt omnium ſimpliciſsimæ potiſsimæque per alchymicam artem tractæ medicinæ, quarum præparationis modum vna cum adminiſtrationibus ex dicti Paracelſi Chirurgia magna deſcripſi, quo facilius intelligantur ea quæ de philoſophicis medicinis ſuperius dicta ſunt.

De

De tinctura Solis id est Auri.

EXtracta tinctura Solis, corpus eius remanet album, tinctura vero pura eſt, & ſeparatur ab impuro, id eſt à ſuo corpore: quæ ſeparatio neceſſaria eſt. Tinctura debet clarificari vel exaltari in ſuo gradu, qui duplatur quinquies in bis.xxiiij, altius non progreditur: tunc poteſt adminiſtrari quibuſuis ad renouationem ſanguinis in priſtinum ſtatum, vt dicetur in adminiſtratione.

Extractio talis eſt.

COrpus corrumpendum eſt de natura ſua metallica malleationeque per aquam Salis, demum reſidentia debet ablui per aquam dulcem poſt modum extrahitur tinctura per ſpiritũ vini. Poſtremo eleuatur à tinctura, tũc manet in fundo.

Aqua

Aqua ſalis fit ex ſale quod mundiſsimum & albiſsimum ex ſua natura ſit, abſque decoctione vel artificiali præparatione, qua ſal fieri ſolet. liquefiat aliquotvicibus deinceps pulueratum ſucco radicum raphani commiſceatur, & agitetur in eo, tum deſtilletur poſt ſuam ſolutionem, & cum ſanguinea viridi partibus æqualibus mixta deſtillentur omnia quinquies, & in eo liquore lamina Solis per antimoniũ purgati ſolui tur in puluerem. Abluatur aqua pura deſtillata ſubtiliter, donec ſalcedo recedat: nam ſal ablui ſeſe permittit, nec miſcetur in profundo cũ ſubſtãtia, ſed ſeparatur.

Spiritus vini fit hoc pacto.

Optimi vini puri non mixti rubei vel albi menſuram vnam, in circu latorium vas optime lutatum ob-

ſtruct

ſtructumque recondito & in balneo maris ad profunditatem vini merſum vas per decem dies naturales bullire facito, demum infrigidatum deſtilletur in cucurbita vel phiala frigide, tam diu donec ſpiritus aſcēdit, cum vero ſignum ſuum dederit ceſſabis mox, nam quod ſequitur eſt aqua vitæ, non ſpiritus. Hunc vini ſpiritum infunde ſuper ipſam reſidentiā quæ eſt velut alcool, vt ſex digitis ſuper natet, optimeque lutatum vas ponatur in balneum calidum, in quo maneat per menſem, tunc in ſpiritum aſcendet Solis tinctura, manebitque puluis albus in fundo vaſis, quæ ſeparanda ſunt abinuicem. Liquefac puluerem, & fiet ex eo aqua metallica. Spiritum euaporare permitte vt artis eſt, manebit ſuccus in fundo tanquam liquor

quor: quem graduabis quinquies in retorta ſatis magna, pro liquoris quantitate. Talis graduatio fit ſolummodo per eleuationem quę materiam ſubtiliat, ſed non permittit vltra quintam eſſentiam ſubtiliari ſe. hoc eſt. 2. 4. 0. alias comburitur vlterius procedendo.

Vſus administrationis eſt.

HVius dragmam vnam cum vncia vna theriacæ venetæ mixtam dabis ieiuno ſtomacho, qualibet vice ſcrupulum vnum. poſtea cooperiatur in lectopatiens & ſudet: continuetur 10. vel. 12. diebus.

Eſt etiam in Corallo tinctura perquam excellens ad purgandum ſanguinem.

COrpus eius teratur ſubtiliter in alcool, & extrahatur eius tinctura ſicut ex auro per ſpiri-

tum

tum vini, ſimulque decies ſexies aſcendant, poſt modum ſeparentur per deſtillationem : aſcenſio fieri debet igne prorſus nudo, deinceps in balneo Mariæ ſeparari debet liquor ſexies, & iterum ſuper feces reiici, hoc oleum adminiſtretur cum aqua theriacali, nempe ſcrupulum vnum olei cum eiuſdem aquæ dragma vna.

Aqua theriacalis fit cum vnciis quinque ſpiritus vini, theriacæ duabus vnciis cum dimidia, mirrhæ romanæ vncia vna dragmiſque duabus, croci orientalis dragmis duabus, miſceantur omnia deſtillentúrque ſimul & ſemel, adminiſtrentur ea ſicuti dictũ eſt.

Doſis adminiſtrationis eſt.

VT eius vncia vna dragmáſq; duas cum decẽ vnciis aquæ cicoreæ, vel gamãdreæ miſceatur, & eius

& eius mixti dentur dragmę duę, mane & ſero: ieiunet poſtmodum æger quinque poſt ſumptionem horis & totidem poſt cœnam: continuetur hoc ſex vel ſeptem diebus: dentur etiam aquæ deſtillatæ ex fumo terræ, vel cicorea ſimilibuſque.

Tinctura Balſami.

RECipe balſami vnciam ſemis, & ſpiritus vini vncias viginti ponantur ſimul in pellicanum vel duplex vas, & circulentur in Sole per menſem, quo facto permittit ſe deſtillari, ſimul cum ſpiritu, per alembicum, quæ deſtillatio melior eſt quàm per retortam hoc loco, ſic manet hæc mixtura ſimul in vna compoſitione: cui addes vnciam ſemis alterius balſami, clauſumque digeri permittatur, vt cum aliis permiſceri queat,

ac perficiatur quod exit ex ſuo corpore, nam quicquid graduari debet, ſuam ſubſtantiam in vnum corpus terminet oporret. Et cum hoc vt ſupra volatile factum fuerit addatur iterum vncia ſemis alterius balſami, quod exaltabis vt prius, vſque ad duas vncias addendo, graduandoque. Hæc eſt balſami præparatio potiſsima, quę renouat curatque quicquid aliæ præparationes non poſſunt: conſeruationis gratia ſuæ virtutem hanc cœlitus acquiſiuit ſupra cætera quæque.

Adminiſtratio eſt,

VT ex iſto per ſe præparato balſamo des ad pondus quinque granorum hordei, cum albo veterique vino bis in die, tam diu donec viſum fuerit ſanguinem emendatum eſſe.

Antimo

Antimonij tinctura.

COmpertum eſt in hoc mundo nil aurum purgare melius, quàm antimonium, quapropter & in homine ſi præparetur in potum idem præſtare poterit, ac melius. Nec eſt quod mirentur literati tantum, præceptorem noſtrum comparationem hanc facere: Diſcant prius Anathomiam creaturæ magnæ primæque cum vltima cognoſcere comparareque priuſquam iudicent. Veluti ſol inter ſtellas, & aurum inter metalla, non alias inter animalia homo priuatum obtinet: cuius perfectionis cauſa methaphiſicę cõueniunt hæc omnia ſimul in vnum. Sicut igitur Antimonium aurum penitus mundat, aliaque metalla conſumit, ita hominem ea ratione quàm diximus repurgat abſque

exoneratione alui,ſed purgatione radicali, qua ſpiritualiter omne ſuperfluum eradicat:hoc eſt excellentiſsimum archanum, cuius ſtructura talis eſt. Recipe antimonij optimi in alcool facti, quod reuerberabis in reuerberatorio bene clauſo per mẽſem, ex eo fiet volatile, primo album, deinde flauum,poſtremo rubeum aut croceum leue, quod extrahes de eſſe ſuo ex lilli per ſpiritum vini, ſic vt ſupernatet viginti digitis, & permitte ſic donec coloretur bene clauſum, vt ſcis: hæc eſt altiſsima præparatio lilig, quæ hominem radicitus purgat intus & extra.

Adminiſtratio eius eſt,

VT in dolium vini recentis in ſeptembri vel octobri, ſemper ad viginti menſuras iſtius tincturæ ponatur vncia ſemis, & ſimul

mul digeri purificarique permittantur ambo, de vino bibant patientes ad tres vel quatuor septimanas, aut diutius, ante omnes alios haustus.

Tinctura Salis philosophorum,

RECipe salis auri, salis Antimonij, salis melissæ, ana vnciam semis, salis communis puri petrosique vncias octo, misce simul, & super frustum panis stratum edatur ieiuno stomacho. Nec mireris quod hic ponamus Sal auri, Sal antimonij, quæ salia vulgaria non sunt, sed philosophica: postquam scíueris ea quæ scire te cõuenit in hac arte, non miraberis amplius.

Aliud Sal philosophicum,

RECipe salis Gamandreæ, salis cicoreæ, salis valerianæ ana vnciam vnam, salis absinthij vnciam semis, salis vitrioli dragmam

vnam, communis salis puri petrosique libram vnam, misce simul, & edatur vt superius.

Archanum per quod ea quæ supra posita sunt elucidantur.

Cœlum & terra per hominem generant hominem, qui filius eorum est, ac filia prolesque: à cœlo habet intellectum, à terra vero corpus: & quia ex terra, in suo corpore est in quod reuertetur, ex cœlo tamen quod in ipso, est ex firmamento: præter ea quidem adhuc vnum possidet ex dono Dei, per quod astris dominari potest, cum ex Deo didicerit. cœlum & terra simul sunt, sic etiam cælum & homo, sed sicut homo ex terra est, ea ratione secundum terram & ex ea cognosci debet, at quatenus ex cœlo secundum cœlum etiam iudicandus est, igitur homo

homo, cœlum, & terra vnum ſunt, etiam aër & aqua. Si homo res in maiori mundo tranſmutare nouit (vt in ſal omnia) quanto magis id in microſmo, hoc eſt in ſe ipſo nouerit, quod extra ſe poteſt, modo cognoſcat hominis in homine theſaurum exiſtere maximum, & non extra ipſum. Ab ipſo procedit interius (licet mediate) per quod operatur extrinſecus id quod ocu lariter videt, ergo niſi mẽte cæcus fuerit videbit (id eſt) intelliget quis & qualis ſit intrinſecus, luceque naturę ſe ipſum cognoſcet, per exteriora. Certum eſt ex hominis ſanguine generari Sal naturale balſamum eius corporis, quòd in ſe corruptionem & præſeruationẽ à corruptione habet: nam in rerum natura nihil eſt, quòd non in ſe mali tantum, quan

tum boni contineat. Pariter ex ossibus & carne generatur naturale sulphur, quod propter liquoris naturalis exsiccationem incenditur, totumq; corpus & seipsum consumit aliquando: huius incẽdij causa est, quòd homo fuit à principio sulphur, hoc transmutatum est in carnem & sanguinem, quæ media materia sunt hominis, quamque prima natura vel materia plurimum odit, ac eam ad se reducere conatur: quod cum fecerit, terra cinisque resultat, materiæque hominis primę reliquum, vltimæque subiectum. Quia homo est in corruptione generatus, odio prosequitur eum sua propria substantia, hinc fit quòd sulphur naturale hominis à creatione media recedat in primam, ad quam vt appropinquat eius naturam assu-

mens

mens, in elementarem operationem transit: quiquidem elementaris ignis corruptionis est causa, quique per inuisibilem solem plurimis incognitum accenditur: hic est sol philosophorum. Tales sunt in homine virtutes, vt per corruptionis potentiam liquorem exsiccare valeant, & hac via salia hominis reducũt in calcis naturam, per quam corpus in esse transit sulphureum. Corpus itaque reduci debet in materiam primam, ad quam proximum est habile factum ad receptionem ignis hominem ad primam suam essentiam corrumpentis: velut in aliis creationibus videmus in terra vel montibus. Et licet non eadem sint corpora, tamen eædem sunt operationes: non est idem ignis in accidente, sed idem in substantia.

Sol eſt inuiſibilis in hominibus, in terra verò viſibilis, tamen ex vno & eodem ſole ſunt ambo. Homo quidem eſt eſca, in quam per cotem ſcilicet Mercurium, & calibem Cœlum, ignis huiuſmodi ſcintillæ excuſſæ, fomentum accipiunt, viréſque ſuas exerunt. Chymicam artem naturaliter exercet Archeus in homine, tanquam artificialis in fuſina ſua Chymiſta, minerarum corruptor, qui tria, ſcilicet realgar, chymicum, & Aurum à minera ſeparat: quia tam diu ac iſta ſimul permanẽt, quodlibet per ſe nullam vim habet, ſed cum ſeparata ſunt, vnumquodque ſuas agendi vires exprimit in homine: talis eſt in ipſo orizon, non in viribus, at in perfecta creatione. Ars itaque naturalis in microcoſmum agit, vt homo ſeparetur

tur

tur in aurum agente per ſe fulmine: Chymicum ſuo loco ſeparat in loppam, & realgar in fumum, vaporem, vel corpus ſublimatum: quod Archeus dictus vulcanicis artibus perficit in homine, donec ad ſuam vltimam perducatur materiam. Eſt enim vltima rerum materia quæ iubilat in exaltatione ſua, ſicut aurum ab aliis duobus ſeparatum gloriatur in igne, vitrúmque.

Nec ſubticere poſſum quid Theophraſtus Paracelſus præceptor noſter de Solis terreſtris archanis vlterius ſcripſerit, vtpote differentiam inter quintam eſſentiam auri, aurum potabile, & oleum eiuſdem. Eſt enim quinta ſolis eſſentia tinctura per vini ſpiritum extracta, cuius modum ſuprà poſuimus. Aurum verò potabile

bile

bile eſt, cum id, vna cum aliis ſpiritibus & liquoribus in potionem reſoluitur. At oleum auri eſt, cum ex auri ſola ſubſtantia per ſe fit oleum purum.

Auri potabilis deſcriptio.

REcipe auri foliati vel pulue-rati vnam vnciam, hoc in ſuccum reſoluatur, addes aceti deſtillati quãtum ſufficit, deſtilla poſtmodum, & ab inuicem ſeparato, tam diu hoc facito, donec adiunctorum nihil ſaporis maneat: deinceps in aquæ vitæ quinque vnciis immergantur omnia ſimul, & in pellicano per menſem digerantur.

Eius aquæ vitæ deſcriptio talis eſt,

REcipe vini ardentis libras decem, roſarum, meliſſæ, roriſmarini, anthos, cheiri, foliorum

vtriuſ

vtriuſque hellebori, maioranæ, ana manipulum vnum, cinamomi, maceris, nucis muſcatæ, caryophillorum, granorum paridis, piperum omnium, cubebarum ana duas vncias, ſucci chelidoniæ, tapſi, meliſſæ, ana ſex vncias, cinerum fabarum vncias quinque: commiſce, permittéque digeri per pellicanum xij. diebus, ſepara, tandem & vſui reſeruabis quem ſuprà ponimus.

Olei Solis deſcriptio.

POſtquàm, vt ſuprà dictum eſt, aurum in ſuccum per acetum reductum fuerit, bulliat per quindecim dies in ſequenti digeſtione, poſtea ſeparetur in balneo Mariæ volatile, manebit in fundo fixum oleum auri purum.

Corpus

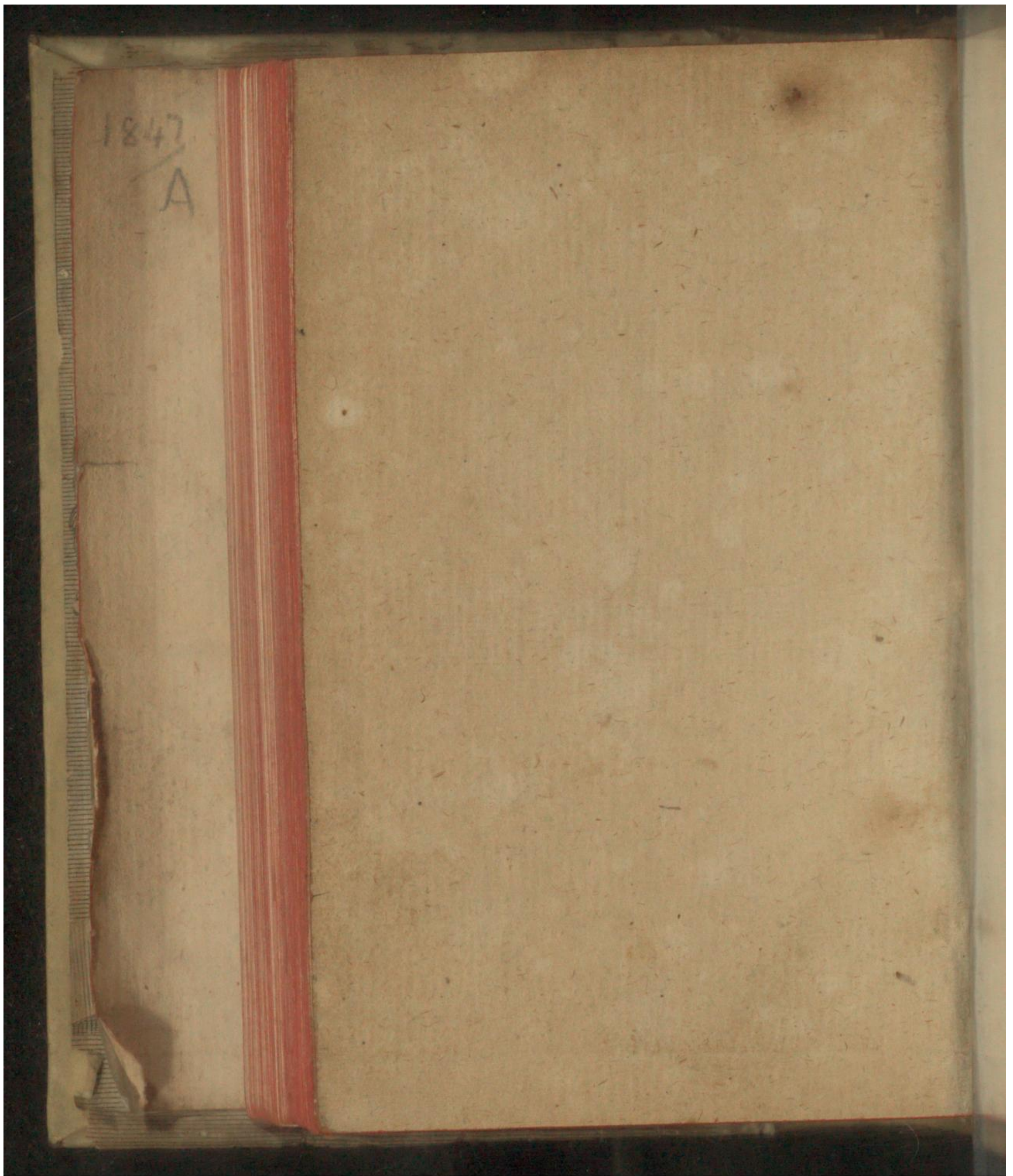
Corpus digestionis hoc est,

RJecipe ſucci chelidoniæ libram vnam, & aquæ vitæ circulatæ partem æqualem, vel paulo plus, reſoluantur in ſpiritum, quibus auri miſce tres vncias, deinceps fac vt ſuprà dictum eſt.

FINIS.

IRRVTA
Virtutis mœnia ſacra manent.

1847
A

1847
A